

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Π.Μ.Σ.: Ποινικών Επιστημών
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: Ποινικό Δίκαιο και Ποινική Δικονομία
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ: 2020-2021

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
του Αγαθάγγελου Γεωργίου Τζατζαράκη
Α.Μ.: 7340010920013

**Τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής
εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής κατά ανηλίκων**

Επιβλέποντες:

Ονοματεπώνυμα επιβλεπόντων:

- α) Αριστομένης Τζαννετής, Αναπληρωτής Καθηγητής
- β) Αλέξανδρος Δημάκης, Επίκουρος Καθηγητής
- γ) Νικόλαος Δημητράτος, Επίκουρος Καθηγητής

Αθήνα, Νοέμβριος 2021

Copyright © [Τζατζαράκης Αγαθάγγελος, 2022]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής κατά ανηλίκων

Ενότητα Ι: Γενικές έννοιες-ισχύον νομοθετικό πλαίσιο	10
1. Εισαγωγή	10
2. Ιστορικά στοιχεία	14
3. Το προστατευόμενο έννομο αγαθό	16
4. Η έννοια της γενετήσιας πράξης	19
5. Οι προβλέψεις σε ΠΚ, Σύνταγμα και ειδικούς νόμους	24
Ενότητα ΙΙ: Αξιόποινες πράξεις	28
1. Σεξουαλικές πράξεις κατά ανηλίκων	29
1.1. Γενετήσιες πράξεις με ανήλικους ή ενόπιόν τους (α.339 ΠΚ)	29
α. Αντικειμενική υπόσταση	31
<i>i. Ενέργεια γενετήσιας πράξης (παρ.1) .....</i>	<i>32</i>
<i>ii. Παράσταση σε γενετήσια πράξη (παρ.3) .....</i>	<i>33</i>
<i>iii. Ατιμώρητες γενετήσιες πράξεις (παρ.2) .....</i>	<i>33</i>
β. Υποκειμενική υπόσταση	34
γ. Ζητήματα απόπειρας-συμμετοχής	35
δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής	36
1.2. Προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας/ευπρέπειας (α.337, 353 ΠΚ)	38
I. Προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας (α.337 ΠΚ)	39

α. Αντικειμενική υπόσταση	41
<i>i. Προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας εν στενή εννοία (παρ.1)</i>	41
<i>ii. Απόκτηση επαφής με ανήλικο μέσω διαδικτύου (παρ.3)</i>	43
<i>iii. Προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας στον εργασιακό τομέα (παρ.4)</i>	44
β. Υποκειμενική υπόσταση	45
γ. Ζητήματα απόπειρας-συμμετοχής	46
δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής	46
II. Προσβολή γενετήσιας ευπρέπειας (α.353 ΠΚ)	48
α. Αντικειμενική υπόσταση	48
β. Υποκειμενική υπόσταση	49
γ. Ζητήματα απόπειρας-συμμετοχής	50
δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής	51
1.3. Κατάχρηση ανηλίκων (α.342 ΠΚ)	51
α. Αντικειμενική υπόσταση	53
<i>i. Διενέργεια γενετήσιας πράξης</i>	53
<i>ii. Γενετήσιες προτάσεις/χειρονομίες/Πράξεις γενετήσιου χαρακτήρα (παρ.2)</i>	54
β. Υποκειμενική υπόσταση	55
γ. Ζητήματα απόπειρας-συμμετοχής	56
δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής	56
1.4. Διευκόλυνση προσβολών της ανηλικότητας (α.348 ΠΚ)	58
α. Αντικειμενική υπόσταση	59
<i>i. Διευκόλυνση της γενετήσιας πράξης (παρ.1)</i>	59
<i>ii. Διοργάνωση ταξιδιού και συμμετοχή (παρ.2)</i>	60
β. Υποκειμενική υπόσταση	61

γ. Ζητήματα απόπειρας-συμμετοχής	62
δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής	63
1.5. Προσέλκυση παιδιών για γενετήσιους λόγους (α.348B ΠΚ)	64
α. Αντικειμενική υπόσταση	65
β. Υποκειμενική υπόσταση	66
γ. Ζητήματα απόπειρας-συμμετοχής	67
δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής	67
2. Πράξεις πορνογραφίας και εκπόρνευσης ανηλίκων	68
2.1. Πορνογραφία ανηλίκων (α.348Α ΠΚ)	68
α. Αντικειμενική υπόσταση	71
<i>i. Παιδικό Πορνογραφικό υλικό (παρ.3) .....</i>	<i>71</i>
<i>ii. Συμβατική πορνογραφία ανηλίκων (παρ.1) .....</i>	<i>72</i>
<i>iii. Ηλεκτρονική πορνογραφία ανηλίκων (παρ.2) .....</i>	<i>73</i>
<i>iv. Διακεκριμένες μορφές (παρ.4, 5) .....</i>	<i>74</i>
<i>v. Απόκτηση πρόσβασης σε παιδικό πορνογραφικό υλικό (παρ.6) .....</i>	<i>74</i>
β. Υποκειμενική υπόσταση	75
γ. Ζητήματα απόπειρας-συμμετοχής	75
δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής	76
2.2. Πορνογραφικές παραστάσεις ανηλίκων (α.348Γ ΠΚ)	77
α. Αντικειμενική υπόσταση	78
<i>i. Πορνογραφικές παραστάσεις (παρ.3) .....</i>	<i>78</i>
<i>ii. Βασικές μορφές (παρ.1) .....</i>	<i>79</i>
<i>iii. Διακεκριμένες μορφές (παρ.2) .....</i>	<i>80</i>
β. Υποκειμενική υπόσταση	80

γ. Ζητήματα απόπειρας-συμμετοχής	81
δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής	82
2.3. Μαστροπεία (α.349 ΠΚ)	82
α. Αντικειμενική υπόσταση	83
<i>i. Βασική μορφή (παρ.1) .....</i>	<i>83</i>
<i>ii. Διακεκριμένες μορφές (παρ.2) .....</i>	<i>84</i>
β. Υποκειμενική υπόσταση	85
γ. Ζητήματα απόπειρας-συμμετοχής	86
δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής	86
2.4. Γενετήσια πράξη με ανήλικο έναντι αμοιβής (α.351Α ΠΚ)	87
α. Αντικειμενική υπόσταση	89
β. Υποκειμενική υπόσταση	89
γ. Ζητήματα απόπειρας-συμμετοχής	90
δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής	90
Ενότητα III: Λοιπές διατάξεις	91
1. Γενική διάταξη για αξιόποιο και ευνοϊκά μέτρα (α.348Δ, α.350Α ΠΚ)	91
2. Ψυχοδιαγνωστική εξέταση και θεραπεία δράστη και θύματος (α.352Α ΠΚ)	94
3. Προστασία ιδιωτικής ζωής του θύματος (α.352Β ΠΚ)	96
4. Αναστολή παραγραφής (α.113 παρ.4 ΠΚ)	97
Ενότητα IV: Προβλέψεις σε υπερεθνικό επίπεδο - Ρυθμίσεις ενωσιακού και διεθνούς δικαίου	99
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	103

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	104
1. Ελληνική	104
2. Ξενόγλωσση	106
3. Δικαστικές αποφάσεις.....	107

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

α.	άρθρο
ΑιτΕκθ	Αιτιολογική Έκθεση
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΠ	Άρειος Πάγος
ΑΠΘ	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Αρμ	Αρμενόπουλος
βλ.	βλέπε
ΔΣΑΠΔ	Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα
Εγκ	Εγκύκλιος
Εγκλ	Εγκληματολογία
εδ.	εδάφιο
ενδ.	ενδεικτικά
ΕΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕισΑΠ	Εισαγγελέας Αρείου Πάγου
εκδ.	εκδόσεις
επ.	επόμενα/-ες
Εφ	Εφετείο
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΣΔ	Εθνική Σχολή Δικαστών
κ.ά.	και άλλα
κεφ.	κεφάλαιο
κ.λπ.	και λοιπά
ΚΠΔ	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας (ν.4620/2020)
λ.χ.	λόγου χάριν
ΜΟΔ	Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο
ΜΟΕ	Μικτό Ορκωτό Εφετείο
ν.	νόμος
ΝοΒ	Νομικό Βήμα
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ό.π.	όπως παραπάνω

παρ.	παράγραφος
ΠειρΝομ	Πειραϊκή Νομολογία
περ.	περίπτωση
ΠΚ	Ποινικός Κώδικας (ν.4619/2019)
ΠοινΛογ	Ποινικός Λόγος
Π.Ν.	Ποινικός Νόμος
ΠοινΔικ	Ποινική Δικαιοσύνη
ΠοινΧρ	Ποινικά Χρονικά
ΠΟΥ	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
πΠΚ	παλαιός Ποινικός Κώδικας (ν.1492/1950)
π.χ.	παραδείγματος χάριν
Σ	Σύνταγμα
σελ.	σελίδα
ΣυμβΑΠ	Συμβούλιο Αρείου Πάγου
ΣυμβΠλ	Συμβούλιο Πλημμελειοδικών
ΤρΠλ	Τριμελές Πλημμελειοδικείο

ΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑΣ ΖΩΗΣ ΚΑΤΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

Ενότητα Ι: Γενικές έννοιες-ισχύον νομοθετικό πλαίσιο

1. Εισαγωγή

Η σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση της γενετήσιας ελευθερίας αποτελεί ένα φαινόμενο το οποίο δεν παρατηρείται μόνο τη σύγχρονη εποχή, αλλά οι απαρχές του εντοπίζονται σε κοινωνίες σχεδόν τέσσερις χιλιετίες πίσω. Ήδη κατά τον 18ο αιώνα π.Χ., στην αρχαία πόλη της **Βαβυλώνας** ίσχυε ο κώδικας του Χαμουραμπί, ένα από τα αρχαιότερα ευρήματα που μαρτυρούν θεσπισμένους κανόνες δικαίου, στον οποίο, μεταξύ άλλων, προβλεπόταν τιμώρηση του άνδρα που προέβαινε σε «φθορά κόρης ελεύθερου πολίτη»¹, ενώ και στην **αρχαία Αθήνα**, κατά το διάστημα που ήκμαζε το δημοκρατικό πολίτευμα, ποινές απειλούνταν κατά των ασκούντων βία κατά γυναικών, με σκοπό την τέλεση ερωτικών πράξεων (χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ποινικοποίηση της «φθοράς παρθένου»). Ειδικότερη κατηγορία ατόμων, τα οποία αποτελούν θύματα σεξουαλικής κακοποίησης και, αντίστοιχα, κρίνεται απαραίτητη η νομική προστασία τους, θεωρούνται οι ανήλικοι.

Τα όρια της ανηλικότητας, μολονότι ρυθμίζονται ως προς την ποινική ευθύνη του ανήλικου δράστη, εντούτοις δεν παρατηρείται ρητή πρόβλεψη στον ελληνικό ποινικό δίκαιο για το όριο, πέραν το οποίου δε χαρακτηρίζεται πλέον το θύμα ως ανήλικο. Στην περίπτωση αυτή βέβαια, με τη συνδυαστική ερμηνεία των άρθρων 121 παρ.1 ΠΚ και 127 ΑΚ, εύκολα καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι και ως προς την πλευρά του ανηλικού θύματος, η *συμπλήρωση του δεκάτου ογδόου έτους της ηλικίας* παύει το χαρακτηρισμό του εγκλήματος ως τελεσθέντος κατά ανηλικού. Βέβαια, η ανηλικότητα δεν ρυθμίζεται ομοιόμορφα σε όλους τους δικαιοκούς κλάδους, ως προς τις έννομες συνέπειες αυτής. Συγκριτικά, στο αστικό δίκαιο η (περιορισμένη) δικαιοπρακτική ικανότητα του ανηλικού ξεκινάει από τα δέκα έτη, αλλά

---

¹ §130: «Εάν ένας άνδρας έχει βιάσει την μνηστή σύζυγο άλλου, η οποία είναι παρθένα, ενώ ζει ακόμα στο σπίτι του πατρός της, και έχει συλληφθεί εν τω πράττειν, αυτός ο άνδρας θα θανατωθεί· η γυναίκα θα αφευθεί ελεύθερη.»

στο ποινικό δίκαιο ως ποινικά υπεύθυνος ορίζεται ο ανήλικος άνω των δώδεκα ετών². Αντίστοιχα, παρόλο που η ανηλικότητα παύει στα δεκαοκτώ έτη, το Π.Δ. 26/2012, στο άρθρο 4 παρ.1 αυτού, ορίζει ότι το δικαίωμα ψήφου κατά τις βουλευτικές εκλογές παρέχεται ήδη από το δέκατο έβδομο έτος³.

Τόσο η ίδια η κοινωνία, όσο και η επιστήμη κρίνει ότι οι ανήλικοι είναι, κατά κανόνα, άξιοι διαφορετικής ποσοτικά προστασίας από ότι ένα ενήλικο θύμα. Ένα νεαρό πρόσωπο υστερεί στην ολοκλήρωση της βιολογικής, διανοητικής και συναισθηματικής ανάπτυξης, πτυχές των οποίων θεωρούνται σχεδόν ανύπαρκτες κατά τα πρώιμα στάδια (π.χ. κατά τη βρεφική ηλικία). Ένας ανήλικος βρίσκεται στην χρονική περίοδο όπου διαμορφώνει την προσωπικότητα του, τις προτιμήσεις του και ανακαλύπτει τη σημασία των όσων συμβαίνουν σε αυτόν και γύρω του, με κύριο ερέθισμα τις προσωπικές σχέσεις και τα βιώματα που αποκτάει μέσω της επαφής με άλλους ανθρώπους. Λαμβάνοντας υπόψιν ότι οι ενήλικες ανέκαθεν παρείχαν το τεκμήριο της ωριμότητας και της επίγνωσης της πραγματικότητας, *οι ανήλικοι επηρεάζονται εύκολα* από αυτούς κατά τη απόκτηση μιας προσωπικής «ταυτότητας». Ιδιαίτερη πτυχή της ανάπτυξης τους αποτελεί η έκφραση της ερωτικής και σεξουαλικής προτίμησης. *Κατά το εφηβικό στάδιο, ο ανήλικος ανακαλύπτει τη σημασία των ερωτικών πράξεων*, ερευνά τις προτιμήσεις του ως προς αυτές, και αρχίζει, δειλά - δειλά, να συμμετέχει στην τέλεσή τους. Οι ερωτικές επαφές αποτελούσαν ανέκαθεν ένα θέμα «taboo», με τις περισσότερες κοινωνίες να τις θεωρούν ως ένα καθαρώς προσωπικό ζήτημα των ανθρώπων, κατά κύριο λόγο ως πράξη αποσκοπούσα στην διαιώνιση του ανθρώπινου είδους, πάντα όμως οι σεξουαλικές πράξεις συνοδεύονταν από μια «μη καθαρή» χροιά, η οποία δεν μπορούσε να συνάδει με την αγνότητα και σεμνότητα της παιδοεφηβικής ηλικίας. Ένας ανήλικος πρέπει να αποφεύγει να έρχεται σε τέτοιου είδους επαφές με ενήλικους για την προστασία, ακριβώς, αυτής της αγνότητας, και να αφεθεί να ανακαλύψει με συνομήλικούς τους την σεξουαλικότητά του.

Άλλωστε, η μειωμένη δυνατότητα αντίληψης της σημασίας των πράξεων αυτών εγκυμονεί συχνά τον κίνδυνο να καταστούν ορισμένοι ανήλικοι θύματα **σεξουαλικής εκμετάλλευσης**, και να προκληθούν, έτσι, σοβαρά ψυχολογικά τραύματα σε αυτούς. Η προτίμηση μάλιστα από ενήλικους, στον ερωτικό τομέα, ανηλίκων ατόμων, κατά τις γενικότερες κοινωνικές αντιλήψεις επικρίνεται, δημιουργώντας ένα στίγμα σε αυτούς, ενώ δεν έχουν λείψει και οι επιστημονικές έρευνες που έχουν συσχετίσει την προτίμηση αυτή με διαταραχές στην προσωπικότητα των εν λόγω ατόμων. Στο σημείο

---

² Ο νέος Ποινικός Κώδικας (ν.4619/2019) αύξησε το όριο του ποινικώς ανεύθυνου των ανηλίκων, από τα δέκα στα δώδεκα έτη.

³ Με το α.1 του ν.4406/2016 μειώθηκε το ελάχιστο ηλικιακό όριο από τα δεκαοκτώ έτη, για το οποίο είχε ήδη λάβει χώρα τροποποίηση με το α.1 του ν.1224/1981, από το αρχικώς ορισθέν εικοστό πρώτο έτος.

αυτό, κρίνεται σκόπιμο να εξετασθούν κάποιοι όροι, απαραίτητοι για την κατανόηση της εσωτερικής στάσης των ενηλίκων, καθώς και για την ίδια την έννοια που αποτελεί το κύριο θέμα της εργασίας. Συγκεκριμένα, ερευνητέοι είναι οι ορισμοί της **παιδοφιλίας** και της **παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης**.

i. Παιδοφιλία

Η **παιδοφιλία**, όταν διαπιστώνεται ότι συνοδεύεται από την αντίστοιχη ψυχολογική διαταραχή, τοποθετείται στις λεγόμενες *παραφιλικές διαταραχές*, τις οποίες η Αμερικανική Ένωση Ψυχολογίας (APA) θεωρεί είδος παραφιλίας⁴ «η οποία προκαλεί στην παρούσα στιγμή αίσθημα δυσφορίας ή βλάβη στο άτομο, ή παραφιλία της οποίας η ικανοποίηση συνεπάγεται προσωπική βλάβη, ή κίνδυνο βλάβης άλλων»⁵. Στις συγκεκριμένες διαταραχές εντάσσονται και άλλες συμπεριφορές όπως η ηδονοβλεπτική διαταραχή (ηδονοβλεψία), καθώς και η επιδεικτική διαταραχή (επιδειξιμανία). Ενώ όμως η έννοια της παιδοφιλίας γίνεται δεκτή, κατά την κοινή άποψη, ως η προτίμηση, στον ερωτικό τομέα, ατόμων μη ενηλίκων, η επιστήμη της ψυχολογίας κατατάσσει αυτό το ερωτικό ενδιαφέρον σε τέσσερις υποκατηγορίες, ανάλογα με την κατά προσέγγιση ηλικία του ατόμου, από το οποίο γεννάται η έλξη⁶.

Η διαπίστωση ότι ένα άτομο συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά που απαιτούνται ώστε να χαρακτηριστεί ότι τα ερωτικά του ενδιαφέροντα αποτελούν μορφή παιδοφιλίας⁷, είναι μεν κοινωνικά κατακριτέο, αλλά δεν αρκεί από μόνο του για να οδηγήσει στην τέλεση σεξουαλικών πράξεων με ανήλικους. Κατά κανόνα θα συνοδεύεται και από κάποια αντίστοιχη διαταραχή. Ως **παιδοφιλική διαταραχή**, όπως έχει κρίνει η Αμερικανική Ψυχιατρική Ένωση (APA), ορίζεται η ύπαρξη επαναλαμβανόμενων, έντονων σεξουαλικά διεγερτικών φαντασιών, σεξουαλικών ορμών, ή συμπεριφορών που περιλαμβάνουν σεξουαλική δραστηριότητα με έφηβους ή παιδιά, κατά κανόνα κάτω των δεκατριών ετών. Οι συμπεριφορές αυτές χρειάζεται να διαρκούν για τουλάχιστον έξι μήνες και να έχουν οδηγήσει το άτομο είτε στην προσπάθεια ικανοποίησης των ορμών αυτών, είτε στην ύπαρξη

---

⁴ Παραφιλία θεωρείται κάθε έντονο και συνεχές σεξουαλικό ενδιαφέρον, πλην του σεξουαλικού ενδιαφέροντος για γεννητική διέγερση ή προκαταρκτικές ψαύσεις με φαινοτυπικώς φυσιολογικούς, σωματικά ώριμους, συναινούστες ανθρώπινους συντρόφους.

⁵ *American Psychiatric Association*, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition (DSM-5), 2013, American Psychiatric Publishing

⁶ Οι κατηγορίες αυτές είναι, με αύξουσα ηλικιακή σειρά, η νηπιοφιλία (βρέφη και νήπια, ηλικίας 0-5), η παιδοφιλία (προεφηβικά άτομα, ηλικίας 6-10), η ηβηφιλία (έφηβα άτομα, ηλικίας 11-14 ετών) και, τέλος, η εφηβοφιλία (έφηβα άτομα, ηλικίας 15-19 ετών)

⁷ *World Health Organization*, International Classification of Diseases 11th Revision (ICD-11), Chapter 6D32 (Pedophilic disorder), <https://icd.who.int/browse11/1-m/en>

αισθήματος δυσφορίας από τη μη ικανοποίησή τους. Τέλος, για τη συγκεκριμένη διαταραχή το άτομο πρέπει να είναι μεγαλύτερο από δεκαέξι ετών και τουλάχιστον κατά πέντε έτη μεγαλύτερο από το παιδί, καθώς η γενικότερη έλξη από άτομα μικρότερης ηλικίας δε μπορεί, ipso facto, να θεμελιώσει μια «διαστρέβλωση» της ερωτικής προτίμησης.

ii. Σεξουαλική κακοποίηση

Όπως εύκολα συνάγεται, τα άτομα που οι ερωτικές τους προτιμήσεις περιλαμβάνουν ανηλίκους, συναντούν διαφόρων ειδών εμπόδια για την ικανοποίηση των επιθυμιών τους. Η κοινωνική αποδοκιμασία και ο «στιγματισμός», οι προσπάθειες των γονέων για αποτροπή τέτοιων πράξεων από τα ίδια τα παιδιά τους, καθώς και το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο, συχνά οδηγούν στη χρήση αθέμιτων μέσων, προς επίτευξη του σκοπού. Ανεξαρτήτως κοινωνικής και οικονομικής θέσης, μόρφωσης ή πολιτιστικών στοιχείων, είναι συχνά εμφανιζόμενη στην πράξη η **σεξουαλική κακοποίηση παιδιών**.

Για την αναζήτηση της έννοιας αυτής μπορούμε και πάλι να απευθυνθούμε σε οργανισμούς του εξωτερικού, οι οποίοι προσεγγίζουν με επιτυχία τον ορισμό της⁸. Συγκεκριμένα, κατά τα Κέντρα Ελέγχου και Πρόληψης Ασθενειών των Ηνωμένων Πολιτειών (US CDC), παιδική σεξουαλική κακοποίηση αποτελεί η επιτυχημένη σεξουαλική πράξη ή απόπειρα αυτής, ή επαφή ατόμου με παιδί που βρίσκεται υπό τη φροντίδα του, με ή χωρίς εκμετάλλευσή του. Αντίστοιχα και ο ΠΟΥ παρέχει έναν ορισμό για την συγκεκριμένη πράξη⁹, η οποία κατά κοινή ομολογία χρήζει αυξημένης προστασίας. Τα ανήλικα άτομα, ανεξάρτητα αν γίνεται λόγος για δράστες ή θύματα, δε μπορούν να εξισωθούν με τους ενηλίκους ως προς το βαθμό ωριμότητας, καθώς παρατηρούνται διαφορές με αυτούς τόσο σχετικά με τον τρόπο σκέψης, όσο και σχετικά με διαφορές ψυχοκοινωνικής φύσης. Συχνά οι διαφορές προκύπτουν λόγω αναντιστοιχίας στην αναπτυξιακή κατάσταση, λόγω έλλειψης εμπειρίας των ανηλίκων, ή και

---

⁸ Laura K. Murray, Amanda Nguyen, Judith A. Cohen, Child Sexual Abuse, Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America, Volume 23, Issue 2, April 2014

⁹ «Η συμμετοχή παιδιού σε σεξουαλική δραστηριότητα την οποία αυτός/αυτή δεν κατανοεί πλήρως, στην οποία είναι αδύνατο να παράσχει έγκυρη συναίνεση ή για την οποία το παιδί δεν είναι αναπτυξιακά έτοιμο και δε δύναται να παράσχει συναίνεση ή η οποία είναι αντίθετη στους νόμους ή στις κοινωνικές προκαταλήψεις (ταμπού). Η σεξουαλική κακοποίηση παιδιών αποδεικνύεται από τέτοια δραστηριότητα μεταξύ παιδιού και ενήλικα ή άλλου παιδιού, το οποίο εκ της ηλικίας του ή της ανάπτυξής του βρίσκεται σε μία σχέση ευθύνης, εμπιστοσύνης ή ισχύος, και η δραστηριότητα να αποσκοπεί να ικανοποιεί τις ανάγκες του άλλου ατόμου. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει, ενδεικτικά: την παρακίνηση ή τον εξαναγκασμό του παιδιού να συμμετέχει σε οποιαδήποτε μη νόμιμη σεξουαλική δραστηριότητα, την εκμεταλλευτική χρήση του παιδιού για εκπόρνευση ή άλλες μη νόμιμες σεξουαλικές πρακτικές, την εκμεταλλευτική χρήση παιδιού σε πορνογραφικές παραστάσεις ή πορνογραφικό υλικό.»

εξαιτίας ενός συνδυασμού των δύο παραγόντων¹⁰. Με βάση τις παρατηρήσεις αυτές προκύπτει η ανάγκη για μεγαλύτερη πρόληψη και φροντίδα των νεαρών θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης, αφού στην πράξη αδυνατούν να επεξεργαστούν κατάλληλα τις συνέπειες της επαχθούς για αυτών πράξης¹¹.

2. Ιστορικά στοιχεία

Στην ελληνική έννομη τάξη, η απαρχή της θεσμοθέτησης κανόνων δικαίου που ποινικοποιούν τέτοιου περιεχομένου πράξεις εντοπίζεται ήδη με την σύσταση του πρώτου σύγχρονου ελληνικού κράτους¹². Η πρώτη κωδικοποίηση ποινικών διατάξεων επήλθε με την θέση σε ισχύ του **Ποινικού Νόμου**, έργο που βασίστηκε στην Βαυαρική ποινική νομοθεσία, δεδομένης και της εγκαθίδρυσης του Βαυαρού πρίγκιπα Όθωνα ως Βασιλέα της Ελλάδας. Σε αντίθεση με τα σημερινώς ισχύοντα, στον Ποινικό Νόμο δεν περιεχόταν κάποιο αυτοτελές κεφάλαιο για γενετήσια εγκλήματα. Αντίθετα, εγκλήματα με σεξουαλικό περιεχόμενο είχαν περιληφθεί στο ίδιο κεφάλαιο με εγκλήματα κατά των ηθών, στον ομώνυμο τίτλο «περί βλάβης των ηθών». Όπως διαφαίνεται, κρατούσα εξακολουθούσε να αποτελεί η αντίληψη ότι οι συγκεκριμένες αξιόποινες πράξεις βάλλουν κατά κύριο λόγο κατά της ηθικής, ενώ παραβλεπόταν η προσβολή της σεξουαλικής αυτοδιάθεσης των θυμάτων¹³. Στον τομέα των εγκλημάτων κατά ανηλίκων, ακόμα και στις αρχές του εικοστού αιώνα απαντώνται απαρχαιωμένες διατάξεις, που τιμωρούν συμπεριφορές αναγόμενες καθαρά στην κοινωνική ηθική και ευπρέπεια¹⁴.

Εν συνεχεία, σημαντικό γεγονός αποτέλεσε για την εξέλιξη του ποινικού δικαίου η κατάργηση του Π.Ν. και η ψήφιση του **ν.1492/1950**, ο οποίος περιλάμβανε ένα νέο νομοθέτημα, αυτό του (παλαιού,

---

¹⁰ Laurence Steinberg/Elisabeth Cauffman, *Maturity of Judgement in Adolescence: Psychosocial Factors in Adolescent Decision Making*, 1996, σελ.250: «Accounts of adolescent immaturity may be classified in two broad categories: those attributed to cognitive differences (i.e., differences in the way they think), and those attributed to psychosocial differences (i.e., differences in their social and emotional maturity). These differences are assumed to reflect differences in competence due to difficulties in developmental status (independent of experience), differences in experience (independent of developmental issues), or some combination of both»

¹¹ Πολλές φορές η κακοποίηση των νεαρών, υπό οποιαδήποτε μορφή εμφανίζεται, προέρχεται από το οικογενειακό του περιβάλλον. Έτσι, εκτός από την ασαφή προσωπικότητα που δημιουργείται στον ανήλικο, συχνά καταλήγει ο ίδιος να μετατρέπεται σε δράστη κακοποίησης. Για την προβληματική αυτή βλ. Φραντζεσκάκης Ι., *Αντικοινωνική συμπεριφορά των νέων*, 1987, σελ.73 επ., Δουζένης Α./Λύκουρας Α. Ψυχοιατροδικαστική, 2008, σελ.57

¹² Κατά την επαναστατική περίοδο, είχε ψηφιστεί το Απάνθισμα των Εγκληματικών, στο οποίο υπήρχαν προβλέψεις και για εγκλήματα που εμπεριείχαν σεξουαλική βία.

¹³ Την υπό συζήτηση εποχή, βέβαια, γεγονότα όπως η συγκατοίκηση ζευγαριού χωρίς γάμο, ή οι ερωτικές επαφές εκτός αυτού, αποτελούσαν κοινωνικά κατακριτέες πράξεις, οι οποίες κατά την κοινή αντίληψη δε μπορούσαν να γίνουν ανεκτές, παρόλο που, από ποινικής σκοπιάς, το προσβληθέν έννομο αγαθό δύσκολα μπορούσε να ευρεθεί και να δικαιολογηθεί.

¹⁴ Ο ν. ΓΩΜΑ'/1911, μολονότι επαύξησε την προστασία ανηλίκων, θέτοντας το όριο της αποπλάνησης ανηλίκου, που προβλεπόταν στο άρθρο 274 αυτού, στα δεκαπέντε έτη, από τα δώδεκα, αλλά επαναποινικοποίησε την «φθορά κόρης αμέμπτου ηθών», η οποία δεν είχε προβλεφθεί αρχικά στον Ποινικό Νόμο.

πλέον) Ποινικού Κώδικα. Στον κώδικα αυτόν, ο οποίος ίσχυσε για σχεδόν εβδομήντα χρόνια, οι συντάκτες του προέβησαν σε μετατόπιση των γενετήσιων εγκλημάτων, και τα συμπεριέλαβαν στο δέκατο ένατο κεφάλαιο, υπό τον τίτλο «περί εγκλημάτων κατά των ηθών». Παρόλο που παρατηρείται μια προσπάθεια αυτονόμησης των πράξεων αυτών, τόσο η ομοιότητα του τίτλου του κεφαλαίου με τον προηγούμενο, όσο και η παραμονή αόριστων κοινωνικοηθικών εννοιών¹⁵, οι οποίες χαρακτήριζαν τα εγκλήματα εκείνα, μάλλον καταδεικνύει την έλλειψη θέλησης του νομοθέτη να εξειδικεύσει το είδος της προσβολής που υφίσταται το θύμα τέτοιων συμπεριφορών.

Η σημαντικότερη, ίσως, μεταβολή που επήλθε τον εικοστό αιώνα στην κατηγορία των εγκλημάτων αυτών έλαβε χώρα με την εισαγωγή στην ελληνική έννομη τάξη του **v.1419/1984**. Μαζί με τις όσες τροποποιήσεις επέφερε σε επιμέρους διατάξεις, άλλαξε και τον τίτλο του δεκάτου ενάτου κεφαλαίου, ο οποίος πλέον περιείχε εγκλήματα «κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής». Με αρκετή δόση ικανοποίησης έγινε δεκτή αυτή η αλλαγή, καθώς φάνηκε η προσπάθεια αποκόλλησης της ποινικής νομοθεσίας από την κοινωνική ηθική, και του αποχρωματισμού των εγκλημάτων, καθώς η εξίσωση «σεξουαλικό έγκλημα = προσβολή ηθών» δεν θεωρείται ότι είναι αρκετή για τη νομιμοποίηση επιβολής των συγκεκριμένων ποινών. Όπως όμως θα δούμε στο επόμενο κεφάλαιο, οι αποφάσεις των ελληνικών δικαστηρίων, και ιδίως του Ανώτατου Ακυρωτικού, συνέχιζε να ερμηνεύει τα εγκλήματα αυτά με υποκειμενικά και αόριστα κριτήρια. Σε αυτό βοήθησε ιδιαίτερα και η παραμονή αμφιλεγόμενων όρων όπως «ασελγής πράξη¹⁶, ακολασία, σκάνδαλο κ.λπ.), καθιστώντας ακόμα πιο δύσκολη την προσαρμογή των διατάξεων στην πραγματικότητα.

Μετά από πολύχρονες διαδικασίες και διαβουλεύσεις¹⁷, ψηφίστηκε το 2019 από το Ελληνικό Κοινοβούλιο ο **v.4619/2019**, θέτοντας σε ισχύ τον νέο Ποινικό Κώδικα, και καταργώντας τον επί εβδομηκονταετίας ισχύοντα. Με τον vΠΚ επήλθαν σημαντικές μεταβολές, τόσο στο γενικό όσο και στο ειδικό μέρος, ενώ σε αρκετά κεφάλαια των επιμέρους εγκλημάτων εκσυγχρονίστηκαν οι ρυθμίσεις, συμβάλλοντας ουσιωδώς στη διαμόρφωση μίας, πιο επιθυμητής, φιλελεύθερης προσέγγισης του ποινικού δικαίου. Αλλαγές που επέφερε ο νέος Ποινικός Κώδικας και θα μας απασχολήσουν στη συνέχεια είναι, μεταξύ άλλων, η μεταβολή (κατ' ακρίβεια η ορθή πλέον ερμηνεία) του προστατευόμενου εννόμου αγαθού, η μετάβαση από την έννοια της ασελγούς πράξης στη γενετήσια πράξη, ως βάση χαρακτηρισμού των γενετήσιων εγκλημάτων, η αναπροσαρμογή πλαισίων ποινής σε διατάξεις, η

---

¹⁵ Χαρακτηριστικές έννοιες θεωρούνται η «αιδώς», «ακόλαστη πράξις», καθώς και η «διαφθορά».

¹⁶ Για την εξέλιξη του όρου αυτού βλ. κάτωθεν κεφ. 4.

¹⁷ Η πρώτη νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την ψήφιση νέου ΠΚ είχε συσταθεί το 2010, υπό την προεδρία του αείμνηστου καθηγητή της Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ιωάννη Μανωλεδάκη.

κατάργηση εγκλημάτων που κρίθηκε ότι τιμωρούν συμπεριφορές που δεν είναι αναγκαία η ποινικοποίησή τους, και, τέλος, η πρόβλεψη νέων διατάξεων, για την κάλυψη της ατιμωρησίας πράξεων που θεωρείται απαραίτητο να αντιμετωπιστούν.

Σημειώνεται ότι, κατά τη σύνταξη της παρούσας διπλωματικής εργασίας, σε διαβούλευση και προς ψήφιση βρίσκεται από την Βουλή νομοσχέδιο, το οποίο ενδέχεται να επιφέρει τροποποιήσεις τόσο στον ΠΚ, όσο και στον ΚΠΔ. Καθώς πιθανές αλλαγές δρομολογούνται και στο δέκατο ένατο κεφάλαιο, τόσο εν γένει σε γενετήσια εγκλήματα, όσο και σε αυτά που στρέφονται κατά ανηλίκων, οι προτάσεις της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής (υπό την προεδρία του καθηγητή του ΑΠΘ, Μαργαρίτη Λάμπρου) θα παρατεθούν στις επιμέρους ενότητες και κεφάλαια, στα οποία εννοιολογικά εντάσσονται. Οι σημειώσεις αφορούν τις προτάσεις που έχουν τεθεί, καθώς έως την οριστική μορφοποίηση του τροποποιητικού νόμου είναι επισφαλές να θεωρηθεί ότι θα υιοθετηθούν όλες και αυτούσιες.

3. Το προστατευόμενο έννομο αγαθό

Βασική προϋπόθεση της ποινικοποίησης συμπεριφορών είναι η ανάγκη προστασίας κάποιων εννόμων αγαθών, όπου η προσβολή τους προκαλεί μια δυσμενή μεταβολή στον φορέα του. Βέβαια, η συζήτηση γύρω από το ποιο έννομο αγαθό βλάπτεται κάθε φορά δεν είναι πάντα τόσο απλή, καθώς στο πέρασμα του χρόνου προκύπτουν μεταβολές στον εξονομικό κόσμο, οι οποίες ωθούν αυτόν να ανασκευάσει το σκεπτικό τιμώρησης ορισμένων εγκλημάτων, είτε τροποποιώντας διατάξεις, θεωρώντας πως πρέπει να παρέχεται πλέον προστασία σε διαφορετικό είδος προσβολής, είτε καταργώντας πλήρως τις εν λόγω υποστάσεις, καθώς οι ισχύουσες αντιλήψεις δεν θεωρούν ότι είναι αναγκαία η τιμώρηση των δραστών που προβαίνουν σε συγκεκριμένες πράξεις¹⁸. Η συγκεκριμένη κατηγορία εγκλημάτων αποτελεί ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο στον Ποινικό Κώδικα, καθώς, με το πέρασμα του χρόνου, τόσο η νομοθετική όσο και η δικαστική εξουσία έχουν προβεί σε διαφορετικούς ορισμούς και ερμηνείες, με αφορμή την εύρεση ακριβώς εκείνου του εννόμου αγαθού που χρήζει προστασίας¹⁹.

Σε αντίθεση με εγκλήματα που προσβάλλουν άλλα έννομα αγαθά, όπως τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας ή κατά του πολιτεύματος, τα γενετήσια εγκλήματα έχουν επηρεαστεί από τις εκάστοτε

---

¹⁸ Ο νΠΚ θεώρησε ακριβώς ότι ορισμένες διατάξεις (μερικές ήδη καταργηθείσες) δεν περιείχαν πράξεις με τέτοια απαξία, ώστε να χρειάζεται να τιμωρούνται ποινικά, και συνεπώς κατήργησε από κεφάλαιο των γενετήσιων εγκλημάτων τα α.341 ΠΚ (απατηλή επίτευξη συνουσίας) και α.350 ΠΚ (εκμετάλλευση πόρνης), ενώ το α.353 ΠΚ τιμωρεί πλέον την προσβολή γενετήσιας ευπρέπειας αντί για την πρόκληση σκανδάλου με ακόλαστες πράξεις, βλ. ΑιτΕκθ νΠΚ, σελ.65.

¹⁹ Γενικώς γινόταν δεκτό αρχικά ότι προστατευόμενο έννομο αγαθό αποτελούσε η «*ισχύουσα ηθική τάξις εν τω πεδίω της γενετήσιου ζωής*», βλ. *Βαρβαρέτος Γ.*, Ποινικός Κώδικς, 1970, σελ. 1030

επικρατούσες κοινωνικές αντιλήψεις, για να διαμορφωθεί το ειδικότερο πλαίσιο προστασίας του θύματος. Η τιμώρηση εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας και της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι μορφή της προσωπικής ελευθερίας αποτελεί και η ελευθερία ως προς την σεξουαλική ζωή του ατόμου, πόσο μάλλον των ανηλίκων. Η δεύτερη κατηγορία, βέβαια, η οικονομική εκμετάλλευση της γενετήσιας ζωής, δε συνιστά κάποιο αυτοτελές έννομο αγαθό, αλλά αποτελεί μια ειδικότερη μορφή προσβολής της γενετήσιας ελευθερίας των ανηλίκων, η οποία είναι ιδιαίτερα εμφανής σε ορισμένες αντικειμενικές υποστάσεις που τυποποιούνται σε αυτό το κεφάλαιο²⁰. Στην προ της ψήφισης του ν.4619/2019 νομοθεσία, μπορούμε να κατατάξουμε την έρευνα για το προστατευόμενο έννομο αγαθό σε δύο χρονικά στάδια, σε αυτό που προέκυψε από την ψήφιση του ΠΠΚ (ν.1492/1950), και σε εκείνον που επακολούθησε την τροποποίηση του 19ου Κεφαλαίου από τον ν.1419/1984, έως και την ψήφιση του νΠΚ.

Δεν αφήνονται πολλά περιθώρια ερμηνείας της βούλησης του ιστορικού νομοθέτη από την επισκόπηση του αρχικού τίτλου του δέκατου ενάτου κεφαλαίου. Η ένταξη των εγκλημάτων στην κατηγορία των εγκλημάτων **«κατά των ηθών»** δηλώνει την κρατούσα άποψη ότι ένα σεξουαλικό έγκλημα πρωτίστως βλάπτει την ηθική του ατόμου-θύματος και του κοινωνικού του περιγύρου, και δευτερευόντως εξετάζεται η όποια προσβολή της προσωπικότητάς του. Το «κοινό αίσθημα της αιδούς και των ηθών» αποτελούσε το έννομο αγαθό που τύγγχανε προστασία²¹. Για τα δε ανήλικα θύματα, ενώ στη θεωρία γινόταν δεκτό ότι άξια προστασίας ήταν ακριβώς η *ανηλικότητά τους και η ψυχική τους υγεία*, συγκεκριμένα η *εκούσια και αδιατάρακτη σεξουαλική τους ανάπτυξη*, η νομολογία δεν συμεριζόταν κατά κανόνα αυτήν την άποψη, αναγνωρίζοντας ότι με τα εγκλήματα αυτά βλάπτεται η *καθαρότητα της παιδικής ηλικίας*²².

Από την τροποποίηση που επέφερε ο **ν.1419/1984** και έπειτα, όμως, διακρίνεται η επιθυμία προσαρμογής του κεφαλαίου στις αλλαγές που παρατηρούνται γύρω από την έννοια των εγκλημάτων αυτών. Ανατρέχοντας στην Αιτιολογική Έκθεση του νόμου, η αλλαγή αυτή φαίνεται να λαμβάνει χώρα επειδή *«έχει γίνει σήμερα αποδεκτό σε μεγάλη έκταση, ότι δεν είναι τα ήθη που προσβάλλονται από το σεξουαλικό έγκλημα, αλλά η προσωπική αξιοπρέπεια και ελευθερία στην ειδική έκφρασή της που μπορεί να αποδοθεί με τον όρο 'γενετήσια ελευθερία'»*. Η αλλαγή αυτή βέβαια, δεν κατάφερε να προσδώσει στα εγκλήματα αυτά την πραγματική τους απαξία για δύο, κυρίως, λόγους. Αρχικά, παρά τη ρητή

---

²⁰ Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι πορνογραφικές παραστάσεις ανηλίκων (α.348Γ ΠΚ) και η μαστροπεία (α.349 ΠΚ).

²¹ Ζυγούρας Α., Η έννοια της ασελγούς πράξεως, ΠοινΧρ 1998, σελ.333 επ.

²² Ενδ. ΑΠ 219/1959, ΠοινΧρ 1959, σελ. 517

αναγνώριση του κεφαλαίου, ως περιλαμβάνοντα πράξεις που βάλλουν κατά μίας ειδικότερης έκφανσης της προσωπικής ελευθερίας, διατηρήθηκαν αυτούσιες στον ΠΚ έννοιες με ηθικολογικό και αόριστο περιεχόμενο²³, ενώ έπειτα, η αποδοχή αυτού του εννόμου αγαθού ως άξιο προστασίας συνάντησε την σταθερή άρνηση της νομολογίας να προσαρμοστεί στις αλλαγές. Είκοσι χρόνια μετά τη νομοθετική μεταβολή, το Συμβούλιο του Ανωτάτου Ακυρωτικού με το υπ' αριθμ. **2056/2004** βούλευμά του ²⁴ για πρώτη φορά προσέγγισε την έννοια με τρόπο που πράγματι ανταποκρινόταν στο περιεχόμενό της. Όπως όμως θα δούμε στο επόμενο κεφάλαιο, η άρνηση του Αρείου Πάγου να τροποποιήσει τον ορισμό που προσέδιδε στην έννοια της ασελγούς πράξης δε σταμάτησε ούτε την ερμηνεία της έννοιας αυτής, ούτε αποκρυστάλλωσε το έννομο αγαθό, παρά μόνον μέχρι να αντικατασταθεί ο τότε ισχύων ΠΚ²⁵.

Υπό τα νέα δεδομένα, και με γνώμονα τις νεοπαγείς διατάξεις,, ο νΠΚ «αντιλαμβάνεται ως έγκλημα κατά της γενετήσιας ελευθερίας κάθε κάμψη της βούλησης του προσώπου στο πεδίο της γενετήσιας αυτοδιάθεσης, προκειμένου αυτό να ενεργήσει ή να ανεχθεί γενετήσια πράξη»²⁶. Βλέπουμε δηλαδή ότι το σημαντικό στοιχείο που καθιστά αυτές τις συμπεριφορές αξιόποινες δεν είναι η αντίθεση τους στην κοινωνική ηθική, αλλά η διενέργεια των πράξεων δίχως τη συναίνεση του προσώπου, χωρίς αυτή να πρέπει να απαιτείται να διακηρύσσεται πανηγυρικά, ώστε η έλλειψή της να αποτελεί *ex contrario* αποδοχή της πράξης. Στον τομέα των **ανήλικων θυμάτων**, ως επικρατούσα κρίνεται η άποψη που θεωρεί ότι εν προκειμένω προστατεύεται η **ανηλικότητα**, υπό τη μορφή της ομαλής ανάπτυξης της σωματικής και ψυχικής υγείας των ανηλίκων, στο πεδίο της, υπό διαμόρφωση, σεξουαλικής τους ζωής²⁷. Εξίσου απήχηση έχει βρει στη θεωρία και η άποψη που προκρίνει την «*ελεύθερη και αδιατάρακτη ανάπτυξη της ερωτικής ζωής των ανηλίκων*»²⁸. Ανεξαρτήτως της δεχόμενης ως ορθότερης άποψης, βλέπουμε ότι είναι πιθανό, λόγω τέλεσης γενετήσιων πράξεων που ο ανήλικος δεν κατανοεί ή δε συναινεί, να προκληθούν τραυματικές εμπειρίες στον ανήλικο και να δεχθεί πλήγμα η υγιής ανάπτυξη της σεξουαλικότητάς του. Στο παρελθόν είχαν εκφραστεί και άλλες απόψεις περί του προστατευόμενου

---

²³ Οι έννοιες της ασέλγειας, της ακολασίας, του σκανδάλου και της αιδούς, στα εγκλήματα αυτά, διατηρήθηκαν με το ίδιο εννοιολογικό περιεχόμενο.

²⁴ Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης αφορούσαν ιερέα, ο οποίος προέβη σε θωπεύσεις των γεννητικών οργάνων ανηλίκου, τέλεση στοματικού έρωτα και σεξουαλική επαφή με αυτόν, σχετικά με την απόφαση βλ. *Νούσκαλης Γ.*, Παρατηρήσεις στην ΣυμβΑΠ 2056/2004 Στ' Τμ. [Φαινόμενη κατ' ιδέα συρροή με ασέλγεια παρά φύση], ΠοινΔικ 10/2005, σελ.1118 επ.

²⁵ Ο Μανωλεδάκης τόνιζε ότι, με την αποκόλληση τιμώρησης συμπεριφορών που παραπέμπουν σε «*παλιές αντιλήψεις μικροαστικής ηθικολογίας*», προστατευόμενο έννομο αγαθό θεωρείται πλέον η προσωπική ελευθερία στον χώρο της γενετήσιας ζωής, και όχι τα ήθη, βλ. *Μανωλεδάκης Ι.*, Ας τελειώνουμε, επιτέλους, με τον ορισμό της ασελγούς πράξης, ΠοινΔικ 11/2009, σελ.1252 κ. επ.

²⁶ ΑιτΕκθνΠΚ, σελ. 65

²⁷ *Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε.*, Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, 2020, σελ.271

²⁸ *Παρασκευόπουλος Ν./Φυτράκης Ι.*, ό.π., σελ.31

αγαθού, όπως η αγνότητα της παιδικής ηλικίας²⁹, καθώς και η ηθική καθαρότητα αυτής, κυρίαρχος λόγος προστασίας όμως φαίνεται ότι εξακολουθεί να θεωρείται η ψυχοσωματική υγεία των ανηλίκων.

4. Η έννοια της γενετήσιας πράξης

Με την ψήφιση του ν.4619/2019 και τη θέση σε ισχύ του νέου Ποινικού Κώδικα, επήλθε μια σημαντική αλλαγή τόσο στον τομέα των γενετήσιων εγκλημάτων, όσο και του ίδιου του ποινικού δικαίου γενικότερα, και εντοπίζεται στον νομοθετικό ορισμό της βασικής πράξης, η οποία τιμωρείται στο κεφάλαιο των εγκλημάτων αυτών. Καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος του παλαιού ΠΚ, ακόμα και μετά τις μεταρρυθμίσεις που υπέστη το 1984, σημείο αναφοράς για τον χαρακτηρισμό ενός εγκλήματος ως σεξουαλικού, ήταν η τέλεση *ασελγούς πράξης*³⁰. Η νομοπαρασκευαστική επιτροπή του νέου ΠΚ, υιοθετώντας τις σύγχρονες αντιλήψεις, επέλεξε να καταργήσει την έννοια αυτή από τον ΠΚ, και πλέον, για να βρεθεί αν η τελεσθείσα πράξη μπορεί να υπαχθεί στις υπό συζήτηση διατάξεις και να χαρακτηριστεί αξιόποινη κατ' αυτές, το ερώτημα, που τίθεται είναι το αν εμπίπτει στον ορισμό της *γενετήσιας πράξης*. Η αντικατάσταση του προηγουμένως δεχόμενου όρου, αυτού της ασελγούς πράξης, αλλά και, όπως θα δούμε παρακάτω, ο ορισμός των γενετήσιων πράξεων, αποτελεί ένα θετικό βήμα για την οριοθέτηση των αξιόποινων συμπεριφορών και την ορθή επαγωγή κάθε πράξης στον εφαρμοστέο κανόνα δικαίου. Στη συνέχεια του κεφαλαίου θα αναλυθεί ότι δεν τιμωρούνται οι γενετήσιες πράξεις γενικώς και αορίστως, αλλά γίνεται μία τριμερής διάκριση, τόσο με γνώμονα τα χαρακτηριστικά της πράξης, όσο και βάσει του επιπέδου προσβολής της γενετήσιας ελευθερίας του ατόμου.

ι. Ασελγής πράξη

Όπως επισημάνθηκε άνωθεν, η σεξουαλική πράξη για την οποία θα καταδικαζόταν κάποιος κρινόταν ότι έπρεπε να ενέχει ένα ηθικολογικό περιεχόμενο. Συνεπώς, η έννοια της ασελγούς πράξης οριζόταν τόσο με αντικειμενικά, όσο και με υποκειμενικά κριτήρια. Παρόλο που ήδη από το 1984, έλαβε χώρα τροποποίηση του τίτλου του δεκάτου ενάτου κεφαλαίου, και συνεπώς έγινε δεκτό ότι τροποποιήθηκε

---

²⁹ Η νομολογία, μάλιστα, έκανε παγίως δεκτή αυτήν την άποψη, βλ. ενδ. ΑΠ 784/2007, ΠοινΧρ 2008, σελ.231 και ΑΠ 1388/2008, ΠοινΧρ 2009, σελ.462

³⁰ Ήδη ο Παρασκευόπουλος από το 1983 πρότεινε την αλλαγή του ορισμού από ασελγή σε γενετήσια πράξη, και επεξήγηση της έννοιας με τον ίδιο σχεδόν με την ισχύουσα: «*Η συνουσία και οι ανάλογες με αυτήν πράξεις, οι απομμήσεις της*», βλ. Παρασκευόπουλος Ν., Η έννοια της ασελγούς (γενετήσιας) πράξης: ερμηνεία και κριτική θεώρηση, ΠοινΧρ 1984, σελ.337 επ. Την ίδια έννοια με παρόμοιο ορισμό προτείνει και ο Μανωλεδάκης, βλ. Μανωλεδάκης Ι. ό.π.

και αποσαφηνίστηκε η έννοια του εννόμου αγαθού, η νομολογία των δικαστηρίων παρέμεινε αμετάλλακτη στο πέρασμα των χρόνων, και μόνο μετά την ψήφιση του νέου Ποινικού Κώδικα παρατηρήθηκε η μεταστροφή της προς την ορθή ερμηνεία της έννοιας της ασελγούς (ήδη γενετήσιας) πράξης. Ανατρέχοντας στη νομολογία του προηγούμενου νομοθετικού καθεστώτος, παρατηρούμε ότι ήταν τόσο πάγια και απαράλλακτη η ανάλυση της έννοιας της ασελγούς πράξης, ώστε η μόνη αξιοπρόσεκτη αλλαγή που επήλθε ήταν η μεταφορά της ερμηνείας, από την καθαρεύουσα στη δημοτική γλώσσα, ενόψει της καθιέρωσής της κατά την αρχή της Μεταπολίτευσης.

Η διατύπωση, λοιπόν, των δικαστικών αποφάσεων, για την έννοια της ασελγούς πράξης, είχε ως εξής: «Ως ασελγής πράξη νοείται εκείνη που αντικειμενικώς μεν προσβάλλει το κοινό αίσθημα της αιδούς και των ηθών, υποκειμενικώς δε κατευθύνεται στην ικανοποίηση ή διέγερση της γενετήσιας επιθυμίας»³¹. Η ασελγής πράξη, πολλές φορές, οριζόταν ότι θα έπρεπε περαιτέρω «να ανάγεται στη γενετήσια σφαίρα», ενώ δεν ταυτιζόταν με τον όρο της συνουσίας, ο οποίος περιλάμβανε τη «συνένωση των γεννητικών μορίων». Η έννοια αυτή, κατά την κρατούσα άποψη, γινόταν δεκτό ότι αποτελούνταν από τρία στοιχεία, ένα υποκειμενικό και δύο αντικειμενικά³². Το υποκειμενικό στοιχείο περιλάμβανε την ηδονιστική πρόθεση του δράστη, δηλαδή τη θέληση να ικανοποιηθεί ή να διεγερθεί μέσω της πράξης η γενετήσια ορμή του. Στα αντικειμενικά στοιχεία εντασσόταν η τέλεση της συγκεκριμένης ασελγούς πράξης, στην οποία δεν κατατάσσονταν παραλείψεις ή σεξουαλικές προτάσεις που δε μετουσιώνονταν σε γενετήσιες πράξεις, καθώς και η προσβολή του κοινού αισθήματος των ηθών και της αιδούς, υπό την μορφή της προσβολής της «γενετήσιας ευπρέπειας του μέσου κοινωνικού ανθρώπου»³³. Για τον ορισμό αυτόν είχαν εκτεθεί πολλές αντιρρήσεις, καθώς, όπως φάνηκε με το πέρασμα του χρόνου, γεννήθηκαν πλείστα ζητήματα τόσο στην θεωρία, όσο και κατά την εφαρμογή των διατάξεων στην πράξη.

Το πρώτο ζήτημα που θα λέγαμε ότι ανακύπτει, είναι η **ασάφεια και η αοριστία** που διακατέχει όρους όπως η «αιδώς» και τα «ήθη». Ποιος δύναται να ορίσει αποφασιστικά την άποψη μιας κοινωνίας σε έννοιες οι οποίες είναι δυναμικές και συνεχώς παρατηρείται η μεταστροφή τους, ποια είναι τα χαρακτηριστικά και οι απόψεις που καθορίζουν τον μέσο κοινωνικό άνθρωπο, και ειδικότερα, ποιος μπορεί με ευχέρεια να διαπιστώσει εάν οι απόψεις αυτές εκφράζουν την πλειοψηφία των κοινωνιών και σε ποιο βαθμό; Πρέπει να προκύπτει με ποιον τρόπο προσβάλλει η πράξη την ηθική, όμως με την

---

³¹ Ενδ. ΑΠ 105/1998 ΠοινΧρ 1998, σελ.75, ΑΠ 1505/2005, ΠοινΔικ 2006, σελ.403

³² Μωραΐτης Χ., Η έννοια της ασελγούς πράξης και η διάκριση αυτής από την ασελγή χειρονομία (άρθρο 337 ΠΚ) και την ακόλαστη πράξη (άρθρο 353 ΠΚ), ΠοινΔικ 9/1998, σελ.910 επ.

³³ Βλ. Παρασκευόπουλος Ν., Η έννοια της ασελγούς (γενετήσιας) πράξης: ερμηνεία και κριτική θεώρηση, ΠοινΧρ 1984, σελ.337 επ., όπου επισημαίνει την ανασφάλεια του ποινικού δικαίου που προκαλούν οι αόριστες νομικές έννοιες.

επεξήγηση αυτή οδηγούμαστε σε ένα *petitio principii*, η συμπεριφορά να τιμωρείται επειδή αποτελεί τέτοια συμπεριφορά! Η αναγωγή μιας αξιολογικής έννοιας σε λόγο τιμώρησης πρέπει να ακολουθείται από ορισμένες παρατηρήσεις που την καθιστούν αξιόποινη, ειδάλως η *ipso facto* θεσμοθέτηση ποινών αντιβαίνει στην αρχή της *lex certa*, και αποτρέπει τον ερμηνευτή του δικαίου από το να διαπιστώσει εάν πράγματι έλαβε χώρα προσβολή εννόμου αγαθού.

Ακολούθως, η ανασφάλεια δικαίου που προκαλείται από την αοριστία των εννοιών αυτών, δίνει τη δυνατότητα στο δικαστήριο, άλλοτε να θεωρήσει ότι γενετήσιες πράξεις ήσσονος βαρύτητας, λόγω του ηδονιστικού σκοπού και της προσβολής των ηθών αποτελούν γενετήσια πράξη³⁴, ενώ στην πραγματικότητα, όπως θα δούμε, ανήκουν στην κατηγορία των γενετήσιων χειρονομιών, και άλλοτε να αρνηθεί την κατάφαση της τέλεσης γενετήσιας πράξης, επειδή ελλείπει το ηδονιστικό στοιχείο³⁵. Η κατηγοριοποίηση των πράξεων υπό το παλαιότερο νομοθετικό καθεστώς δεν ήταν τόσο εύκολη, ακριβώς εξαιτίας της ευρύτητας της διατύπωσης της ασέλγειας, που επέτρεπε την μετάβαση ενός όρου από μια κατηγορία σε άλλη³⁶. Δεν είχαν λείψει, επίσης, και οι απόψεις που θεωρούσαν ότι, εφόσον έγκλημα γενετήσιας ελευθερίας τελείται κατά ανηλίκου, η έννοια της γενετήσιας πράξης θα πρέπει να διασταλεί, ώστε να εξασφαλίζεται όσο το δυνατόν πληρέστερη προστασία σε αυτόν³⁷. Και πάλι όμως παρατηρείται ότι με την ασάφεια αυτή αποτυγχάνει ο νομοθέτης να οριοθετήσει το περιεχόμενο του όρου και στη θέση του υπεισέρχεται η δικαστική εξουσία, όπου στην πραγματικότητα διαπλάθει την έννοια της διάταξης, με ανεπιεική, πολλές φορές, αποτελέσματα. Ο ρόλος του δικαστή, άλλωστε, δεν είναι να ορίζει ποια πράξη και υπό ποιες συνθήκες θεωρείται ασελγής και πότε όχι, αλλά εφόσον η κρινόμενη περίπτωση εμπίπτει στον ορισμό, και σε ποιον ειδικότερα.

---

³⁴ Χαρακτηριστική τέτοια απόφαση αποτελεί η **ΣυμβΠλΒολ 163/1996**, ΠοινΧρ 1997, σελ.1361), στην οποία το Συμβούλιο έκρινε ως εντασσόμενο στην έννοια της ασελγούς πράξης τη θωπεία στο στήθος και την απόπειρα ασπασμού ανήλικης, *Παπαγεωργίου-Γονατάς Στ.*, Η υπαγωγή των ασελγών πράξεων στο έγκλημα της αποπλάνησης ανηλίκου, ΠοινΧρ 1998, σελ. 543 επ.

³⁵ Απόφαση που αποδεικνύει την εν λόγω προβληματική αποτέλεσε η **ΑΠ 1764/2008**, ΠοινΛογ 2008, σελ.1094, στην οποία η εισαγωγή δακτύλων στον πρωκτό των παιδιών από τον πατέρα και τη γιαγιά τους, με στόχο τον τραυματισμό τους και την αφαίρεση της επιμέλειας από τη μητέρα τους, δε θεωρήθηκε ως αποπλάνηση ανηλίκου, αλλά υπήχθη στη διάταξη του άρθρου 337 ΠΚ, καθώς εξέλιπε το στοιχείο του ηδονισμού, ενώ με το ίδιο σχεδόν σκεπτικό, στην **ΜΟΕΑνΚρ 64/2019**, ΠοινΧρ 2019, σελ.446, η εισαγωγή αγγουριού στον πρωκτό του θύματος από τον δράστη, για να τον τιμωρήσει ως υπεύθυνο της απόπειρας ανθρωποκτονίας της κόρης του, κρίθηκε ως προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας και όχι ως βιασμός.

³⁶ Στην έννοια της ασελγούς πράξης η **ΑΠ 478/2020** areiospagos.net εξακολουθεί να θεωρεί ότι οι ψεύσεις και οι θωπείες γεννητικών οργάνων εντάσσονται στην έννοια της γενετήσιας πράξης, βλ. *Βαρελάς Δ.*, Γενετήσια πράξη - ασελγής πράξη στα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας, <https://www.nb.org/blog/post/genetisia-praksi-aselgis-praksi-sta-egklimata-kata-tis-genetisias-eleutherias>

³⁷ Ο Μπρακουμάτσος τονίζει την ανασφάλεια δικαίου που προκαλείται όταν σε διαφορετικές διατάξεις ο ίδιος όρος με το ίδιο περιεχόμενο ερμηνεύεται διαφορετικά, βλ. *Μπρακουμάτσος Π.*, Αναφύομενα ζητήματα στα εγκλήματα κατά της προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας, ΠοινΔικ 8-9/2011, σελ.989 επ.

ii. Γενετήσια πράξη

Δεδομένων όλων αυτών των προβλημάτων που παρατηρούνταν, στον νέο Ποινικό Κώδικα συναντάμε μια ορθότερη, δογματικά, έννοια, την **γενετήσια πράξη**. Στην Αιτιολογική Έκθεση του νΠΚ³⁸ επεξηγείται η ratio της αντικατάστασης του όρου, που δεν είναι άλλος από την μεταστροφή της κοινωνικής και νομικής άποψης, η οποία κρίνει ότι αντικείμενο της πράξης, και συνεπώς άξιο τιμώρησης, δεν αποτελεί η αντίθεση σε κοινωνικές έννοιες, αλλά καθαυτή η προσβολή του ατόμου στο πεδίο της γενετήσιας ελευθερίας του, καθώς και η προτίμηση του όρου «γενετήσια» πράξη, από άλλες παρόμοιες, που συναντώνται στην ελληνική γλώσσα και τη χαρακτηρίζουν (π.χ. ερωτική ή σεξουαλική πράξη). Στο σημείο αυτό είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι το ποινικό δίκαιο διακρίνει τρεις κατηγορίες γενετήσιων πράξεων, ανάλογα με το είδος τους και τη βαρύτητά τους. Αυτές είναι η **γενετήσια πράξη (stricto sensu)**, οι **χειρονομίες γενετήσιου χαρακτήρα** και οι **πράξεις γενετήσιου χαρακτήρα χωρίς επαφή**. Οι πράξεις αυτές, μετά τη νομοθετική μεταβολή, αλλά και κατά την ορθή ερμηνεία των προηγούμενων διατάξεων κατά τη θεωρία, δεν απαιτούν τον ηδονιστικό σκοπό του δράστη, αλλά αντίθετα παραμένουν **αξιολογικά ουδέτερες**³⁹, επιθυμώντας έτσι να γίνει ορατό ότι δεν τιμωρείται η πράξη του δράστη, αλλά το αποτέλεσμα που αυτή προκαλεί στο θύμα⁴⁰.

Στον αυθεντικό ορισμό του 336 παρ. 2 ΠΚ., συναντάμε την πρώτη κατηγορία γενετήσιων πράξεων, όπου η συνουσία και οι ισοδύναμες με αυτήν πράξεις αποτελούν την έννοια της **γενετήσιας πράξης εν στενή έννοια**. Η συνουσία οριζόταν από τη νομολογία σταθερά ως η «*συνένωση των γεννητικών μορίων δύο ατόμων διαφορετικού φύλου*» ή με άλλη διατύπωση, «*η είσοδος του ανδρικού μέλους στον γυναικείο κόλπο*». Από τον ορισμό αυτόν εξαιρούνται διάφοροι άλλοι τρόποι σεξουαλικής επαφής, καθώς δεν συγκεντρώνουν τα απαραίτητα κατά τον παραπάνω ορισμό στοιχεία, για να υπαχθούν στην έννοια της συνουσίας. Αυτό δε σημαίνει βέβαια ότι εκφεύγουν του ορισμού, καθώς εντάσσονται στη δεύτερη

---

³⁸ «Η επιλογή του όρου «γενετήσια» αντί «σεξουαλική» προτιμήθηκε, διότι πρόκειται για έννοια, η οποία ορίζει τόσο τη διαδικασία της αναπαραγωγής (γένεσις) όσο και τις σχετικές ή παράλληλες με αυτήν πράξεις, διαθέσεις και ορμές, την ερωτική ζωή των ανθρώπων. Λόγω της «γενικότητας» της υιοθετήθηκε στη σύγχρονη επιστημονική και κοινή γλώσσα. Παρ' ότι ο αρχικός τίτλος του κεφαλαίου αυτού στον Ποινικό Κώδικα είχε τον τίτλο «εγκλήματα κατά των ηθών», γινόταν δεκτό, σύμφωνα με τις κατά την εισαγωγή του αντιλήψεις, ότι είναι «τα αναγόμενα κυρίως εις ενεργείας σχετικές με την γενετήσιον ορμήν, εις συμφώνους τη φύσει εκδηλώσεις αυτής, αλλά και εις παρά φύσιν τοιαύτας και άλλας διεστραμμένες συνηθείας'»

³⁹ Κατά τον Παπαγεωργίου-Γονατά, ο σκοπός ηδονισμού «από μόνος του δεν ενέχει καμία κοινωνική και νομική απαξία», βλ. Παπαγεωργίου-Γονατάς Στ., Είναι αναγκαίος ο σκοπός ηδονισμού στα σεξουαλικά εγκλήματα;, ΠοινΔικ 10/2018, σελ.986 επ.

⁴⁰ Αξίζει να σημειωθεί ότι η υπαγωγή των πράξεων αυτών στην αντίστοιχη κατηγορία σεξουαλικών εγκλημάτων είναι δυνατή και για εγκλήματα με χρόνο τέλεσης πριν τη θέση σε ισχύ του νΠΚ, καθώς δεν εφαρμόζεται δυσμενέστερος νόμος, αλλά γίνεται δυσμενέστερη ερμηνεία αυτού, βλ. Παρασκευόπουλος Ν./Φυτράκης Ε., Γενετήσια πράξη χωρίς ηδονισμό, ΠοινΧρ 2020, σελ. 401 επ.

υποέννοια, αυτή των **υποκατάστατων**, ή αλλιώς, των **ισοδυνάμων με τη συνουσία πράξεων**. Ανατρέχοντας ξανά στην Αιτιολογική Έκθεση του νΠΚ, βλέπουμε ότι ο νομοθέτης έχει προβεί σε μια καταγραφή των πράξεων αυτών. Έτσι, ισοδύναμες με τη συνουσία πράξεις θεωρούνται «η «*παρά φύσιν*» *συνεύρεση, ο ετεροαυνανισμός ή πεολειξία και η αιδοιολεξιία ή η χρήση υποκατάστατων μέσων*». Οι τέσσερις πρώτες έννοιες είναι εύκολα κατανοητές, και περιλαμβάνουν την ερωτική επαφή ανδρών με διείσδυση του μορίου στον πρωκτό (παρά φύση συνεύρεση), την εκατέρωθεν ερωτική διέγερση των γεννητικών οργάνων με την χρήση των χεριών (ετεροαυνανισμός), την διέγερση του ανδρικού μορίου με τη χρήση του στόματος (πεολειξία) και τη διέγερση του γυναικείου μορίου με τη χρήση του στόματος (αιδοιολεξιία). Η τελευταία κατηγορία, αυτή της χρήσης υποκατάστατων μέσων, είναι και η ευρύτερη, και συμπεριλαμβάνει πράξεις οι οποίες δεν εμπίπτουν επακριβώς στις άνω έννοιες, αλλά επιτυγχάνουν το ίδιο αποτέλεσμα παρά της διαφορετικής μορφής τους. Συνήθη παραδείγματα που ανήκουν εδώ είναι η από έτερον εισχώρηση στον κόλπο ή στον πρωκτό αντικειμένου, ή η διέγερση των γεννητικών οργάνων με «ερωτικό βοήθημα».

Κοινό χαρακτηριστικό και των δύο εννοιών της γενετήσιας πράξης *stricto sensu*, είναι η **ύπαρξη σωματικής επαφής**, και η **σύμπραξη δράστη και θύματος**. Όλες αυτές οι πράξεις κρίνεται ότι προσβάλλουν σε έντονο βαθμό την προσωπικότητα του θύματος στο πλαίσιο της γενετήσιας ελευθερίας του, για αυτό και τυποποιούνται ως οι «*βασικές*» γενετήσιες πράξεις και, ακριβώς εξ αυτού του λόγου, τα εγκλήματα κατά γενετήσιας ελευθερίας, που η αντικειμενική τους υπόσταση πληρούται μέσω τέλεσης συνουσίας ή υποκατάστατων προς αυτήν μέσων, έχουν στο νόμο αυστηρότερες απειλούμενες ποινές.

Δεύτερη κατηγορία πράξεων, οι οποίες προσβάλλουν την γενετήσια ελευθερία, αλλά έχοντας μικρότερη ένταση από αυτές των άνω περιγραφόμενων, είναι οι **χειρονομίες γενετήσιου χαρακτήρα**. Το κύριο άρθρο που τυποποιεί και τιμωρεί τις πράξεις αυτές είναι το άρθρο 337 ΠΚ, στο οποίο προβλέπεται το έγκλημα της **προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας**. Κοινό στοιχείο με τις γενετήσιες πράξεις αποτελεί και πάλι η προϋπόθεση της ύπαρξης *σωματικής επαφής*, της άμεσης, δηλαδή, επίδρασης της πράξης πάνω στο θύμα. Για τον ορισμό της έννοιας αυτής, και πάλι η Αιτιολογική Έκθεση έχει υπάγει συγκεκριμένες πράξεις σε αυτήν⁴¹. Έτσι μπορούμε εδώ να εντάξουμε ασπασμούς του θύματος, σωματική επαφή με τα χέρια του δράστη πάνω από τα ρούχα του θύματος, «*χάιδεμα*» του προσώπου του θύματος, καθώς και άλλες αντίστοιχες πράξεις. Οι πράξεις αυτές συχνά συμβαίνει να

---

⁴¹ ΑιτΕκθνΠΚ, σελ.66: «Ως χειρονομίες «γενετήσιου χαρακτήρα» νοούνται πράξεις ήσσονος βαρύτητας, οι οποίες όμως προσβάλλουν την γενετήσια αξιοπρέπεια, όπως χειρονομίες ή θωπιές ή ψαύσεις του σώματος, που δεν εξικνούνται σε γενετήσια πράξη»

εναλλάσσονται με γενετήσιες πράξεις, οπότε στην περίπτωση αυτή θα υπερισχύουν οι δεύτερες, και άρα για την κατάφαση μόνο των χειρονομιών γενετήσιου χαρακτήρα δε θα πρέπει η πράξη να φτάνει μέχρι τη διάπραξη συνουσίας ή των υποκατάστατων αυτής.

Τέλος, νέα εισαγωγή στο δέκατο ένατο κεφάλαιο αποτελεί η *προσβολή της γενετήσιας ευπρέπειας*, στο άρθρο 353 ΠΚ, στο οποίο προηγουμένως τιμωρούνταν η *πρόκληση σκανδάλου με ακόλαστες πράξεις*. Η νέα διάταξη έφερε στο προσκήνιο και μία νέα υποκατηγορία γενετήσιων πράξεων, τις **πράξεις γενετήσιου χαρακτήρα άνευ επαφής**. Οι συγκεκριμένες συμπεριφορές δεν τυποποιούνται βέβαια μόνο στο εν λόγω άρθρο, αλλά και σε άλλες διατάξεις συναντώνται αντίστοιχες προβλέψεις⁴². Εδώ ο βαθμός προσβολής κρίνεται ως ακόμη ηπιότερος, καθότι δεν υπάρχει σωματική επαφή μεταξύ δράστη και θύματος, αλλά οι πράξεις αυτές υπονοούν την τέλεση γενετήσιας πράξης (*και όχι την τέλεση χειρονομιών γενετήσιου χαρακτήρα!*). Συμπεριφορές ή χειρονομίες, «*οι οποίες κατά την κοινή αντίληψη υπαινίσσονται ή καταδεικνύουν ή παρωθούν σε γενετήσιες πράξεις*»⁴³ χαρακτηρίζουν την κατηγορία αυτή, στην οποία μπορούμε να κατατάξουμε την επίδειξη των γεννητικών οργάνων, την απέναντι σε τρίτο τέλεση κτηνοβασίας (ερωτικής πράξης με ζώα), τον αυνανισμό, καθώς και τις χειρονομίες που αποτελούν αναπαράσταση συνουσίας⁴⁴. Σχετικά με άλλες συμπεριφορές που εν δυνάμει εμπίπτουν στην κατηγορία αυτή, όπως η δημόσια ούρηση ή ο γυμνισμός, κρίσιμο κριτήριο δεν αποτελεί τόσο η θέληση του δράστη, μέσω της πράξης, να ικανοποιήσει την σεξουαλική του διέγερση, αλλά η *ad hoc* προσβολή της σεξουαλικού αυτοπροσδιορισμού του θύματος, το οποίο βρίσκεται ενώπιο μιας πράξης την οποία δεν επιθυμεί να παρακολουθεί. Δικλείδα ασφαλείας στην παραπάνω θέση αποτελεί η αδιαφορία του ποινικού δικαίου για αυτές τις πράξεις, όταν τελούνται υπό συνθήκες όπου το θύμα έχει εκ των προτέρων γνώση, ή έστω βάσιμα μπορεί να υποψιαστεί ότι λαμβάνουν χώρα οι συγκεκριμένες πράξεις.

5. Οι προβλέψεις σε ΠΚ, Σύνταγμα και ειδικούς νόμους

ι. Ποινικός Κώδικας

Ο νέος Ποινικός Κώδικας, στο **δέκατο ένατο κεφάλαιο** αυτού, προβαίνει στην συστηματική καταγραφή των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της

---

⁴² Παρόμοια συμπεριφορά τιμωρείται στα άρθρα 342 παρ.2 ΠΚ (κατάχρηση ανηλίκων) και 348Γ παρ.3 εδ.α ΠΚ (πορνογραφικές παραστάσεις ανηλίκων).

⁴³ ΑιτΕκθνΠΚ, ό.π.

⁴⁴ Παρασκευόπουλος Ν./Φυτράκης Ι., Αξιοποινές Σεξουαλικές Πράξεις, 2021, σελ. 43

γενετήσιας ζωής. Τα άρθρα 336 έως 353 ΠΚ ποινικοποιούν συμπεριφορές που κυμαίνονται από ήπιες μορφές προσβολής της σεξουαλικής αυτοδιάθεσης του ατόμου, π.χ. η προσβολή γενετήσιας ευπρέπειας του άρθρου 353 ΠΚ μέχρι βαρύτατες προσβολές της γενετήσιας ελευθερίας, με κύριο στοιχείο αυτό της άσκησης βίας για τον εξαναγκασμό, όπως ο βιασμός στο άρθρο 336, καθώς και εγκλήματα με έντονο το στοιχείο της επιθυμίας προσπόρισης οικονομικού οφέλους (παράδειγμα αποτελεί η μαστροπεία του άρθρου 349 ΠΚ). Στο ελληνικό ποινικό δίκαιο δε συναντάται, πάντως, κάποιο κεφάλαιο, στο οποίο να προβλέπονται αυτοτελώς εγκλήματα τελούμενα κατά ανηλίκων. Η ποινική προστασία που παρέχεται στα άτομα αυτά είναι διάχυτη στον ΠΚ, με αρκετές διατάξεις να προβλέπουν ποινές όταν τα εν λόγω εγκλήματα τελούνται εις βάρος ατόμων κάτω των δεκαοκτώ ετών⁴⁵. Ο νΠΚ βασίστηκε, προφανώς, στη δομή και στο περιεχόμενο του πΠΚ, ο οποίος προτού καταργηθεί είχε υποστεί ποικίλες τροποποιήσεις, αρκετές δε από αυτές στο κεφάλαιο των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας. Στις σημαντικότερες νομοθετικές μεταβολές συγκαταλέγεται ο προαναφερθείς ν.1492/1984, ο οποίος μετέβαλε τον τίτλο του κεφαλαίου και των εγκλημάτων που περιείχε, κρίνοντας ότι τα εγκλήματα αυτά δεν προσβάλλουν, κατά κύριο λόγο τουλάχιστον, τα ήθη και την αιδώ, αλλά πλήττουν την ελευθερία καθορισμού των ερωτικών επαφών του ατόμου, στις διάφορες, άνωθεν αναλυθείσες, πτυχές τους. Άλλες νομοθετικές μεταβολές στο υπό ανάλυση κεφάλαιο αποτελούν, ενδεικτικά, οι ν.3064/2002, 3727/2008, 4267/2014 και 4531/2018⁴⁶.

ii. Σύνταγμα της Ελλάδος

Η προστασία του ατόμου, πολλώ δε μάλλον του ανηλίκου, από επεμβάσεις στη σφαίρα της σεξουαλικής του ελευθερίας είναι αδιαμφισβήτητη, για αυτό και απαιτείται να προκύπτει η κατοχύρωση της προστασίας αυτής από το υψηλότερο δυνατό νομοθετικό κείμενο. Σε **συνταγματικό επίπεδο**, δεν υπάρχει μεν ρητή πρόβλεψη για την προστασία της ερωτικής ζωής του ατόμου, γίνεται όμως δεκτό ότι απορρέει, ως *ειδικότερη έκφραση*, από την **αρχή της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας**, η

---

⁴⁵ Στο δέκατο ένατο κεφάλαιο, υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, υπαγόταν και η σωματεμπορία (α.351 πΠΚ), όμως αποφασίστηκε η ενοποίηση της διάταξης με την εμπορία ανθρώπων του α.323Α ΠΚ, όπου και πλέον συναντάται. Εγκλήματα που τιμωρούνται στον ΠΚ βάσει του στοιχείου της ανηλικότητας είναι ενδεικτικά η αρπαγή (α.322 ΠΚ), η παράνομη βία (α.330 ΠΚ) και παραμέληση της εποπτείας ανηλίκου (α.360 ΠΚ).

⁴⁶ Συγκεκριμένα, ο ν.3064/2002 ποινικοποίησε την διακίνηση πορνογραφικού υλικού ανηλίκων και την τέλεση ασελών πράξεων με ανήλικο έναντι αμοιβής και τροποποίησε τις διατάξεις για τη σωματεμπορία και τη μαστροπεία, ο ν.3727/2008 εισήγαγε στην ελληνική νομοθεσία της ρυθμίσεις της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης, ο ν.4267/2014 προσέθεσε το άρθρο 348Γ ΠΚ για τις πορνογραφικές παραστάσεις ανηλίκων και, τέλος, ο ν.4531/2018 κατήργησε την αδυναμία συνέχισης ή άσκησης ποινικής δίωξης στην περίπτωση τέλεσης γάμου μεταξύ δράστη και θύματος του άρθρου 339 ΠΚ.

οποία απαντάται στο άρθρο 5 παρ.1 του Συντάγματος. Στο ίδιο άρθρο συγκεντρώνονται και άλλες επιμέρους εκδηλώσεις της αρχής αυτής, όπως η οικονομική, η πολιτική και η επαγγελματική ελευθερία, με κοινό στοιχείο όλων την αξίωση αποχής του Κράτους από ενέργειες που υπονομεύουν την ακώλυτη άσκηση των δικαιωμάτων αυτών, εκτός βέβαια των περιπτώσεων που ορίζει ο νόμος, και πάντα με γνώμονα τους περιορισμούς των περιορισμών. Βέβαια, στο άρθρο 5 παρ.1 Σ προσδίδεται και μια πιο ενεργητική διάσταση⁴⁷, η οποία αξιώνει τη θετική απόλαυση των παρεχόμενων ελευθεριών. Η προστασία της σεξουαλικής ελευθερίας οριοθετείται, επίσης, και από το άρθρο 2 παρ.1 του Συντάγματος, το οποίο προστατεύει την **ανθρώπινη αξιοπρέπεια**, καθώς κανένα άτομο δεν πρέπει να γίνεται δεκτό ότι μπορεί να αντιμετωπίζεται και να θεωρείται «σεξουαλικό αντικείμενο», χωρίς να ενδιαφέρει η συναίνεσή του στην γενετήσια πράξη. Ως προς την ειδικότερη κατηγορία των ανήλικων θυμάτων εγκλήματος με σεξουαλικό περιεχόμενο, ρύθμιση για την προάσπιση των δικαιωμάτων τους συναντάμε στο άρθρο 21 παρ.1 Σ, όπου γεννάται υποχρέωση του κρατικού μηχανισμού για προστασία, μεταξύ άλλων, της **παιδικής ηλικίας**.

Όπως αναφέρθηκε, η σεξουαλική ή γενετήσια ελευθερία αποτελεί ειδικότερη πτυχή της ελευθερίας ανάπτυξης της προσωπικότητας του ανθρώπου. Συνεπώς οι όποιες λεπτομέρειες γύρω από την διαμόρφωση και την ενάσκησή της αφήνονται πλήρως στην ελεύθερη βούληση του πράττοντος. Οριοθέτηση του δικαιώματος γίνεται από το ίδιο το Σύνταγμα, με την πρόβλεψη μιας «τριάδας περιορισμών», τη μη προσβολή δικαιωμάτων τρίτων, τη μη παραβίαση Συνταγματικών δικαιωμάτων, και την τήρηση των χρηστών ηθών. Η αναγωγή του δικαιώματος αυτού σε δύο διατάξεις, οι οποίες ανήκουν στον «σκληρό πυρήνα» των μη αναθεωρήσιμων διατάξεων του άρθρου 110 Σ τονίζει ακόμα περισσότερο τη σημασία τους και το αδιαμφησβήτητο της προστασίας τους. Συγκεκριμένα, η ελεύθερη ανάπτυξη της σεξουαλικής ζωής συνίσταται στην επιλογή του ατόμου για ερωτική δραστηριότητα:

- **Εάν θέλει** (ελευθερία τέλεσης πράξεων)
- **Όποτε το θέλει** (ελευθερία επιλογής του χρόνου)
- **Όπως το θέλει** (ελευθερία επιλογής του είδους της επαφής)
- **Με όποιον ή όποιους θέλει** (ελευθερία επιλογής αριθμού και φύλου των ερωτικών συντρόφων)
- **Για όσο χρόνο θέλει** (ελευθερία διαμόρφωσης της συχνότητας και διάρκειας της πράξης)

Στην επιλογή αυτή συνηγορεί και το γεγονός ότι το ποινικό δίκαιο, τόσο στη συγκεκριμένη κατηγορία, όσο και σε έτερες συμπεριφορές, έχει αποκτήσει στη σύγχρονη εποχή μια φιλελεύθερη

---

⁴⁷ Χρυσόγονος Κ., Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, 3η έκδοση, 2006, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, σελ.177

μορφή, ενδιαφερόμενο για την τιμώρηση πράξεων που βλάπτουν έννομα αγαθά άξια προστασίας, και όχι για την επιβολή των κοινωνικών προτύπων υπό το μανδύα της ποινικής κύρωσης. Εφόσον, προεκτάθηκε, προστατεύεται η σεξουαλική αυτοδιάθεση και, ειδικά, η απρόσκοπτη σεξουαλική ανάπτυξη των ανηλίκων, δεν ενδιαφέρει εάν οι σεξουαλικές προτιμήσεις ξεφεύγουν από το «φυσιολογικό». Οι μοναδικοί περιορισμοί που θεωρούνται απαραίτητοι να υπάρχουν είναι η ύπαρξη έγκυρης συναίνεσης, η συμπλήρωση ενός κατωτάτου ορίου ηλικίας⁴⁸ και η μη προσβολή άλλων εννόμων αγαθών⁴⁹.

iii. Διατάξεις ειδικών νόμων

Στην ελληνική έννομη τάξη, ρυθμίσεις για την προστασία ανήλικων θυμάτων σεξουαλικής βίας δεν υπάρχουν μόνο στον Ποινικό Κώδικα, αλλά **ειδικότερες διατάξεις** συναντώνται στην έννομη τάξη που είτε προβλέπουν ποινές για εγκλήματα κατά ανηλίκων, είτε μεριμνούν για την πληρέστερη προστασία των ανήλικων θυμάτων γενετήσιων εγκλημάτων. Παραθέτοντας ορισμένες από αυτές τις διατάξεις, για τη συγκεκριμένη κατηγορία παθόντων προβλέπεται⁵⁰:

- Δυνατότητα άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών, για την εξακρίβωση τέλεσης των εγκλημάτων των άρθρων 336 (βιασμός) και 338 παρ.1 (κατάχρηση ανικάνου προς αντίσταση) όταν τελούνται σε βάρος ανηλίκου, 339 παρ.1, περ.α' και β' (γενετήσιες πράξεις με ανηλικούς ή ενώπιόν τους), 342 παρ.1 και 2 (κατάχρηση ανηλίκου), 348Α παρ. 4 (πορνογραφία ανηλίκων), 348Γ παρ.1 περ.α' και β' (πορνογραφικές παραστάσεις ανηλίκων), 349 παρ.1 και 2 (μαστροπεία) και 351Α παρ.1 περ. α' και β' και 3 (ασέλγεια με ανήλικο έναντι αμοιβής) του Ποινικού Κώδικα⁵¹, καθώς και για τη διακρίβωση των προπαρασκευαστικών πράξεων για τα εγκλήματα των παρ.1 περ.γ. και 4 του άρθρου 339, της παρ.3 του άρθρου 342, του άρθρου 348 (διευκόλυνση προσβολών της ανηλικότητας), των παρ.1, 2 και 5 του άρθρου 348Α, του άρθρου 348Β (προσέλκυση παιδιών για γενετήσιους λόγους), της παρ.1 περ.γ' και δ' του άρθρου 348Γ και της παρ.1 περ.γ' του άρθρου 351Α του Ποινικού Κώδικα (**α.4 παρ.1 ν.2225/1994**),

---

⁴⁸ Χρυσόγονος Κ., ό.π., σελ.183 επ.

⁴⁹ Οι λεγόμενες «σαδομαζοχιστικές» πράξεις έχουν απασχολήσει αρκετά σχετικά με την θεώρησή τους ως αποδεκτές μορφές σεξουαλικής δραστηριότητας, δεδομένης της συχνής πρόκλησης σωματικών βλαβών και της, εντός της πράξης, «εξαφάνισης» της ανθρώπινης αξίας.

⁵⁰ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., ό.π., σελ.243

⁵¹ Στο άρθρο περιλαμβάνεται και το άρθρο 351 ΠΚ, το οποίο όμως έχει καταργηθεί στον νΠΚ, ενόψει της συνένωσης του εγκλήματος της σωματεμπορίας με αυτό της εμπορίας ανθρώπων (α.323Α ΠΚ).

- Παροχή *αρωγής και προστασίας* της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας, της γενετήσιας ελευθερίας και της γενετήσιας ελευθερίας, εφόσον προκύπτει ιδιαίτερος κίνδυνος προς αυτά, των ανηλίκων σε βάρος των οποίων έχει τελεστεί ένα από τα εγκλήματα των άρθρων 336, 339 παρ.1 και 4, 342 παρ.1 και 2, 348Α, 348Β, 348Γ, 349,351 και 351Α του Ποινικού Κώδικα (**α.12 παρ.1 ν.3064/2002**),
- *Απαγόρευση απέλασης* κατά την παροχή αρωγής και βοήθειας, και *ασφαλή και αξιοπρεπή απέλαση* μετέπειτα, των ανηλίκων αλλοδαπών που παράνομα διαμένουν στη χώρα και είναι θύματα των εγκλημάτων των άρθρων 336, 339 παρ.1 και 4, 342 παρ.1 και 2, 348Α, 348Β, 348Γ, 349, 351 και 351Α του Ποινικού Κώδικα (**α.12 παρ.2, α.13 ν.3064/2002**),
- Ποινική κύρωση για *ενδοοικογενειακή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας*, όταν μέλος της οικογένειας προσβάλλει την αξιοπρέπεια άλλου ανηλίκου μέλους της, με ιδιαίτερα ταπεινωτικό λόγο ή έργο που σχετίζεται με τη γενετήσια ζωή του (**α.9 παρ. 2 ν.3500/2006**)⁵²,
- Δυνατότητα διενέργειας *ειδικών ανακριτικών πράξεων* για την αποκάλυψη τέλεσης εγκλημάτων των άρθρων 336 και 338 σε βάρος ανηλίκου, 339 παρ.1 και 3, 342 παρ.1, 348Α, 348Β, 348Γ και 351Α του Ποινικού Κώδικα, και ειδικότερα της διενέργειας: α) συγκεκαλυμμένης έρευνας, β) ανακριτικής διείσδυσης, γ) ελεγχόμενων μεταφορών, δ) άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών ή των δεδομένων θέσης και κίνησής τους, ε) καταγραφής, με συσκευές εικόνας, ήχου ή άλλων ειδικών τεχνικών μέσων, της δραστηριότητας ή άλλων γεγονότων εκτός κατοικίας και στ) συσχέτισης ή συνδυασμού δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (**α.254 παρ.1 ΚΠΔ**)⁵³.

Ενότητα II: Αξιόποινες πράξεις

Παρόλο που ορισμένα εγκλήματα τιμωρούν τον δράστη ανεξάρτητα από την ηλικία του θύματος, στο 19ο Κεφάλαιο περιλαμβάνονται και εγκλήματα, τα οποία είναι ποινικώς κολάσιμα, μόνο εφόσον ο παθών είναι *ανήλικος*. Η τελευταία κατηγορία είναι, ακριβώς, εκείνη που απασχολεί την παρούσα εργασία, και ως προς τις συγκεκριμένες διατάξεις θα επιχειρηθεί μια ειδικότερη ανάλυση. Συγκεκριμένα, θα πραγματοποιηθεί μια διμερής κατάταξη των σεξουαλικών εγκλημάτων ανηλίκων, σε αυτά που έχουν αμιγώς γενετήσιο περιεχόμενο, και σε εκείνα που, συχνά στην πράξη, χαρακτηρίζονται και από απόκτηση οικονομικού οφέλους από τις πράξεις αυτές. Η δεύτερη κατηγορία, μάλιστα, διαχωρίζεται σε

⁵² Χαραλαμπίδης Α., Οι νομοθετικές και νομολογιακές εξελίξεις στο χώρο του ποινικού δικαίου που αφορούν οικογενειακές ή συγγενικές σχέσεις, ΠοινΧρ 2011, σελ.562 επ.

⁵³ Πλιώτας Β., ΕγκΕισΑΠ 3/2021 [Καταγγελίες για αξιόποινες συμπεριφορές κατά της γενετήσιας ελευθερίας - Οδηγίες σε Εισαγγελικούς Λειτουργούς - Τεκμήριο αθωότητας], ΠοινΔικ 1/2021, σελ.144 επ.

δύο υποκατηγορίες, αυτές των εγκλημάτων πορνογραφίας και των εγκλημάτων εκπόρνευσης ανηλίκων. Τέλος, θα αναλυθούν και διατάξεις του κεφαλαίου όπου, αντί η ανηλικότητα να θεμελιώνει το αξιόποινο, ποινικοποιούν γενικότερες εγκληματικές συμπεριφορές, και το στοιχείο της ανηλικότητας λαμβάνεται υπ' όψιν από τον νομοθέτη για να αυξήσει το απειλούμενο πλαίσιο ποινής. Κοινό σημείο όλων των γενετήσιων εγκλημάτων είναι ότι, καθώς δεν τυποποιούνται περιπτώσεις τέλεσής τους εξ αμελείας, ανήκουν στην κατηγορία των εγκλημάτων **δόλου**.

1. Σεξουαλικές πράξεις κατά ανηλίκων

1.1. Γενετήσιες πράξεις με ανήλικους ή ενόπιόν τους (α.339 ΠΚ)

Στο άρθρο αυτό τυποποιείται η σημαντικότερη, ίσως, προσβολή που κοινωνικά κρίνεται ότι μπορεί να υποστεί ένας ανήλικος, εξαιρουμένης της αφαίρεσης της ζωής τους, αυτή της τέλεσης γενετήσιων πράξεων. Εξαιτίας της έκφανσης περιπτώσεων «παιδοφιλίας», δηλαδή *επαναλαμβανόμενων και επίμονων σεξουαλικών τάσεων και φαντασιώσεων που αφορούν σεξουαλική δραστηριότητα με παιδιά*⁵⁴, η ανάγκη προστασίας τους και αποτροπής εμφάνισης τέτοιων περιστατικών αποτελεί αυτοσκοπό. Ανεξάρτητα από το αν οι πράξεις τελούνται με θύμα τον ίδιο τον ανήλικο, ή απλώς ο ίδιος αποτελεί τον θεατή κατά την διενέργεια αυτών από ετέρους, είναι αδιαμφισβήτητη η επιρροή που έχουν στην ψυχρόσυνθεση του ανηλίκου, ο οποίος κατά κανόνα δεν έχει ακόμα την ικανότητα να συναινέσει, να διακρίνει την κοινωνική σημασία των πράξεων ή, ιδιαίτερα σε άτομα μικρότερης ηλικίας, δεν έχουν τη απαιτούμενη βιολογική ανάπτυξη για να συμμετέχουν σε τέτοιες πράξεις.

Η διάταξη του άρθρου 339 ΠΚ⁵⁵ τυποποιεί δύο διαφορετικές περιπτώσεις τέλεσης του εγκλήματος, και συγκεκριμένα στην πρώτη παράγραφο τιμωρείται *«όποιος ενεργεί γενετήσια πράξη με πρόσωπο νεότερο των δεκαπέντε ετών ή το παραπλανά με αποτέλεσμα να ενεργήσει ή να υποστεί τέτοια πράξη»*, ενώ στην τρίτη παράγραφο τιμωρείται αντίστοιχα *«όποιος εξωθεί ή παρασύρει ανήλικο, που δεν συμπλήρωσε τα δεκαπέντε έτη, να παρίσταται σε γενετήσια πράξη μεταξύ άλλων, χωρίς να συμμετέχει σε αυτήν»*. Από τη γραμματική διατύπωση του κειμένου διακρίνουμε ότι το έγκλημα είναι **κοινό**, συνεπώς δράστης μπορεί να είναι οποιοσδήποτε ενήλικος, ακόμα και ανήλικος, εφόσον δεν εμπίπτει στην εξαίρεση της

---

⁵⁴ Δουζένης Α./Λύκουρας Α. ό.π., σελ.105

⁵⁵ Στον προϊσχύσαντα ΠΚ η διάταξη τυποποιούνταν υπό τον τίτλο της «αποπλάνησης ανηλίκου»

παρ. 2⁵⁶. Το **θύμα** του εγκλήματος δεν είναι οποιοσδήποτε ανήλικος, αλλά μόνο ανήλικοι που δεν έχουν συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος της ηλικίας τους. Καθώς απαραίτητη είναι η τέλεση της γενετήσιας πράξης, είναι αδύνατη η εκ παραλείψεως πραγμάτωση του εγκλήματος, συνεπώς χαρακτηρίζεται ως έγκλημα **ενέργειας**, ενώ, ανάλογα με την υπόσταση, είτε θεωρείται έγκλημα βλάβης (παράγραφος 1), είτε έγκλημα διακινδύνευσης (παράγραφος 3). Τέλος, καθότι οι διαφορετικές εγκληματικές συμπεριφορές μπορούν να εναλλάσσονται πάνω στο θύμα χωρίς να καταφάσκονται περισσότερα του ενός εγκλήματα τέλεσης γενετήσιων πράξεων με ανηλίκους, το έγκλημα θεωρείται **υπαλλακτικώς μικτό**.

Ένα ερώτημα που έχει απασχολήσει τη θεωρία είναι η περίπτωση της τέλεσης ερωτικών πράξεων μεταξύ ανηλίκου και ενηλίκου ή ανηλίκων με διαφορά άνω των τριών ετών, μεταξύ των οποίων έχει τελεστεί **γάμος**⁵⁷, ενόψει της απουσίας νομοθετικής πρόβλεψης. Ο Αστικός Κώδικας, στο άρθρο 1386, καθιερώνει αμοιβαία υποχρέωση συμβίωσης των συζύγων. Στις υποχρεώσεις αυτές εντάσσεται τόσο η υποχρέωση πίστης και μη τέλεσης σεξουαλικών πράξεων με άλλους, όπως και η ίδια η τέλεση των πράξεων αυτών μεταξύ τους. Καθώς λοιπόν η ερωτική επαφή συζύγων ανάγεται σε εκπλήρωση υποχρεώσεων που πηγάζουν από το νόμο, πληρούται το πραγματικό της διάταξης του άρθρου 20 ΠΚ, και το **αρχικό άδικο της πράξης αίρεται**. Στην περίπτωση όπου δεν έχει συναφθεί ακόμα γάμος και μεταξύ των συμμετόχων στην γενετήσια πράξη έχει συναφθεί **μνηστεία**, η θεωρία με τη νομολογία έχουν ακολουθήσει διαφορετικές απόψεις. Συγκεκριμένα, τα δικαστήρια κρίνουν την πράξη ως τελικά άδικη, μη δεχόμενα την ύπαρξη λόγω άρσης αδίκου⁵⁸, ενώ η θεωρία τάσσεται υπέρ της άρσης του αδίκου της πράξης, δεχόμενη ότι ο θεσμός της μνηστείας, καθώς εθιμικά οδηγεί στη δημιουργία σχέσεων μεταξύ των μνηστευμένων, οι οποίες κατά κανόνα οδηγούν στον γάμο, εντάσσεται στις περιπτώσεις **επιτρεπόμενης κινδυνώδεις δράσης** του εννόμου αγαθού, και συνεπώς παραμένουν ατιμώρητες⁵⁹. Ορθότερη, κατά την άποψη του γράφοντος, είναι η κατάφαση της άρσης του αδίκου, λόγω της σχέσης που διέπει τους μνηστευμένους, καθώς οι σεξουαλικές πράξεις αποτελούν έναν από τους τρόπους που

---

⁵⁶ Οι γενετήσιες πράξεις μεταξύ ανηλίκων κάτω των δεκαπέντε ετών δεν τιμωρούνται, εκτός αν η μεταξύ τους διαφορά ηλικίας είναι μεγαλύτερη των τριών ετών, οπότε μπορούν να επιβληθούν μόνο αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα.

⁵⁷ Μπιτζιλέκης Ν., Αποπλάνηση ανηλίκου χωρίς «παραπλάνηση» (με αφορμή την απόφαση ΜΟΔΚατερ 130/2015), ΠοινΔικ 10/2016, σελ.856 επ.

⁵⁸ Ενδ. ΑΠ 962/1980, ΠοινΧρ 1981, σελ.126, ΑΠ 1149/1980, ΠοινΧρ 1981, σελ. 234, αντίθετα η **ΜΟΔΚατερ 130/2015 δέχτηκε ότι αίρεται το δίκαιο της πράξης**.

⁵⁹ Συμφωνεί ο Φυτράκης, βλ. Παρασκευόπουλος Ν./Φυτράκης Ι., ό.π., σελ. 289 επ., αντίθετα η Συμεωνίδου-Καστανίδου συντάσσεται με την άποψη της νομολογίας, βλ. Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., ό.π., σελ.272. Ο Μπιτζιλέκης, ως τελευταία διέξοδο, εφόσον ούτε άδεια του δικαστηρίου για γάμο δεν υπάρχει κατά το α.1350 ΑΚ, την **άρση του καταλογισμού κατ' άρθρο 33 ΠΚ, λόγω αδυναμίας συμμόρφωσης προς τις επιταγές του δικαίου**, βλ. Μπιτζιλέκης Ν., Αποπλάνηση ανηλίκου χωρίς «παραπλάνηση» (με αφορμή την απόφαση ΜΟΔΚατερ 130/2015), ΠοινΔικ 10/2016, σελ. 856 επ.

δίδεται η ευκαιρία στο ζευγάρι να γνωριστεί καλύτερα και να βελτιώσει τη σχέση του, ώστε μετέπειτα να κατοχυρωθεί η τέλεση του γάμου.

Σχετικά με το προστατευόμενο έννομο αγαθό, η νομολογία ακολουθεί σταθερά την άποψη ότι με την πράξη αυτή προσβάλλεται η «*αγνότητα της παιδικής ηλικίας*»⁶⁰, όπως επίσης και η «*ανεμπόδιστη γενετήσια εξέλιξη του ανηλίκου*»⁶¹. Βέβαια δεν έχουν λείψει και οι αποκλίσεις, με ορισμένες αποφάσεις να έχουν δεχτεί ότι προστατεύεται η *αγνότητα της νεαρής ηλικίας*⁶² ή η γενετήσια ελευθερία, σε αντίθεση προς τα ήθη⁶³. Από την πλευρά της θεωρίας, αρκετές απόψεις έχουν εκφραστεί για το έννομο αγαθό στην τέλεση γενετήσιων πράξεων με ανήλικο. Συγκεκριμένα, ως προστατευόμενο έννομο έχουν προταθεί:

- Η αγνότητα της παιδικής ηλικίας
- Η ηθική καθαρότητα του ανηλίκου και η άγνοια ως προς τις φυλετικές σχέσεις
- Η σωματική ακεραιότητα και η αγνότητα των φρονημάτων και αισθημάτων
- Η ανεμπόδιστη ψυχοσωματική και σεξουαλική ανάπτυξη των ανηλίκων
- Ο σεξουαλικός προσδιορισμός των ανηλίκων

Η τέταρτη από τις εκτεθείσες απόψεις φαίνεται να προσεγγίζει περισσότερο την ορθότερη άποψη, η οποία συνοψίζεται στην **ελεύθερη και αδιατάρακτη ανάπτυξη της ερωτικής ζωής των ανηλίκων**. Ένας ανήλικος, που δεν έχει ωριμάσει πλήρως, βρίσκεται εκτεθειμένος στον κίνδυνο να γίνει δέκτης πράξεων που ούτε κατανοεί, ούτε επιθυμεί. Έτσι όμως, συχνά στην πράξη εμφανίζονται προβλήματα τόσο στην υγιή σεξουαλική ανάπτυξή τους, όσο και στις γενικότερες κοινωνικές σχέσεις που αναπτύσσουν. Βέβαια, δεν πρέπει να θεωρείται κάθε ερωτική επαφή του ανηλίκου ως ανήκουσα στην κατηγορία αυτή, καθώς στην πράξη δεν αποκλείεται η σεξουαλική δραστηριότητα ανηλίκων μεταξύ τους, κατά το εφηβικό στάδιο κυρίως, που αποσκοπεί στην «ανακάλυψη» του σώματός τους, αφού εδώ η συναίνεση υπάρχει και η πράξη οδηγεί, ακριβώς, στην αλληλοκατανόηση της σημασίας της.

α. Αντικειμενική υπόσταση

---

⁶⁰ Βαρβαρέτος Γ., ό.π., σελ. 1045

⁶¹ ΑΠ 1/2020 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΟΛΑΠ 3/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 784/2007, ΠοινΧρ 2008, σελ.231

⁶² Η γενετήσια απειρία και η ηθική καθαρότητα της νεαρής ηλικίας, κατά τον Κατσαντώνη, βλ. Κατσαντώνης Α., Η «αποπλάνησις παιδων», κατ' άρθρ. 339 Π.Κ., ΠοινΧρ 1973, σελ.689 επ.

⁶³ Η πρώτη άποψη εκφράστηκε στην ΑΠ 282/2002, ΠοινΧρ 2002, σελ.920, ενώ η δεύτερη στην ΑΠ 1703/1998, ΠοινΧρ 1999, σελ.946.

i. Ενέργεια γενετήσιας πράξης (παρ.1)

Ο πρώτος και γνωστότερος τρόπος τέλεσης του εγκλήματος του άρθρου 339 ΠΚ είναι η διενέργεια των γενετήσιων πράξεων. Για την έννοια της γενετήσιας πράξης έγινε ανάλυση στο οικείο άνωθεν κεφάλαιο, όμως για την πληρότητα του λόγου, αξίζει να αναφερθούμε και στο σημείο αυτό, σε μερικά ζητήματα. Η παλαιότερη νομολογία υπήρξε αρκετά ασταθής ως προς τη διατύπωση της ασελγούς πράξης, υιοθετώντας ορισμούς που δύσκολα συμβάδιζαν με το πνεύμα της διάταξης. Ενώ πλέον γίνεται δεκτό ότι κάθε αναφορά σε γενετήσια πράξη ανατρέχει στον ορισμό του άρθρου 336 παρ.2 ΠΚ, η έλλειψη τέτοιου ορισμού είχε οδηγήσει τα δικαστήρια στην ad hoc ορισμού της έννοιας. Έτσι, άλλοτε ενέτασσε στην έννοια αυτή πράξεις που παρέπεμπαν περισσότερο σε «ασελγείς» χειρονομίες⁶⁴, και άλλοτε εξαιρούσε από την εφαρμογή του άρθρου 339 πράξεις που, αν μη τι άλλο, ανήκαν σε αυτό⁶⁵.

Η επιλογή της νομολογίας εξηγείται εάν ληφθεί υπόψιν τόσο η απαίτηση της να λαμβάνεται υπόψιν το στοιχείο της επιθυμίας «πρόκλησης διέγερσης ή ικανοποίησης της γενετήσιας ορμής του δράστη», για να γίνει δεκτή η ύπαρξη ασελγούς πράξης, αλλά και ο νομικός χαρακτηρισμός της πράξης με βάση εξωνομικά κριτήρια (π.χ. οι συνθήκες τέλεσης, ο τόπος, το προφίλ των συμμετεχόντων κ.λπ.). Επίσης, είχε εκφραστεί η άποψη για ανάγκη διεύρυνσης του όρου των ασελγών πράξεων στο άρθρο 339 ΠΚ, προς όφελος των ανήλικων θυμάτων. Βέβαια, είναι νομικά ανασφαλές να δίδεται διαφορετικός ορισμός της γενετήσιας πράξης σε διαφορετικά άρθρα, πόσο μάλλον όταν και γραμματικά ο όρος απεικονίζεται κάθε φορά αυτούσιος. Συνεπώς, μετά και την ισχύ του νΠΚ, θεωρείται ότι ξεπεράστηκαν οι σκόπελοι γύρω από την έννοια της γενετήσιας, πλέον, πράξης, η οποία είναι ηθικά ουδέτερη και ρητά ορισμένη.

Για τη **διενέργεια** της πράξης, απαιτείται να τελείται από τον ίδιο τον δράστη, και να υπάρχει σωματική επαφή αυτού με τον ανήλικο. Η πρωτοβουλία της συνεύρεσης δε χρειάζεται να ανήκει σε αυτόν, καθώς τιμωρείται η τέλεση της πράξης ως αποτέλεσμα. Συνεπώς, τέλεση του εγκλήματος του άρθρου 339 ΠΚ έχουμε ακόμα και όταν ο ανήλικος προσεγγίσει τον ενήλικο και κυριαρχεί στην πράξη. Η γενετήσια πράξη δε χρειάζεται να εμπεριέχει βία, ούτε να έχει ασκηθεί ήδη, ή να έχουν προηγηθεί απειλές προς το θύμα, ώστε να εξασφαλιστεί η συγκατάθεσή του⁶⁶. Η τέλεση γενετήσιων πράξεων με χρήση σωματικής ή λεκτικής βίας τιμωρείται στο έγκλημα του βιασμού και όχι και εδώ.

---

⁶⁴ ΑΠ 727/1987, ΑΠ 439/2009 ΤΝΠ Ισοκράτης, ΑΠ 1819/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

⁶⁵ ΑΠ 1764/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΟΔΑΘ 283/2019 ΤΝΠ Ισοκράτης, *Αναγνωστόπουλος Η.*, Ασελγείς πράξεις (ΠΚ 336, 339) και ασελγείς χειρονομίες (ΠΚ 337), ΠοινΧρ 1988, σελ. 568 επ.

⁶⁶ *Μπιτζιλέκης Ν.*, Αποπλάνηση ανηλίκου χωρίς «παραπλάνηση» (με αφορμή την απόφαση ΜΟΔΚατερ 130/2015), ΠοινΔικ 10/2016, σελ.856 επ.

Ο δεύτερος τρόπος τέλεσης είναι η **παραπλάνηση** του ανηλίκου, ώστε να διενεργηθεί η αξιόποινη πράξη. Η έννοια της παραπλάνησης δεν ταυτίζεται με αυτή που δίνεται σε άλλα εγκλήματα (π.χ. στην απάτη του α.386 ΠΚ), αλλά συνίσταται στην δημιουργία της απόφασης, είτε με ενέργεια του δράστη είτε τρίτου⁶⁷, να συναινέσει στην πράξη όχι λόγω αποδοχής της ως έχουσας, αλλά ως αποτέλεσμα άλλων παραγόντων, όπως με τη χρήση επιχειρημάτων, με την παροχή δώρων, με την επίκληση στο συναίσθημα κ.λπ.. Οι ενέργειες του δράστη, όπως είναι προφανές, πρέπει να είναι *πρόσφορες* να οδηγήσουν στο αποτέλεσμα, δηλαδή στη γενετήσια πράξη, και λόγω αυτών να συνέπραξε ο ανήλικος. Ανάλογα με τον ρόλο του στην πράξη, ο ανήλικος «ενεργεί» ή «υφίσταται» τη γενετήσια πράξη, δηλαδή συμμετέχει στο έγκλημα ενεργητικά ή παθητικά.

ii. Παράσταση σε γενετήσια πράξη (παρ.3)

Στην περίπτωση αυτή, ο ανήλικος δεν βλάπτεται άμεσα, αλλά *έμμεσα* θυματοποιείται, καθώς ωθείται στην παρακολούθηση γενετήσιων πράξεων. Η αρχική διατύπωση του άρθρου δεν περιλάμβανε την περίπτωση αυτή, η οποία προστέθηκε με τον ν.3727/2008. Για **εξώθηση** του ανηλίκου γίνεται λόγος όταν παρίσταται κατά την τέλεση της πράξης μετά από ψυχολογική πίεση η οποία τον διακατέχει και τον ωθεί στην αποδοχή της θέασης. Από την άλλη, **παράσυρση** υπάρχει στις περιπτώσεις που ο δράστης έμμεσα επιβάλλεται στο δράστη, ώστε ο ίδιος να μπορεί να διαμορφώνει τη βούλησή του. Δεν ενδιαφέρει ο τρόπος και τα μέσα με τα οποία ο δράστης επιβλήθηκε, αρκεί ο συγκεκριμένος ανήλικος να παραχώρησε τη συγκατάθεσή του χάρη σε αυτό. Η έννοια της **παράστασης** περιλαμβάνει τη χωροχρονική εγγύτητα του θύματος με τους συμμετέχοντες, και δεν πραγματώνεται όταν η θέαση δεν είναι ζωντανή ή/και γίνεται μέσω του διαδικτύου. Επίσης, καθώς η πράξη πρέπει να τελείται **«μεταξύ άλλων»**, ο ανήλικος δε μπορεί να συμμετέχει, ενώ δεν ικανοποιείται τον κριτήριο με την τέλεση πράξεων χωρίς τη σύμπραξη περισσότερων ατόμων.

iii. Ατιμώρητες γενετήσιες πράξεις (παρ.2)

Η ανακάλυψη της σεξουαλικότητας διαφέρει χρονικά από πρόσωπο σε πρόσωπο, κατά κανόνα όμως λαμβάνει χώρα σε κάποιο στάδιο της προ της ενηλικίωσης ηλικίας. Καθώς οι νέοι δημιουργούν μεταξύ

---

⁶⁷ Μπιτζιλέκης Ν., ό.π.

τους συναισθηματικές σχέσεις, είναι πιθανό να «πειραματιστούν», με την έναρξη της σεξουαλικής τους δραστηριότητας. Επειδή λοιπόν σκοπός του νομοθέτη είναι να προστατέψει τον ανήλικο, θεωρώντας τον κατ' αμάχητο τεκμήριο θύμα του εγκλήματος, όταν ανήλικοι προβαίνουν σε συναινετικές σεξουαλικές πράξεις μεταξύ τους, ανακύπτει ζήτημα αν πράγματι υπάρχει ανάγκη προστασίας.

Για τον λόγο αυτόν εισήχθη με τον ν.1272/1982 πρόβλεψη, που θέσπιζε **προσωπικό λόγο απαλλαγής από την ποινή** για τους ανηλίκους. Στην τωρινή του μορφή, η παράγραφος 2 του άρθρου 339 ΠΚ αφήνει ατιμώρητους τους ανηλίκους δράστες κάτω των δεκαπέντε ετών, εφόσον η ηλικιακή τους διαφορά είναι έως τρία έτη. Εάν η διαφορά ξεπερνάει τα τρία έτη, τότε το δικαστήριο επιβάλλει, *δυννητικά*, κάποιο από τα αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα των άρθρων 122 και 123 ΠΚ⁶⁸.

β. Υποκειμενική υπόσταση

Για να στοιχειοθετηθεί το έγκλημα, ανεξαρτήτως τρόπου τέλεσης, απαιτείται η ύπαρξη **δόλου**, ο οποίος να καλύπτει κάθε στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης. Συνεπώς ο δράστης οφείλει κατ' ελάχιστο, να πιθανολογεί και να αποδέχεται την ηλικία του παθόντος, την τέλεση της πράξης (παρ.1 περ.α), την παραπλάνηση του ανηλίκου για να υποστεί την πράξη (παρ.1 περ.β) ή την εξώθηση του ανηλίκου στην παρακολούθηση αυτής (παρ.3), τον χαρακτηρισμό της πράξης ως γενετήσιας. Δηλαδή, ελλείψει αντίθετης διατύπωσης στο νόμο, οποιουδήποτε βαθμού δόλος αρκεί, ακόμα και ο **ενδεχόμενος δόλος**. Βέβαια, θα ήταν δογματικά ορθότερο να δεχτούμε ότι, στην υπόσταση της παραπλάνησης, καθώς και στον χαρακτήρα της πράξης ως γενετήσιας, λόγω της μορφής τους, πρέπει να καλύπτονται τουλάχιστον από **άμεσο δόλο β' βαθμού**.

Εν αντιθέσει με όσα γίνονταν δεκτά υπό την παλαιότερη νομοθεσία, δεν απαιτείται να υπάρχει οποιοσδήποτε **σκοπός ηδονής**, ούτε ως υπερχειλής σκοπός, ούτε ως άγραφο στοιχείο της υποκειμενικής υπόστασης. Κατά τα προηγουμένως εκτεθέντα, ο όρος της γενετήσιας πράξης είναι αξιολογικά «ουδέτερος» και, κατά συνέπεια, τα παραγωγικά αίτια της βούλησης του δράστη είναι ποινικώς αδιάφορα⁶⁹. Ως προς τις περιπτώσεις τώρα που ο δράστης αγνοεί ορισμένα στοιχεία του εγκλήματος, λεκτέα τα εξής: Εάν ο δράστης θεωρεί ότι το ανήλικο, κάτω των 15 ετών, θύμα έχει μεγαλύτερη από την πραγματική του ηλικία, τότε συντρέχει περίπτωση **πραγματικής πλάνης (α.30 ΠΚ)**, και μένει

⁶⁸ In bonam partem, για σεξουαλικά εγκλήματα με μικρότερη απαξία και απειλούμενη ποινή, εφαρμογή θα πρέπει να έχει η διάταξη του άρθρου 336 παρ.2 ΠΚ, εφόσον και εκεί ο νόμος ορίζει παρόμοιες προϋποθέσεις ως προς την ηλικία του θύματος.

⁶⁹ Σκοπός της διάπραξης του εγκλήματος μπορεί να είναι η ικανοποίηση της σεξουαλικής ορμής, η διαπαιδαγώγηση του ανηλίκου, η «τιμωρία» του ίδιου ή κάποιου συγγενή του ή και η ίδια η επιθυμία τεκνοποίησης με αυτόν.

ατιμώρητος, καθώς το έγκλημα τιμωρείται μόνο εφόσον τελείται με δόλο. Στην αντίστροφη περίπτωση, όπου ο δράστης εσφαλμένα πιστεύει ότι το θύμα είναι κάτω των δεκαπέντε ετών, αλλά στην πραγματικότητα είναι ενήλικο ή ανήλικο άνω των δεκαπέντε, τότε συντρέχει περίπτωση *αντίστροφης πραγματικής πλάνης*, η οποία ισοδυναμεί με **απρόσφορη απόπειρα (α.43 ΠΚ)**. Με την ισχύ του νΠΚ καταργήθηκε το αξιόποινο της απρόσφορης απόπειρας, και πλέον ο δράστης αυτού του είδους απόπειρας παραμένει ατιμώρητος⁷⁰. Στο ενδεχόμενο τώρα, ο δράστης να γνωρίζει ότι τελεί την πράξη κατά ανηλικού κάτω των δεκαπέντε ετών, αλλά θεωρεί πως η πράξη δεν είναι αξιόποινη (επειδή πεπλανημένα θεωρεί ότι το κατώτατο όριο είναι μεγαλύτερο), τότε γίνεται λόγος για **νομική πλάνη (α.31 παρ.2 ΠΚ)**, η οποία, εφόσον κριθεί συγγνωστή, αποκλείει τον καταλογισμό. Εάν, πάλι, ο δράστης πιστεύει ότι η γενετήσια πράξη μεταξύ αυτού και του ανηλικού είναι αξιόποινη, μολονότι ο ανήλικος έχει συμπληρώσει το ελάχιστο όριο, τότε έχουμε την περίπτωση του **νομιζόμενου εγκλήματος**, και ο δράστης, καθώς δε συντρέχει πραγματική προσβολή κάποιου προστατευόμενου εννόμου αγαθού, μένει ατιμώρητος.

γ. Ζητήματα απόπειρας - συμμετοχής

Το έγκλημα του άρθρου 339 ΠΚ είναι δυνατό να παραμείνει στο στάδιο της **απόπειρας**, σε κάθε ένα από τους τρεις τρόπους τέλεσης (ενέργεια γενετήσιας πράξης, παραπλάνηση για ενέργεια ή ανοχή αυτής και παρακολούθηση τέλεσης από τρίτους). Για απόπειρα τέλεσης γενετήσιων πράξεων με ανηλικούς με τον πρώτο εκ των δύο τρόπων γίνεται λόγος όταν η συνουσία ή τα υποκατάστατά της δεν έχουν ξεκινήσει ακόμα, επειδή η γενετήσια πράξη βρίσκεται ακόμα στο στάδιο των «προκαταρκτικών», ή επειδή δεν έχει προσβληθεί ακόμα η γενετήσια αξιοπρέπεια του ανηλικού, αντίστοιχα. Στην τέλεση γενετήσιων πράξεων *ενώπιον* ανηλικού απόπειρα υπάρχει όταν παρίσταται εν τέλει ο ανήλικος, έχοντας καταπειστεί, αλλά δε λαμβάνει τελικά χώρα η γενετήσια πράξη μεταξύ τρίτων. Προγενέστερες πράξεις, όπως παραινέσεις ή προσκλήσεις για συνάντηση αποτελούν ατιμώρητες προπαρασκευαστικές πράξεις του εγκλήματος.

Ως προς της περίπτωση της **συμμετοχής**, χωρεί τέλεση **ηθικής αυτουργίας**, όπως όταν π.χ. ωθεί κάποιος τον δράστη να τελήσει συνουσία με δεκατετράχρονη ανήλικη, το έγκλημα μπορεί να τελεστεί **συναυτουργικά**, όπως στην περίπτωση που περισσότεροι του ενός δράστες εναλλάσσονται στην

---

⁷⁰ Έχει προταθεί σε υπό διαβούλευση νομοσχέδιο η επαναφορά της τιμώρησης της απρόσφορης απόπειρας, συνεπώς στο ενδεχόμενο αυτό ο δράστης θα τιμωρείται με μειωμένη βάσει του άρθρου 83 ΠΚ ποινή.

διενέργεια γενετήσιας πράξης (παράγραφος 1), ενώ συναυτουργοί κρίνονται και οι τελούντες την πράξη που παρακολουθεί ο ανήλικος, εφόσον πάντα ενυπάρχει το στοιχείο της γνώσης της ηλικίας του (παράγραφος 3). Καθώς απαιτείται η παραπλάνηση του θύματος να επέρχεται μέσω άμεσης επίδρασης πάνω του, δε στοιχειοθετείται παραπλάνηση σε τέλεση ή ανοχή γενετήσιας πράξης για αυτόν ο οποίος παραπλανεί κάποιον, ώστε αυτός με τη σειρά του να παραπλανήσει τον ανήλικο. Δυνατή είναι και η **συνέργεια** στο έγκλημα του άρθρου 339 ΠΚ, την οποία έχουμε λ.χ. με την ύπαρξη «τσιλιαδόρου», ο οποίος φροντίζει να ενημερώσει τον δράστη για τυχόν προσέλευση άλλου ατόμου στον χώρο. Σχετικά με την **έμμεση αυτουργία**, έχει εκφραστεί τόσο η άποψη που την αποδέχεται, καθώς το έγκλημα δε χαρακτηρίζεται ως ιδιόχειρο⁷¹, όσο και εκείνη που δεν την θεωρεί δυνατή, εφόσον βέβαια υπάρχει εμπλοκή τρίτου, οπότε έτσι παύει να θεωρείται ως ιδιόχειρο.

δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής

Η τιμώρηση του εγκλήματος στην πρώτη παράγραφο δε γίνεται με την απειλή ενιαίου πλαισίου ποινής, αλλά προβλέπεται μια διαβάθμιση, ανάλογα με την *ηλικία του ανηλίκου παθόντος*⁷². Καθώς ο νομοθέτης κρίνει ότι όσο μικρότερος είναι ο ανήλικος, τόσο μεγαλύτερη απαξία αποκτά το έγκλημα, λήφθηκε υπόψιν έτσι ώστε να προβλέπεται διαφορετικό πλαίσιο ποινής. Όταν το θύμα είναι ανήλικος κάτω των δώδεκα ετών, τότε απειλείται ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης, εάν έχει συμπληρώσει το δωδέκατο άλλα όχι και το δέκατο τέταρτο έτος της ηλικίας τότε η ποινή που επιβάλλεται είναι κάθειρξη έως δέκα ετών, ενώ στην περίπτωση όπου δεν έχει συμπληρώσει τα δεκαπέντε έτη (αλλά, κατά λογική αναγκαιότητα, έχει συμπληρώσει τα δεκατέσσερα) ο δράστης τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών⁷³. Παρόμοιο μοτίβο ακολουθείται και στην τρίτη παράγραφο, στην παρακολούθηση γενετήσιων πράξεων, με απειλούμενη ποινή φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή, εάν ο ανήλικος είναι κάτω των δεκατεσσάρων ετών, ενώ αν είναι μεγαλύτερος από δεκατέσσερα, τότε τιμωρείται ο δράστης με φυλάκιση έως τρία έτη ή με χρηματική ποινή.

Ιδιαίτερα διακεκριμένη περίπτωση προβλεπόταν στο άρθρο 340 ΠΚ, με την κατάστροψη ενός **εκ του αποτελέσματος διακρινόμενου** εγκλήματος, εφόσον από την πράξη αυτή (ή από πράξη βιασμού του άρθρου 336 ΠΚ) επερχόταν θάνατος, και προβλεπόταν η ποινή της ισόβιας κάθειρξης. Η πρόβλεψη

---

⁷¹ Παρασκευόπουλος Ν./Φυτράκης Ι., ό.π., σελ.304

⁷² Παλαιότερα ίσχυε ως γενικός λόγος αναστολής της ποινικής δίωξης η τέλεση γάμου μεταξύ δράστη και θύματος

⁷³ Εφόσον τεθούν σε ισχύ οι επικείμενες νομοθετικές μεταρρυθμίσεις, το πλαίσιο ποινής θα διχοτομηθεί (αντί της ισχύουσας τριχοτόμησης) και θα αυστηροποιηθεί, προβλέποντας κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών, εάν ο ανήλικος δε συμπλήρωσε τα δώδεκα έτη, και πρόσκαιρη κάθειρξη, εάν το θύμα είναι μεταξύ δώδεκα και δεκαπέντε ετών.

αυτή, παρόλο που στον νέο Ποινικό Κώδικα ελήφθη υπόψη στη διάταξη του άρθρου 336 ΠΚ, δεν συμπεριλήφθηκε εδώ, ώστε πλέον η θανατηφόρα «αποπλάνηση ανηλίκων» να τιμωρείται μόνο βάσει των κανόνων της συρροής. Η αστοχία του νομοθέτη οφείλει να αντιμετωπιστεί είτε με την επανεισαγωγή του άρθρου 340 ΠΚ, είτε με αντίστοιχη πρόβλεψη στο σώμα του άρθρου της τέλεσης γενετήσιων πράξεων με ανηλίκους, προφανώς μόνο για τις περιπτώσεις της πρώτης παραγράφου, αφού στην τέλεση πράξεων ενώπιον του ανηλίκου ο κίνδυνος είναι μόνο έμμεσος για αυτόν.

Ειδική πρόβλεψη συναντάται στην παράγραφο 2 του άρθρου 339 ΠΚ, με την εισαγωγή λόγου **υποχρεωτικής άφεσης της ποινής**, στην περίπτωση που οι γενετήσιες πράξεις τελούνται μεταξύ ανηλίκων κάτω των δεκαπέντε ετών μεν, αλλά με μεταξύ τους ηλικιακή διαφορά μικρότερη των τριών ετών. Εδώ προφανώς κρίθηκε ότι η μικρή σχετικά διαφορά ηλικίας των συμμετεχόντων στην πράξη, σε συνδυασμό με την προαναφερθείσα επιθυμία και περιέργεια των ανηλίκων να εξερευνήσουν τον κόσμο των ερωτικών επαφών, δεν προκαλεί την απαιτούμενη απαξία για να θεωρηθούν άξιοι ποινικού κολασμού. Βέβαια, στην περίπτωση που η ηλικιακή διαφορά υπερβαίνει τα τρία έτη, και πάλι δεν επιβάλλεται στερητική της ελευθερίας ποινή, παρά μόνον, και δυνητικά, τα, οριζόμενα στα άρθρα 122 και 123 ΠΚ αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα, αντίστοιχα⁷⁴. Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι στην τελευταία αυτή περίπτωση τιμωρητέος είναι ο μεγαλύτερος ανήλικος, που ως κατά τεκμήριο ωριμότερος θεωρείται εκείνος που επιδίωξε την πράξη. Με την ισχύ του νΠΚ, ωστόσο, ο μικρότερος συμμετέχων δεν μπορεί καν να τιμωρηθεί καθώς, εφόσον η διαφορά είναι άνω των τριών ετών, τότε εκείνος θα είναι κάτω των δώδεκα ετών και, άρα, ποινικά πλήρως ανεύθυνος, βάσει της νέας διάταξης του άρθρου 126 ΠΚ⁷⁵.

Σχετικά με τα γενόμενα ζητήματα **συρροής**, η κατ' επανάληψη τέλεση γενετήσιων πράξεων κατά ανηλίκου, εφόσον δεν επέρχεται στο μεταξύ ειρήνευση του εννόμου αγαθού, θεωρούνται ως πολλές προσβολές της *ίδιας μονάδας*, και άρα η συρροή είναι φαινομενική. Εάν αντίθετα τα θύματα είναι πολλά, τότε έχουμε αληθινή πραγματική συρροή, τόσων εγκλημάτων, όσοι είναι οι ανήλικοι. Εάν ο ανήλικος εξαναγκάζεται στην πράξη με σωματική βία ή απειλή σοβαρού και άμεσου κινδύνου ζωής ή σωματικής ακεραιότητας, τότε συντρέχει και τέλεση βιασμού, και τα εγκλήματα αυτά, ενόψει ετερότητας εννόμων αγαθών, θα συρρέουν **αληθινά**⁷⁶, μολονότι έχει υποστηριχθεί σε θεωρία και, ειδικά στην παλαιότερη

---

⁷⁴ Χαραλαμπίδης Α., Ο νέος Ποινικός Κώδικας (2 Τόμοι), 2021, σελ. 2537

⁷⁵ Η διάταξη, στην παρ.1 αυτής, προβλέπει το ακαταλόγιστο των ανηλίκων από δώδεκα έως δεκαπέντε ετών, αλλά εξ αντιδιαστολής συνάγεται ότι σε μικρότερες ηλικίες η πράξη δεν είναι καν αρχικά άδικη.

⁷⁶ ΑΠ 785/2012, ΠοινΧρ 2013, σελ.107, ΑΠ 1608/2007 ΤΝΠ Ισοκράτης, Μαργαρίτης Α., Η Συρροή ανάμεσα στα εγκλήματα του βιασμού (336 ΠΚ) και της αποπλάνησης των παιδών (339 ΠΚ) είναι φαινομενική ή αληθινή; Αρμ 1981, σελ.75 επ., του ίδιου, Βιασμός και Αποπλάνηση (Μερικές σκέψεις με αφορμή ένα σχόλιο), Αρμ 1981, σελ.1072 επ.

νομολογία, και η λύση της *φαινομενικής συρροής*⁷⁷. **Αληθινή** κρίνεται επίσης η συρροή με διάφορα άλλα γενετήσια εγκλήματα, όπως εκείνα των άρθρων 338 (κατάχρηση ανίκανου προς αντίσταση)⁷⁸, 345 (γενετήσια πράξη μεταξύ συγγενών), 348B (προσέλευση παιδιών για γενετήσιους λόγους) και 353 ΠΚ (προσβολή γενετήσιας ευπρέπειας), ή και άλλων εγκλημάτων όπως αυτά που προβλέπονται στα άρθρα 308 (απλή σωματική βλάβη), 323Α (εμπορία ανθρώπων), 324 (απαγωγή ανηλίκων), 328 (εκούσια απαγωγή) και 363 ΠΚ (συκοφαντική δυσφήμιση). Αντίστροφα, η διάταξη του άρθρου 339 ΠΚ συρρέει **φαινομενικά** με το έγκλημα της μαστροπείας (α.349 ΠΚ), όπου υφίσταται σχέση απορρόφησης, ενώ, σε σχέση με την γενετήσια πράξη με ανήλικο έναντι αμοιβής του άρθρου 351Α ΠΚ, υπάρχει ρητή επικουρικότητα υπέρ του εκάστοτε βαρύτερα τιμωρούμενου.

Δυσκολότερη περίπτωση συρροής παρατηρείται μεταξύ του άρθρου 339 ΠΚ και της κατάχρησης ανηλίκων του άρθρου 342 ΠΚ. Επειδή στο δεύτερο έγκλημα ο δράστης τιμωρείται εφόσον ο δράστης είναι ανήλικος, χωρίς ανώτατο ηλικιακό όριο, ζήτημα συρροής προκύπτει μόνο όταν ο ανήλικος είναι κάτω των δεκαπέντε ετών, και η συρροή είναι κατ' ιδέα, εάν π.χ. τελεί γενετήσια πράξη με εξάχρονη ανήλικη ο αναλαμβάνων τη φροντίδα της σε χρόνο απουσίας των γονιών της (*babysitter*). Κατά το συνήθως συμβαίνον, υπάρχει διάσταση απόψεων μεταξύ θεωρίας και νομολογίας, με την πρώτη να κρίνει την διάταξη του άρθρου 339 ως **σιωπηρώς επικουρική** έναντι αυτής του άρθρου 342 ΠΚ και άρα τη συρροή ως **φαινομενική**, καθώς κρίνει ότι πλήττεται το ίδιο έννομο αγαθό (η «*απρόσκοπτη ανάπτυξη της σεξουαλικότητας των ανηλίκων*»), ενώ οι ποινές του δεύτερου άρθρου εμπεριέχουν τόσο την απαξία της γενετήσιας πράξης με τον ανήλικο, όσο και μια πρόσθετη, αυτή της κατάχρησης και εκμετάλλευσης της δημιουργηθείσας σχέσης μεταξύ δράστη και θύματος⁷⁹. Η νομολογία, από την άλλη, επιλέγει την λύση της **αληθινής συρροής**, με επιχείρημα την προσβολή διαφορετικών εννόμων αγαθών⁸⁰. Ορθότερη λύση θα ήταν η υιοθέτηση της πρώτης άποψης, με *ρητή νομοθετική πρόβλεψη* επικουρικότητας στο νόμο, όπως συμβαίνει με το άρθρο 351Α.

1.2. Προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας/ευπρέπειας (α.337, 353 ΠΚ)

---

⁷⁷ ΑΠ 233/1953, ΠοινΧρ 1953, σελ.405, ΕφΝαυπλ 23/1962, ΠοινΧρ 1962, σελ.177

⁷⁸ *Ναζίρης Γ.*, Ζητήματα διαχρονικού δικαίου που απορρέουν από την εφαρμογή των διατάξεων του νέου Ποινικού Κώδικα (ΜΕΡΟΣ Β), ΠοινΔικ 2/2020, σελ.164 κ.επ.

⁷⁹ *Συμεωνίδου – Καστανίδου Ε.*, ό.π. σελ. 284, ενώ υπάρχουν και δικαστικές αποφάσεις που υιοθετούν την άποψη αυτή, όπως οι ΣυμβΠλημΡεθ 104/2012, ΠοινΔικ 2013, σελ. 968

⁸⁰ Συγκεκριμένα, κρίνει ότι στο άρθρο 339 προστατεύεται η «*αγνότητα της νεαρής ηλικίας*», ενώ στο άρθρο 342 η «*γενετήσια ελευθερία μέσω της προφύλαξης του από πρώιμες σεξουαλικές εμπειρίες, ώστε να προστατευτεί η αδιατάρακτη εξέλιξη του φύλου από πρόσωπα του οικείου περιβάλλοντος*», βλ. ΑΠ 1550/2012, areiospagos.net

Στο κεφάλαιο αυτό θα περιγραφούν δύο ξεχωριστά εγκλήματα τα οποία παρά ταύτα ομοιάζουν σε μεγάλο βαθμό, ως προς το έννομο αγαθό που προστατεύουν, τη *γενετήσια αξιοπρέπεια* και την *γενετήσια ευπρέπεια*. Μολονότι υπήρχαν προτάσεις ήδη στο αρχικό ΣχΠΚ, το 2011, για ενοποίηση των διατάξεων αυτών, διατηρήθηκε η αυτοτέλειά τους. Οι περιγραφόμενες στις δύο διατάξεις πράξεις πραγματεύονται την τιμώρηση πράξεων που δε φτάνουν μεν μέχρι το σημείο της τέλεσης γενετήσιας πράξης, αλλά ανεξαρτήτως αυτών προσβάλλουν το θύμα στο πεδίο της γενετήσιας ελευθερίας. Καθώς τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί μια ραγδαία αύξηση στο πεδίο των σεξουαλικών εγκλημάτων αυτού του είδους, με κύρια θύματα να αποτελούν άτομα γυναικείου φύλου ή/και ανήλικοι, στο προσκήνιο υπάρχει πάντα η συζήτηση περί του εύρους και της αποτελεσματικότητας της ποινικής καταστολής αυτών των συμπεριφορών.

I. Προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας (α.337 ΠΚ)

Περιπτώσεις όπου ο δράστης προβαίνει σε πράξη που προσβάλλει πτυχή της γενετήσιας ελευθερίας του θύματος, αλλά δεν φτάνει ως την τέλεση συνουσίας ή συναφούς με αυτήν πράξη, υπάγονται κατά κανόνα στο άρθρο αυτό. Η **προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας** τυποποιείται με τρεις διαφορετικούς τρόπους τέλεσης. Στην πρώτη παράγραφο τιμωρείται ο δράστης που, *«με χειρονομίες γενετήσιου χαρακτήρα, με προτάσεις που αφορούν γενετήσιες πράξεις, με γενετήσιες πράξεις που τελούνται ενώπιον άλλου ή με επίδειξη των γεννητικών του οργάνων, προσβάλλει βάνουσα την τιμή άλλου»*, ενώ στην παράγραφο 4 προβλέπεται τιμώρηση για όποιον *«προβαίνει σε χειρονομίες γενετήσιου χαρακτήρα ή διατυπώνει προτάσεις για τέλεση γενετήσιων πράξεων σε πρόσωπο που εξαρτάται εργασιακά από αυτόν ή εκμεταλλεζόμενος την ανάγκη ενός προσώπου να εργαστεί»*. Ειδικότερη και αυστηρότερη τιμώρηση προβλέπεται στην δεύτερη παράγραφο για τις πράξεις της πρώτης παραγράφου, όταν τελούνται εις βάρος *ανηλίκου νεότερου των δώδεκα ετών*, ενώ ξεχωριστό αδίκημα κατά ανηλίκων ρυθμίζεται στην παράγραφο 3 του άρθρου, και τιμωρεί τον ενήλικο, *«ο οποίος μέσω διαδικτύου ή άλλων μέσων ή τεχνολογιών πληροφορικής αποκτά επαφή με πρόσωπο που δεν συμπλήρωσε τα δεκαπέντε έτη και με χειρονομίες ή προτάσεις, προσβάλλει την τιμή του ανηλίκου στο πεδίο της γενετήσιας ζωής του»*⁸¹.

Το έγκλημα αυτό αποτελεί μια από τις καινοτομίες του ν.1419/1984, με τον οποίο εισήχθη στο κεφάλαιο των σεξουαλικών εγκλημάτων, καθώς ως τότε οι περιπτώσεις που δεν θεωρούνταν ότι

---

⁸¹ Σημειωτέον ότι οι παράγραφοι 3 και 4, εισήχθησαν στο άρθρο 337 ΠΚ με την ψήφιση του ν.3727/2008, ο οποίος κύρωσε τη Σύμβαση του ΣΕ για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης, η οποία υπεγράφη το 2007.

πληρούν τις προϋποθέσεις για να υπαχθούν στην κατηγορία των ασελγών πράξεων, υπάγονταν στο άρθρο 361 ΠΚ, στην «έργω» εξύβριση. Είναι πράγματι δύσκολο να ανευρεθεί η ακριβής οριοθέτηση των διατάξεων, καθώς τόσο στην πράξη οι αποδεικτικές δυσκολίες καθιστούν δυσχερή την εύρεση της ουσιαστικής αλήθειας της υπόθεσης, ενώ και η ίδια η νομολογία έχει υπάρξει ασταθής, με υπαγωγές των πραγματικών υποστάσεων παρόμοιων υποθέσεων σε διαφορετικό κανόνα δικαίου⁸². Είναι απαραίτητη όμως η ερμηνεία των διατάξεων με τρόπο σταθερό και σαφή, ώστε να αποφευχθεί η ανασφάλεια δικαίου, αλλά και η κοινωνία να βρίσκεται σε θέση να γνωρίζει τη νομική σημασία των πράξεων, αποφεύγοντας έτσι τα συχνά φαινόμενα σύγχυσης των διατάξεων, που οδηγούν σε μια εκ των προτέρων «καταδίκη» του φερόμενου ως δράστη αυτών των εγκλημάτων.

Ο **δράστης** του εγκλήματος της πρώτης παραγράφου, όπως και το **θύμα** δεν απαιτείται να έχει κάποια ιδιαίτερη ιδιότητα, συνεπώς το έγκλημα χαρακτηρίζεται ως **κοινό**, αλλά επιβαρυντική ως προς το απειλούμενο πλαίσιο ποινής είναι η διάταξη της δεύτερης παραγράφου, εφόσον το θύμα δεν έχει συμπληρώσει το δωδέκατο έτος της ηλικίας του. Η τρίτη παράγραφος απαιτεί ο δράστης να είναι **ενήλικος** και το θύμα ανήλικο, κάτω των δεκαπέντε ετών, και καθιερώνει ένα **ιδιαιτέρο έγκλημα**, ενώ **ιδιαιτέρο** κρίνεται και το έγκλημα της τελευταίας παραγράφου, καθώς μεταξύ του παθόντος και του δράστη θα πρέπει να υπάρχει εργασιακή σχέση, ή να εκμεταλλεύεται ο τελών την ανάγκη εργασίας του θύματος. Καθώς οι πράξεις σκοπούν και προκαλούν την προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας του θύματος κατατάσσονται στα εγκλήματα **βλάβης**, ενώ από την επισκόπηση των τρόπων τέλεσης συνάγεται ότι τελούνται μόνο με **θετική πράξη**, και άρα είναι εγκλήματα **ενέργειας**.

Παρόλο που ο τίτλος του αδικήματος παρέμεινε ο ίδιος με αυτόν στον πΠΚ, στην παρ.1 πλέον απαιτείται να προσβάλλεται βάνουσα η **τιμή** του θύματος, αντί για την αξιοπρέπεια αυτού. Έτσι, ως **προστατευόμενο έννομο αγαθό** υποστηρίζεται ότι αποτελεί η τιμή του θύματος, συγκεκριμένα στο πλαίσιο της **γενετήσιας ζωής** του⁸³. Υποστηρίζεται βέβαια και η άποψη ότι εδώ αποσκοπείται η προστασία της **σεξουαλικής αυτοδιάθεσης** και, ειδικότερα, η **σεξουαλική αξιοπρέπεια**⁸⁴. Στην παράγραφο 3, όπου περιλαμβάνεται το έγκλημα της διαδικτυακής απόκτησης επαφής με ανήλικο, προστατεύεται, κατά μια άποψη, η **αδιατάρακτη σεξουαλική ανάπτυξη του ανήλικου**, αν και κρίνεται σκόπιμο να δεχτούμε

---

⁸² Όπως προαναφέρθηκε, άλλοτε ασπασμοί και θωπείες του σώματος του ανήλικου έχουν υπαχθεί στο άρθρο 339 ΠΚ, ενώ γενετήσιες πράξεις, όπως εισαγωγή αντικειμένων στον πρωκτό του θύματος θεωρήθηκαν ως «απλώς» προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας του άρθρου 337 ΠΚ.

⁸³ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., ό.π., σελ.259

⁸⁴ Παρασκευόπουλος Ν./Φυτράκης Ι., ό.π., σελ.209

ως προστατευόμενο αγαθό την τιμή του, η οποία προσβάλλεται μέσω του διαδικτύου ή κατά τη συνάντηση.

α. Αντικειμενική υπόσταση

ι. Προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας εν στενή εννοία (παρ.1)

Η πρώτη μορφή προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας εμφανίζεται με την **διενέργεια «χειρονομιών γενετήσιου χαρακτήρα»**. Όπως έχει ήδη γίνει γνωστό, στην τριμερή διάκριση των γενετήσιων συμπεριφορών, οι γενετήσιες χειρονομίες αποτελούν τη δεύτερη κατηγορία πράξεων, οι οποίες προσβάλλουν μεν τη σεξουαλική ελευθερία του θύματος, αλλά όχι στον βαθμό και με την ένταση που συμβαίνει με τις γενετήσιες πράξεις. Η νομολογία κατά την ισχύ του πΠΚ όριζε τις γενετήσιες χειρονομίες ως τις *«ηπιότερες ερωτικές πράξεις, που δε φθάνουν στο σημείο της ασελγούς πράξης, ασχέτων ότι τελούνται σε σωματική επαφή, όπως π.χ. ψαύσεις ή θωπείες στο στήθος, στους μηρούς του θύματος κ.λπ.»*⁸⁵. Από τον ορισμό αυτό διακρίνουμε την αντίθεση τους με τις γενετήσιες πράξεις, αλλά και την *σωματική επαφή* ως προϋπόθεση αυτών, που δεν εντάσσει βέβαια περιπτώσεις εισόδου σε άνοιγμα στο σώμα του θύματος.

Όπως και με τις ασελγείς πράξεις, έτσι και στις ασελγείς χειρονομίες η νομολογία απαιτούσε να διαπιστώνεται και *σκοπός ηδονής και διέγερσης* του δράστη, όμως με την αλλαγή του όρου στον νέο ΠΚ, η προϋπόθεση αυτή καταργήθηκε πλέον. Ενέργειες που είχαν θεωρηθεί, ότι εμπίπτουν στον όρο αυτόν, και που πράγματι ανήκουν στην διάταξη, είναι η θωπεία των οπισθίων πάνω από τα ρούχα, τα χάρδια σε λαιμό και στήθος, ο ασπασμός στο στόμα, οι ψαύσεις των μηρών γύρω από τα γεννητικά όργανα, τα φιλιά στο μάγουλο και τον λαιμό, κ.ά..

Ο δεύτερος τρόπος προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας περιλαμβάνει την **διατύπωση προτάσεων** σχετικά με γενετήσιες πράξεις.⁸⁶ Η διατύπωση μπορεί να γίνει με έργα ή να είναι λεκτική, αλλά θα πρέπει να συνάγεται άμεσα και με ευκολία το περιεχόμενό της, χωρίς να υποκρύπτεται το αληθινό νόημα πίσω από ουδέτερες δηλώσεις (π.χ. «κάνεις πολύ καλό σεξ»). Καθώς η διάταξη κάνει λόγο για γενετήσιες προτάσεις, δεν είναι αναγκαία η ύπαρξη σωματικής επαφής του θύματος με τον

---

⁸⁵ ΑΠ 560/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1783/2008, ΠοινΧρ 2009, σελ.714, ΑΠ 1781/2002, ΠοινΛογ 2002, σελ.2028

⁸⁶ *Μαργαρίτης Μ./Μαργαρίτη Α.*, Ποινικός Κώδικας Ερμηνεία – Εφαρμογή, 2020, σελ. 979

δράστη. Βέβαια απαιτείται να υπάρχει μια χωροχρονική εγγύτητα πράξης και αντίληψης αυτής, ειδάλως απουσιάζει το στοιχείο της προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας του θύματος. Τέλος, οι προτάσεις πρέπει να αφορούν *μόνο τέλεση γενετήσιων πράξεων*, δηλαδή όσες περιλαμβάνονται στη ρύθμιση της παρ.2 του άρθρου 336 ΠΚ, χωρίς να επαρκούς μικρότερης απαξίας πράξεις, όπως οι γενετήσιες χειρονομίες, και η πρόταση πρέπει να αναφέρει την τέλεση των γενετήσιων πράξεων με άμεσο και ευθύ τρόπο.

Η τελευταία παραλλαγή της πρώτης παραγράφου περιλαμβάνει την **τέλεση γενετήσιων πράξεων ενώπιον άλλου** ή την επίδειξη των γεννητικών οργάνων στο θύμα. Για την ενώπιον του θύματος τέλεση απαιτείται η ύπαρξη δύο τουλάχιστον ατόμων, οι οποίοι επιδίδονται σε γενετήσιες πράξεις, ο ορισμός των οποίων έχει αποσαφηνιστεί παραπάνω, και η παρακολούθησή του από το θύμα. Γίνεται δεκτό ότι η «ενώπιον» αυτού τέλεση αποκλείει περιπτώσεις όπου το θύμα παρακολουθεί εξ αποστάσεως την πράξη, Για την επίδειξη των γεννητικών οργάνων, συμπεριλαμβάνονται μόνο τα όργανα που συμμετέχουν στην αναπαραγωγή και, επομένως, θέαση μερών του σώματος που διεγείρουν ή διεγείρονται, αλλά δεν ανήκουν στην κατηγορία αυτή, δε θεωρείται ότι συνιστά επίδειξη⁸⁷. Οι πράξεις αυτές παρουσιάζουν μια συνάφεια με πράξεις που τιμωρούνται στο άρθρο 353 ΠΚ, αλλά, λόγω ειδικής πρόβλεψης τους στο άρθρο 337 ΠΚ δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής της έτερης διάταξης.

Κοινό στοιχείο όλων των πράξεων της πρώτης παραγράφου είναι η **βαναυσότητα** της προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας του θύματος. Η βαναυσότητα είναι αόριστη νομική έννοια και συνεπώς χρειάζεται να εξειδικεύεται από το δικαστήριο. Παρόλο που νομολογιακά έχει αναζητηθεί σε στοιχεία όπως η ένταση της πράξης, ο τρόπος τέλεσης αυτής ή το είδος της, δε μπορεί να δοθεί ένας σταθερός ορισμός. Εάν ληφθεί υπόψη ότι πολλοί παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν την επίδραση μιας συμπεριφοράς, όπως οι σχέσεις μεταξύ θύματος και δράστη, οι κοινωνικές περιστάσεις, ο χώρος και ο χρόνος τέλεσης, ή και χαρακτηριστικά των ίδιων των προσώπων, είναι αδύνατη η εκ των προτέρων επίλυση του ζητήματος. Για να στοιχειοθετηθεί η προσβολή, θα πρέπει οι χειρονομίες ή οι προτάσεις να προκαλούν στο θύμα *αρνητικά συναισθήματα*, όπως απέχθεια, φόβος, εκνευρισμός κ.λπ. Πρέπει βέβαια να γίνει δεκτό ότι, εάν δεν υπάρχει συγκατάθεση του θύματος, ή δεν προκαλείται σε αυτό θετικό συναίσθημα ή πλήρης αδιαφορία, τότε δε θα πρέπει να ενδιαφέρει η συμπεριφορά του μετά την τέλεση της ενέργειας. Εφόσον προσβλήθηκε βάνουσα, τότε η στάση του αποκτά δευτερεύουσα σημασία.

---

⁸⁷ Π.χ. ο πρωκτός, το στήθος, ή τα οπίσθια.

ii. Απόκτηση επαφής με ανήλικο μέσω διαδικτύου (παρ.3)

Στην παράγραφο 3 καταστρώνεται μια ειδική υπόσταση, που περιλαμβάνει την **απόκτηση επαφής** με ανήλικο, ώστε ο ενήλικος δράστης να προβεί σε προσβλητικές χειρονομίες ή προτάσεις. Το έγκλημα αυτό εισήλθε στον ΠΚ με την ψήφιση του ν.3727/2008, που μετέφερε στο εσωτερικό δίκαιο τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης. Η προσθήκη με τον ίδιο νόμο και του άρθρου 348B ΠΚ ήρθε για να ποινικοποιήσει και επίσημα, την «*άγρα παιδιών για σεξουαλικούς σκοπούς*», η οποία στη διεθνή πρακτική είναι γνωστή με τον όρο «**grooming**». Ακριβής ορισμός του grooming δεν είναι εύκολο να δοθεί, έχει υποστηριχθεί όμως ότι σε αυτό εντάσσεται η διαδικασία κατά την οποία ένα παιδί αποκτά φιλικές σχέσεις με έναν εν δυνάμει «κακοποιό», στην προσπάθεια του να αποκτήσει την αυτοπεποίθηση και την εμπιστοσύνη του παιδιού, δίνοντάς του τη δυνατότητα να αποκτήσει τη συναίνεση του παιδιού στην πράξη κακοποίησης, και η οποία συχνά αποτελεί το προαπαιτούμενο για αυτόν, ώστε να έρθει σε επαφή με το παιδί⁸⁸.

Στην πράξη ο ενήλικος χρησιμοποιεί τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και, παριστάνοντας τον ανήλικο, αποκτάει επαφή με ανήλικα άτομα. Για να επιτύχει τον σκοπό του, που είναι η σεξουαλική κακοποίηση των ανηλίκων, μπορεί να χρειαστεί αρκετός καιρός, έως ότου ο ανήλικος τον εμπιστευτεί και του διαθέσει τη σεξουαλικότητά του. Η όλη διαδικασία, από την αρχή της επικοινωνίας, έως και την πιθανή τελική συνάντηση, εάν λάβουμε υπόψη ότι συχνά συνοδεύεται από ανταλλαγή μηνυμάτων και υλικού με σεξουαλικό περιεχόμενο, μπορεί να επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό την ψυχοσύνθεση του θύματος, προκαλώντας του μέχρι και ψυχολογικές διαταραχές.

Η έννοια της απόκτησης επαφής, καθώς γίνεται μέσω διαδικτύου, δεν απαιτεί σωματική επαφή, αλλά θα πρέπει το θύμα να έχει ανταποκριθεί στα λεγόμενα του δράστη, ώστε να έχει δημιουργηθεί ένας βαθμός αμοιβαίας επικοινωνίας. Η έννοια του *διαδικτύου* είναι αρκούντως κατανοητή, συμπεριλαμβάνοντας τις ιστοσελίδες που υπάρχουν στον Παγκόσμιο Ιστό, ενώ η έννοια των *άλλων μέσων ή τεχνολογιών πληροφορικής* δίδεται στο άρθρο 13 περ. στ' ΠΚ⁸⁹. Έτσι, μορφές επικοινωνίας που δε συγκεντρώνουν τα απαραίτητα στοιχεία (π.χ. τηλεφώνημα από το κινητό τηλέφωνο ή αποστολή επιστολής) δε θεωρούνται ότι εμπίπτουν στη διάταξη.

---

⁸⁸ *Natalie Bennett/William O' Donohue, The Construct of Grooming in Child Sexual Abuse: Conceptual and Measurement Issues, Journal of Child Sexual Abuse, Volume 23, 2014 - Issue 8, 957-976*

⁸⁹ «Υπάλληλος είναι εκείνος στον οποίο νόμιμα έχει ανατεθεί, έστω και προσωρινά, η άσκηση υπηρεσίας δημόσιας, δημοτικής ή κοινοτικής ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου»

Για τις απαραίτητες ενέργειες του δράστη, το άρθρο αναφέρει ότι πρέπει να τελούνται *χειρονομίες ή προτάσεις*. Ο όρος εξηγείται λόγω της προϋπόθεσης της γενετήσιας χειρονομίας ή πρότασης να τελείται ενώπιον του θύματος, το οποίο εδώ δε δύναται να συμβεί. Παρά ταύτα, το περιεχόμενο των προτάσεων ή των χειρονομιών συμπίπτει με αυτό της παραγράφου 1. Το αποτέλεσμα εδώ δεν θα πρέπει να είναι το *βάναυσο* της προσβολής της αξιοπρέπειας του ανηλίκου, αλλά η *προσβολή της τιμής του στο πεδίο της γενετήσιας ζωής*. Καθώς ειπώθηκε ότι πρωταρχικός σκοπός της θεσμοθέτησης τιμώρησης σεξουαλικών εγκλημάτων κατά ανηλίκων είναι η παροχή της μέγιστης δυνατής προστασίας της ανηλικότητας και της σεξουαλικής τους ανάπτυξης, είναι θεμιτό να τιμωρείται η γενικότερη προσβολή της γενετήσιας τιμής του, εφόσον βέβαια είναι μιας ελάχιστης βαρύτητας η προσβολή.

Στο ενδεχόμενο που ο ενήλικος επέτυχε να συναντήσει τον ανήλικο μέσω των ενεργειών του, τότε διαπλάθεται μια *διακεκριμένη παραλλαγή* του εγκλήματος, αλλά αυτή θα πρέπει να λαμβάνει χώρα σε χώρο πρόσφορο για τέλεση γενετήσιων πράξεων, χωρίς να ενδιαφέρει αν πράγματι τελέστηκαν ή όχι. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι, ενόψει της ratio του κανόνα δικαίου, δεν επιδρά στο άδικο της ποινής η τυχόν συγκατάθεση ή συναίνεση του ανηλίκου θύματος grooming. Η μόνη, ίσως, επιρροή θα μπορούσε να εντοπιστεί στο στάδιο επιμέτρησης της ποινής, εφόσον η διαδικασία συμμετείχε ενεργά ο ανήλικος και αποδεικνύεται η αποδοχή των πράξεων από το μέρος του.

iii. Προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας στον εργασιακό τομέα (παρ.4)

Η περίπτωση του άρθρου 337 παρ.4 ΠΚ ποινικοποιεί πράξεις προσβολής γενετήσιας αξιοπρέπειας, οι οποίες λαμβάνουν χώρα στον εργασιακό τομέα. Το φαινόμενο αυτό έχει αποτυπωθεί στην άποψη της κοινωνίας με τον ορισμό «σεξουαλική παρενόχληση». Η εισαγωγή του στην Ελλάδα έγινε αρχικά με την ψήφιση ειδικών νόμων που τιμωρούσαν την εν λόγω συμπεριφορά⁹⁰, καθώς η εργασιακές βαθμίδες και η εξάρτηση που δημιουργείται προς ανώτερους ιεραρχικά εργαζομένους, παρέχει τη δυνατότητα σε αυτούς να εκμεταλλευτούν τη θέση τους για την ικανοποίηση σεξουαλικών τους διαθέσεων. Για την τέλεση της πράξης αρκούν μόνο γενετήσιες χειρονομίες ή προτάσεις για τέλεση γενετήσιων πράξεων, και το έγκλημα δεν τελείται με ενώπιον άλλου τέλεση γενετήσιων πράξεων ή με την επίδειξη των γεννητικών οργάνων.

---

⁹⁰ Αναφέρονται οι ν.3488/2006, ν.3769/2009 και ν.4097/2012. Για τα προβλήματα της αρχικής ρύθμισης βλ. *Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε.*, Η σεξουαλική παρενόχληση στον χώρο εργασίας, ΠοινΧρ 2007,σελ. 577 επ.

Η σεξουαλική παρενόχληση⁹¹ στην εργασία μπορεί να εμφανιστεί με τρεις διαφορετικές παραλλαγές ως προς τον τομέα της εργασίας στον οποίο τελείται. Συγκεκριμένα, σεξουαλική παρενόχληση μπορεί να υπάρχει κατά προσώπου που εξαρτάται εργασιακά από τον δράστη ή με την εκμετάλλευση του θύματος που επιθυμεί την εργασία (α.337 παρ.4 ΠΚ), κατά την παροχή αγαθών και υπηρεσιών (ν.3769/2009) και κατά την άσκηση αυτοτελούς επαγγελματικής δραστηριότητας (ν.4097/2012). Στην πρώτη περίπτωση, ρητά απαιτείται οι εργαζόμενοι να ανήκουν σε διαφορετική επαγγελματική βαθμίδα, ενώ χρειάζεται και ουσιαστική επιρροή του προϊστάμενου, ώστε να μπορεί να εκμεταλλευτεί το θύμα. Για την εκμετάλλευση της ανάγκης για εργασία δεν απαιτείται να υπάρχουν ήδη προχωρημένες διαπραγματεύσεις για ορισμένη δουλειά, αλλά αρκεί η εκμετάλλευση της ανάγκης από τον εργαζόμενο, για την σεξουαλική του ικανοποίηση. Οι δύο άλλες προβλέψεις παραπέμπουν στο κείμενο τους στη διάταξη της παρ.1 του άρθρου 337 ΠΚ, και όχι στην παράγραφο 4, όπως θα ήταν λογικά επόμενο. Επομένως η παράγραφος 4 στις περιπτώσεις σεξουαλικής παρενόχλησης κατά την παροχή αγαθών και υπηρεσιών και κατά την άσκηση αυτοτελούς επαγγελματικής δραστηριότητας μπορεί να έχει μόνο επικουρικό ρόλο.

β. Υποκειμενική υπόσταση

Καθώς αντικαταστάθηκε στον νέο Ποινικό Κώδικα η έννοια της *ασελγούς χειρονομίας* από την *γενετήσια χειρονομία*, ο ηθικά άχρωμος όρος δεν απαιτεί να τελείται η πράξη με σκοπό *ηδονισμού* ή *διέγερσης*, και άρα ενδιαφέρει μόνο η πλήρωση του στοιχείου της υπαιτιότητας της πράξης. Για την πλήρωση του εγκλήματος, ελλείπει ειδικότερης πρόβλεψης, απαιτείται μόνο *δόλος*, ο οποίος μπορεί να είναι οποιουδήποτε βαθμού (άμεσος α' ή β' βαθμού ή ενδεχόμενος), ο οποίος να περιλαμβάνει την τέλεση της αξιόποινης πράξης, τη γνώση της ηλικίας του ανηλίκου (μόνο για τη δεύτερη και τρίτη παράγραφο), καθώς και για την πρόκληση της προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας του θύματος. Στην περίπτωση όπου (εφόσον απαιτείται), ο δράστης δε γνωρίζει την ηλικία του ανηλίκου θύματος, ή

---

⁹¹ Η σεξουαλική παρενόχληση έχει οριστεί αρκετές φορές από τον νομοθέτη κατά την ψήφιση νομοθετικών κειμένων, με μικρές αποκλίσεις μεταξύ των ορισμών. Παρατίθενται οι ορισμοί όπως εμφανίζονται: «*σεξουαλική παρενόχληση*": όταν εκδηλώνεται οποιαδήποτε μορφή ανεπιθύμητης λεκτικής, μη λεκτικής ή σωματικής συμπεριφοράς σεξουαλικού χαρακτήρα, με σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός προσώπου, ιδίως με τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος» (ν.3769/2009), «*σεξουαλική παρενόχληση*": κάθε μορφή ανεπιθύμητης προφορικής, μη προφορικής ή φυσικής συμπεριφοράς με πράξεις γενετήσιου χαρακτήρα με σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός προσώπου και ιδίως τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, ταπεινωτικού, εξευτελιστικού ή επιθετικού περιβάλλοντος» (ν.4097/2012), «*Σεξουαλική παρενόχληση*: οποιαδήποτε μορφή ανεπιθύμητης λεκτικής, ψυχολογικής ή σωματικής συμπεριφοράς σεξουαλικού χαρακτήρα, με αποτέλεσμα την προσβολή της προσωπικότητας ενός προσώπου, ιδίως με τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος γύρω από αυτό. Διατάξεις που προβλέπουν κυρώσεις για την επίδειξη τέτοιας συμπεριφοράς εφαρμόζονται ως ισχύουν» (ν.4604/2019).

νομίζει ότι η πράξη δεν προκαλεί προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας, καθώς και όταν εσφαλμένα πιστεύει ότι υπάρχει συναίνεση του παθόντος, τότε παραμένει ατιμώρητος, καθώς συντρέχει η περίπτωση της **πραγματικής πλάνης**.

γ. Ζητήματα απόπειρας - συμμετοχής

Γίνεται δεκτό ότι στο αδίκημα του άρθρου 339 ΠΚ χωρεί **απόπειρα**, σε κάθε τρόπο τέλεσής του, εφόσον δεν ο δράστης δεν επιτυγχάνει να ολοκληρώσει την πράξη με την οποία προσβάλλει την γενετήσια αξιοπρέπεια του θύματος. Για απόπειρα στο άρθρο 337 ΠΚ μπορούμε να μιλήσουμε όταν ο δράστης απευθύνει μεν τις γενετήσιες χειρονομίες ή προτάσεις, πλην όμως αυτές δεν γίνονται αντιληπτές από το θύμα, επειδή έχει στρέψει το βλέμμα του προς άλλη κατεύθυνση, ή όταν τις αντιλαμβάνεται, αλλά δεν επιτυγχάνουν την επιδιωκόμενη προσβολή. Στην περίπτωση της παραγράφου 3 απόπειρα θα στοιχειοθετείται αν π.χ. ο ενήλικος υποβάλλει προτάσεις για τέλεση γενετήσιων πράξεων, αλλά λόγω πλημμέλειας στην σύνδεση δεν επιτυγχάνεται η προβολή τους από τον ανήλικο.

Συμμετοχή στο έγκλημα είναι δυνατή κατά τις γενικές διατάξεις του ΠΚ, υπό όλες τις μορφές της (ηθική αυτουργία, συνέργεια, και παλαιότερα τόσο άμεση όσο και απλή συνέργεια). Περίπτωση τέλεσης από κοινού του εγκλήματος (**συναυτουργία**) συντρέχει όταν περισσότεροι του ενός δράστες απευθύνουν από κοινού στο θύμα προσβλητικές χειρονομίες ή προτάσεις. Τέλος, η κρατούσα γνώμη δέχεται και την τέλεση του εγκλήματος με **έμμεση αυτουργία**, η οποία μπορεί να συμβαίνει με την παραπλάνηση κάποιου ατόμου, ανίκανου προς καταλογισμό, να προβεί στις πράξεις που τιμωρούνται στο άρθρο.

δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής

Διαφορετική ποινική μεταχείριση επιφυλάσσεται στον δράστη της παραγράφου 1, με εκείνον των δύο τελευταίων παραγράφων. Για την τέλεση του «βασικού» εγκλήματος προσβολής γενετήσιας αξιοπρέπειας απειλείται *φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή*, ενώ η διακεκριμένη μορφή της, στην δεύτερη παράγραφο, όταν το θύμα είναι ανήλικος κάτω των δώδεκα ετών, τιμωρείται με *φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή*. Για την περίπτωση του «grooming» της τρίτης παραγράφου η ποινή είναι *φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών*, με αύξηση του κατωτέρου ορίου κατά ένα έτος, εάν έλαβε χώρα μεταγενέστερη συνάντηση, και με *φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή* τιμωρείται η προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας στον εργασιακό τομέα, που τυποποιείται στην τελευταία παράγραφο. Η

ειδικότερη μορφή της ενδοοικογενειακής προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας⁹² του άρθρου 9 του ν.3500/2006, τιμωρεί την πράξη με φυλάκιση έως δύο έτη, ενώ αν το θύμα είναι ανήλικο μέλος της οικογένειας η απειλούμενη ποινή αυξάνεται, σε φυλάκιση από έξι μήνες έως τρία έτη⁹³.

Για τις πράξεις των παραγράφων 1 και 4 δεν ασκείται ποινική δίωξη μόλις διαπιστωθεί η τέλεση του εγκλήματος, αλλά απαιτείται υποβολή έγκλησης από τον παθόντα⁹⁴. Στις περιπτώσεις των άλλων δύο παραγράφων, καθώς το θύμα είναι ανήλικο, είναι ορθή η πρόβλεψη να διώκονται αυτεπαγγέλτως. Βέβαια, χάριν πληρέστερης προστασίας του ανηλίκου, η έγκληση δε θα πρέπει να απαιτείται ούτε εφόσον διαπράττεται εις βάρος του το αδίκημα της *stricto sensu* προσβολής γενετήσιας αξιοπρέπειας. Προς το τελευταίο μάλιστα έχει προταθεί τροποποίηση της παραγράφου 1, ώστε να εξαιρεθεί από την υποχρέωση υποβολής έγκλησης το ανήλικο θύμα.

Σχετικά με θέματα **συρροής** του άρθρου 337 ΠΚ με άλλες διατάξεις, *φαινομενική* θα θεωρηθεί η συρροή με τα εγκλήματα του βιασμού (α.336 ΠΚ), της τέλεσης γενετήσιων πράξεων με ανηλίκους ή ενώπιον αυτών (α.339 ΠΚ), καθώς και της κατάχρησης ανηλίκου (α.342 ΠΚ). Ως προς την εξύβριση του άρθρου 361 ΠΚ, πρέπει να γίνει ο εξής διαχωρισμός: Στο μέτρο που τα δύο εγκλήματα συμπίπτουν ως προς το περιεχόμενό τους, καθώς και τα δύο γίνεται δεκτό ότι προσβάλλουν την τιμή του ατόμου, η προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας, προστατεύοντας μια επιμέρους πτυχή της ανθρώπινης τιμής, θα συρρέει *φαινομενικά* με την εξύβριση, με τη δεύτερη να απωθείται ως γενικότερη. Αντίθετα, *αληθινή* συρροή θα δεχόμασταν στην περίπτωση τέλεσης πολλών πράξεων, κάποιες από τις οποίες προσβάλλουν μόνο την γενετήσια αξιοπρέπεια, ενώ οι υπόλοιπες τη γενικότερη τιμή του θύματος, ή όταν εξ αρχής ο δράστης υποτιμούσε το θύμα, θεωρώντας ότι θα αποδεχτεί τις πράξεις επειδή είναι «αμφιβόλου τιμής»⁹⁵. Για την περίπτωση της ενδοοικογενειακής προσβολής γενετήσιας αξιοπρέπειας, γίνεται δεκτή η *φαινομενική* συρροή με το άρθρο 337 και το άρθρο 361 ΠΚ, αλλά *αληθινή* κρίνεται η συρροή με την κατάχρηση ανηλίκων⁹⁶.

---

⁹² Χαλαμπάκης Α., Οι νομοθετικές και νομολογιακές εξελίξεις στο χώρο του ποινικού δικαίου που αφορούν οικογενειακές ή συγγενικές σχέσεις, ΠοινΧρ 2011, σελ.562 επ.

⁹³ «1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προσβάλλει την αξιοπρέπεια άλλου μέλους της, με ιδιαίτερα ταπεινωτικό λόγο ή έργο που ανάγεται στη γενετήσια ζωή του, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών. 2. Με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών μέχρι τριών ετών τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου, αν ο παθών είναι ανήλικος.»

⁹⁴ Πριν την ψήφιση του νέου ΠΚ, στο άρθρο 344 πΠΚ οριζόταν η προϋπόθεση της υποβολής έγκλησης, ενώ στην αρχική του μορφή το άρθρο, εισαχθέν με τον ν.1419/1984, επέκτεινε την υποχρέωση υποβολής έγκλησης και στα εγκλήματα των άρθρων 338, 339, 341, 342 και 343 πΠΚ, βλ. Σταμάτης Θ., Το έγκλημα του βιασμού, ΠοινΧρ 1996, σελ.609 επ.

⁹⁵ Μωραΐτης Χ., Η έννοια της ασελγούς πράξης και η διάκριση αυτής από την ασελγή χειρονομία (άρθρο 337 ΠΚ) και την ακόλαστη πράξη (άρθρο 353 ΠΚ), ΠοινΔικ 9/1998, σελ.910 επ.

⁹⁶ Η Συμεωνίδου-Καστανίδου θεωρεί ότι αληθινή συρροή με το α.342 ΠΚ μπορεί να γίνει δεκτή μόνο με την πρώτη παράγραφο αυτού. Στο μέτρο που η δεύτερη παράγραφος προσβάλλει το ίδιο έννομο αγαθό, πρέπει να θεωρηθεί ότι συρρέουν

II. Προσβολή γενετήσιας ευπρέπειας (α.353 ΠΚ)

Ο ΠΚ, στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 353, προέβλεπε την «πρόκληση σκανδάλου με ακόλαστες πράξεις»⁹⁷, το οποίο όμως κρίθηκε ότι έπρεπε να καταργηθεί, καθώς δεν προέκυπτε ανάγκη ποινικοποίησης της συγκεκριμένης πράξης⁹⁸. Στη θέση του «μετέβη» η διάταξη της παραγράφου 2, με την αντικατάσταση του όρου «αιδώς», από αυτόν της γενετήσιας ευπρέπειας, στο γενικότερο κλίμα απαλοιφής όρων που παραπέμπουν σε ενέργειες με ηθικά χρωματισμένο περιεχόμενο. Όπως προαναφέρθηκε, ορθότερη θα ήταν η ενοποίηση της διάταξης με αυτήν του άρθρου 337 ΠΚ.

Δράστης του εγκλήματος είναι όποιος «εν γνώσει προσβάλλει βάνουσα τη γενετήσια ευπρέπεια άλλου με πράξη γενετήσιου χαρακτήρα που ενεργείται ενώπιον του», και επομένως το έγκλημα θεωρείται **κοινό**, τελείται μέσω **ενέργειας**, ενώ και στο θύμα δεν απαιτείται να συντρέχουν ορισμένες ιδιότητες. Εφόσον βέβαια το θύμα είναι *ανήλικος* κάτω των δεκαπέντε ετών, απειλείται υψηλότερη ποινή λόγω της αυξημένης απαξίας που ενέχει το έγκλημα.

Προστατευόμενο έννομο αγαθό στη διάταξη αυτή, κατά μια πρώτη άποψη, αποτελεί η ίδια η *γενετήσια ευπρέπεια*, όπως δηλώνεται στον τίτλο του άρθρου, ή αλλιώς μια ειδικότερη πτυχή της γενετήσιας ελευθερίας, σύμφωνα με την οποία δε θα πρέπει να αναγκάζεται κάποιος συμμετοχος ή θεατής της έκφρασης της σεξουαλικότητας τρίτου, δίχως να το επιθυμεί⁹⁹. Άλλες απόψεις που έχουν εκφραστεί στο παρελθόν αναζητούν την τιμώρηση της πράξης στην ανάγκη προστασίας της *αιδούς* και της *ηθικής*, υπό τη μορφή της *γενετήσιας αιδούς*, καθώς και της *τιμής* του ατόμου¹⁰⁰.

α. Αντικειμενική υπόσταση

Στο έγκλημα αυτό μόνο μια μορφή αντικειμενικής υπόστασης συναντάται, η ενώπιον του θύματος¹⁰¹ τέλεση από τον δράστη **πράξης γενετήσιου χαρακτήρα**. Η κατηγορία αυτή εντάσσεται στις λιγότερο

φαινομενικά, με απορρόφηση του α.9 του ν.3500/2006 από τη διάταξη του α.342 παρ.2 ΠΚ, βλ. *Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε.*, ό.π., σελ. 285 κ. επ.

⁹⁷ Παλαιότερα ο τίτλος δεν περιείχε την έννοια των ασελών, αλλά των «ασέμων» πράξεων, βλ. *Βαρβαρέτος Γ.*, ό.π., σελ. 1088

⁹⁸ ΑιτΕκθνΠΚ, σελ.65: «Το ουσιαστικό άδικο της πράξης αυτής έχει αμφισβητηθεί στη θεωρία, καθώς όμως, κατά την επικρατήσασα άποψη, προσβαλλόμενο μέγεθος στην περίπτωση αυτή είναι η «γενετήσια ευπρέπεια» συγκεκριμένων ατόμων, ενώπιον των οποίων τελείται η ακόλαστη πράξη που ενεργείται δημόσια [...], το έννομο αγαθό ταυτίζεται τελικά πλήρως με εκείνο που προστατεύεται στη δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου, το οποίο όμως επαρκώς προστατεύεται στο πλαίσιο της παραγράφου αυτής.»

⁹⁹ *Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε.*, ό.π., σελ. 362

¹⁰⁰ *Παρασκευόπουλος Ν./Φυτράκης Ι.*, .ο.π., σελ.241 επ.

¹⁰¹ *Χαραλαμπίδης Α.*, Ο νέος Ποινικός Κώδικας (2 Τόμοι), 2021, σελ. 2595

επαχθείς γενετήσιες πράξεις, και, κατά την Αιτιολογική Έκθεση του νΠΚ περιλαμβάνουν πράξεις που παραπέμπουν ή αναπαριστούν ή ωθούν σε γενετήσιες πράξεις. Όπως προκύπτει από τον ορισμό, δεν υπάρχει σωματική επαφή του δράστη με το θύμα, ενώ ως κατεξοχήν περίπτωση που εμπίπτει στον κανόνα έχει θεωρηθεί από τη νομολογία η αυτοϊκανοποίηση του δράστη μπροστά στο θύμα¹⁰². Για την πλήρωση των στοιχείων που απαιτούνται στον νόμο, χρειάζεται να τελείται η πράξη **ενώπιον τρίτου** και να **προσβάλλει βάνουσα την γενετήσια ευπρέπεια** του θύματος.

Με βάση όσα εκτέθηκαν στο άρθρο 337 παρ.1, η έννοια του ενώπιον τρίτου έχει την ίδια σημασία και στην περίπτωση υπό ανάλυση. Η ορθότερη δογματικά άποψη απαιτεί να βρίσκεται κοντά ο δράστης με το θύμα, και να την αντιλαμβάνεται άμεσα το θύμα, ενώ θέαση μέσω τεχνολογικών μέσων, είτε σε ζωντανή μετάδοση είτε μεταγενέστερα, δεν ικανοποιεί το κριτήριο. Τονίζεται μάλιστα ότι η σωματική επαφή δεν είναι προαιρετική, αρά αρνητική προϋπόθεση, καθώς με την επαφή του θύματος η πράξη εξελίσσεται σε γενετήσια χειρονομία. Και για τη βαναυσότητα ισχύουν τα προαναφερθέντα στο άρθρο 337 ΠΚ, εδώ όμως πρέπει να προσβάλλεται η γενετήσια ευπρέπεια. Έτσι, η δημιουργία αρνητικών συναισθημάτων και η αποδοκιμασία της πράξης, ρητή ή σιωπηρή, θα πρέπει να γίνεται επειδή προσβάλλεται η γενετήσια ευπρέπεια του θύματος. Αντικαθιστώντας την έννοια της «αιδούς», που παραπέμπει σε μια ηθική αξιολόγηση του αποτελέσματος της πράξης, η γενετήσια ευπρέπεια προσεγγίζεται ως «η αξίωση του ατόμου να αντιμετωπίζει τη σεξουαλική σφαίρα μόνο εφόσον το επιθυμεί». Έτσι, εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο της σεξουαλικής ελευθερίας, που προστατεύεται στο δέκατο ένατο κεφάλαιο.

Στην δεύτερο εδάφιο της πρώτης παραγράφου του άρθρου 353 ΠΚ προβλέπεται και μια **επιβαρυντική περίπτωση**, η οποία επιφυλάσσει αυστηρότερη ποινική μεταχείριση του δράστη. Το στοιχείο που διαφοροποιεί το έγκλημα από τη βασική μορφή του είναι η τέλεση της αξιόποινης συμπεριφοράς *σε βάρος ανηλίκου κάτω των δεκαπέντε ετών*. Οι αρνητικές επιπτώσεις που μπορούν να προκύψουν από τη θέαση περιστατικών που περιλαμβάνουν απομίμηση γενετήσιων πράξεων δε μπορεί να μη ληφθεί υπόψη, καθώς δύναται να επηρεαστεί η υγιής σεξουαλική ανάπτυξη του ανηλίκου.

β. Υποκειμενική υπόσταση

Η προσβολή της γενετήσιας ευπρέπειας αποτελεί έγκλημα *ειδικής υποκειμενικής υπόστασης*, συνεπώς δεν αρκεί για την κάλυψη της αντικειμενικής υπόστασης δόλος οποιουδήποτε βαθμού. Καθώς η

---

¹⁰² ΑΠ 957/2019, ΑΠ 1491/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

βάνανση προσβολή πρέπει να γίνεται «εν γνώσει», χρειάζεται κατ' ελάχιστον **άμεσος δόλος β' βαθμού** και, καθώς δεν ορίζεται ειδικά στον νόμο, τέλεση του εγκλήματος εξ αμελείας δεν επιφέρει ποινική κύρωση, όπως όταν π.χ. γυμνώνεται ο δράστης όχι σκόπιμα, αλλά επειδή του «έπεσε το παντελόني του», ή όταν επιδίδεται σε αυτοϊκανοποίηση, χωρίς να έχει αντιληφθεί την είσοδο άλλου ατόμου στον χώρο. Επομένως απαιτείται τουλάχιστον γνώση και αποδοχή των στοιχείων του εγκλήματος, στα οποία συμπεριλαμβάνονται η διενέργεια της *πράξης γενετήσιου χαρακτήρα*, η τέλεσή της *ενώπιον του θύματος*, η *βάνανση προσβολή της γενετήσιας ευπρέπειας του θύματος*, και, επίσης, η επιθυμία του να προσβάλλει την γενετήσια ευπρέπεια του θύματος.

Για **πραγματική πλάνη**, η οποία αίρει τον τελικά άδικο χαρακτήρα της πράξης, μπορεί να γίνει λόγος στην περίπτωση όπου ο δράστης αγνοεί στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης, με παράδειγμα την αυτοϊκανοποίηση ατόμου, ο οποίος θεώρησε ότι έμεινε μόνος του σε δωμάτιο, στο οποίο παρά ταύτα παραμένουν άτομα, εν αγνοία του. Η αντίστροφη περίπτωση της **νομικής πλάνης** μπορεί να στοιχειοθετηθεί όταν ο δράστης θεωρεί ότι η πράξη δεν προσβάλλει τη γενετήσια ευπρέπεια του θύματος, επειδή λ.χ. είναι «ελευθέρων ηθών». Βέβαια, για το ατιμώρητο στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να γίνει δεκτό το συγγνωστό της πλάνης του.

γ. Ζητήματα απόπειρας - συμμετοχής

Είναι δυνατό για το αδίκημα του άρθρου 353 ΠΚ τελεστεί μόνο **απόπειρα** αυτού. Απόπειρα προσβολής γενετήσιας ευπρέπειας θα έχουμε εφόσον τελεστεί η πράξη γενετήσιου χαρακτήρα ενώπιον τρίτου, πλην όμως δεν έχει επέλθει ακόμα η απαιτούμενη προσβολή της γενετήσιας ευπρέπειας του τρίτου. Επίσης απόπειρα του εγκλήματος υπάρχει όταν ο δράστης αρχίζει να τελεί την αξιόποινη πράξη, αλλά δεν την ολοκληρώνει είτε αυτοβούλως, είτε επειδή τον αποτρέπουν άλλα άτομα.

Συμμετοχή στο έγκλημα μπορεί να υπάρξει με όλους τους δυνατούς τρόπους, με την κατάπειση άλλου να τέλει πράξη προσβολής της γενετήσιας ευπρέπειας (*ηθική αυτουργία*), με την παροχή οποιουδήποτε είδους βοήθειας στην τέλεση της πράξης (*συνέργεια*) ή με την από κοινού τέλεση των προσβλητικών πράξεων ενώπιον τρίτου (*συναυτουργία*). Σχετικά με το ενδεχόμενο τέλεσης του εγκλήματος με **έμμεση αυτουργία**, και πάλι η διάσταση των απόψεων βασίζεται στη θεώρηση των σεξουαλικών εγκλημάτων ως ιδιόχειρων. Σε καταφατική απάντηση, τότε είναι αδύνατο να τελεστεί από άλλον, οπότε η έμμεση αυτουργία δεν είναι δυνατή, ενώ αν δεχτούμε ότι δεν αποτελεί ιδιόχειρο έγκλημα, τότε επιτρέπεται κανονικά η τιμώρηση του προσώπου που βρίσκεται «πίσω» από την πράξη του φυσικού αυτουργού.

δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής

Υπό τον παλαιό ΠΚ, η πρόκληση σκανδάλου με ακόλαστες πράξεις τιμωρούνταν με φυλάκιση έως δύο έτη, ενώ η προσβολή της *αιδούς με ακόλαστη πράξη* επέφερε ποινή φυλάκισης μέχρι έξι μήνες ή χρηματική ποινή, και αν τελούνταν ενώπιον ανηλίκου κάτω των δεκαπέντε ετών, με φυλάκιση. Ο νΠΚ, διατηρώντας μόνο την πρόβλεψη της δεύτερης παραγράφου, αφαίρεσε πλήρως την στερητική της ελευθερίας ποινή, απειλώντας χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας¹⁰³ για την βασική μορφή της προσβολής γενετήσιας ευπρέπειας, ενώ μείωσε το ανώτατο απειλούμενο πλαίσιο ποινής για την τέλεσή της κατά ανηλίκου που δεν έχει συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος της ηλικίας του, από τα πέντε στα τρία έτη. Καθώς η πράξη εντάσσεται στις λιγότερο επαχθείς προσβολές της γενετήσιας ελευθερίας, στη διάταξη ορίζεται ότι το αδίκημα δεν διώκεται αυτεπαγγέλτως, αλλά απαιτείται έγκληση του παθόντος. Όπως όμως και στο άρθρο 337 ΠΚ, συζητείται η ανάγκη αλλαγής της πρόβλεψης, ώστε η πράξη του δευτέρου εδαφίου να διώκεται αυτεπάγγελτα, ώστε να προστατεύεται επαρκέστερα ο ανήλικος που προσβάλλεται η γενετήσια ευπρέπιά του.

Το έγκλημα μπορεί να τελεστεί ταυτόχρονα με διαφορετικούς τρόπους, οπότε εφόσον στρέφεται κατά του ίδιου προσώπου, τότε μία μονάδα εννόμου αγαθού προσβάλλεται. Αντίθετα, όσα θύματα προσβάλλονται με την τέλεση μιας πράξης (κατ' ιδέα συρροή) ή με περισσότερες πράξεις (πραγματική συρροή), τόσα εγκλήματα προσβολής γενετήσιας ευπρέπειας συρρέουν.

Στην πράξη συχνά συγχέεται η διάταξη του άρθρου 353 ΠΚ, με την «αδελφή» διάταξή της, το άρθρο 337 παρ.1 ΠΚ. Καθώς εν τοις πράγμασι το έννομο αγαθό που προσβάλλεται είναι, και στις δύο περιπτώσεις, μία πτυχή της σεξουαλικής αυτοδιάθεσης, η συρροή θα είναι *φαινομενική*, και θα εφαρμοστεί η διάταξη με τη βαρύτερη απειλούμενη ποινή. Έτσι, η συρροή των «απλών» μορφών επιφέρει την εφαρμογή της διάταξης της προσβολής γενετήσιας αξιοπρέπειας, καθώς η ποινή είναι βαρύτερη, ενώ το αντίστροφο συμβαίνει όταν ο παθών είναι ανήλικος, είτε κάτω των δεκαπέντε, είτε κάτω των δώδεκα ετών.

1.3. Κατάχρηση ανηλίκων (α.342 ΠΚ)

Αναφέρθηκε στο κεφάλαιο της τέλεσης γενετήσιων πράξεων με ανηλίκους ή ενώπιόν τους, η ανάγκη για παροχή νομικής προστασίας στα άτομα αυτά, δοθέντος του νεαρού της ηλικίας τους. Κατά την

---

¹⁰³ Βέβαια, με το α.98 του ν.4623/2019 έχει ανασταλεί πλήρως η εφαρμογή της παροχής κοινωφελούς εργασίας, και άρα η προσβολή γενετήσιας ευπρέπειας στη βασική μορφή της τιμωρείται μόνο με χρηματική ποινή.

βιολογική και νοητική ανάπτυξη ενός ανθρώπου διαφέρει η ικανότητά του να κοινωνικοποιηθεί, να ενταχθεί και, εν γένει, να επικοινωνήσει ουσιαστικά με άλλα άτομα, ιδίως δε μεγαλύτερης ηλικίας. Συνέπεια αυτού είναι η δημιουργία «προτύπων» στον ανήλικο, άτομα από το κοντινό οικογενειακό και κοινωνικό του περιβάλλον, τα οποία έχουν **σημαντικό βαθμό επιρροής** πάνω του, καθώς συχνά αποτελούν τον παράγοντα που καθορίζει τη συμπεριφορά του ανήλικου στην κοινωνία. Επειδή λοιπόν είναι συχνή στην πράξη η **εκμετάλλευση των νέων ατόμων από άτομα του περιγύρου τους**, πολλές φορές για σεξουαλικούς σκοπούς, ο νομοθέτης δε θεώρησε ότι επαρκεί η γενική προστασία του άρθρου 339 ΠΚ, και θέλησε να συμπεριλάβει περιπτώσεις όπου οι ανήλικοι, ακόμα και αν αντιλαμβάνονται πλήρως τη σημασία των πράξεων, δεν έχουν την απαραίτητη ικανότητα έκφρασης της συγκατάθεσης, καθώς αυτή επηρεάζεται έντονα από την ιδρυθείσα **σχέση εμπιστοσύνης** μεταξύ θύματος και δράστη.

Το άρθρο 342 ΠΚ διακρίνει δύο διαφορετικές περιπτώσεις τέλεσης της κατάχρησης ανηλίκων¹⁰⁴, μια βαρύτερη και μία ηπιότερη. Στη βασική της μορφή, τιμωρείται ο ενήλικος δράστης, *«ο οποίος ενεργεί γενετήσιες πράξεις με ανήλικο, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά»*, ενώ στη δεύτερη, ήσσονος βαρύτητας παραλλαγή, ποινή απειλείται κατά του δράστη ο οποίος *«απευθύνει χειρονομίες, προτάσεις ή εξιστορεί ή απεικονίζει ή παρουσιάζει πράξεις γενετήσιου χαρακτήρα σε ανήλικο, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά»*. Το έγκλημα της πρώτης παραγράφου τελείται μόνο από **ενήλικο δράστη**, άτομο δηλαδή που έχει συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του (άρθρο 121 παρ.1 ΠΚ), και **θύμα** αποτελεί **ανήλικος ανεξαρτήτως της ηλικίας αυτού**, καθώς δεν προβλέπεται ανώτατο όριο αξιοποίνου, αλλά διαφοροποιείται η ποινική μεταχείριση του δράστη ανάλογα με την ηλικία του. Μάλιστα, καθώς η γενετήσια πράξη, τόσο με εκμετάλλευση ιδιαίτερης σχέσης, όσο και με ανήλικο άνω των δεκαπέντε ετών δεν τιμωρείται εν γένει, για τους δράστες αυτούς το έγκλημα είναι **γνήσιο ιδιαίτερο**, καθώς για πρώτη φορά τυποποιείται η πράξη ως αξιόποινη. Η κατάχρηση ανηλίκου της δεύτερης παραγράφου είναι επίσης **γνήσιο ιδιαίτερο** έγκλημα σε όλη τη μορφή του, καθώς και εκεί για πρώτη φορά συναντάται θεμελίωση αξιοποίνου.

Κατά την επικρατούσα γνώμη στην παλαιότερη νομολογία, **προστατευόμενο έννομο αγαθό** στην διάταξη θεωρείτο η *ηθική καθαρότητα* και η *διαφύλαξη των σχέσεων εξάρτησης από γενετήσιες επιδιώξεις*. Υποστηρίζεται σθεναρά πλέον στη θεωρία, και η ίδια η νομολογία έχει δεχτεί σε πολλές αποφάσεις της, την εύρεση του εννόμου αγαθού στην *αδιατάρακτη σεξουαλική ανάπτυξη των ανηλίκων*,

---

¹⁰⁴ Στον τίτλο του άρθρου υπό τον πΠΚ περιεχόταν και η έννοια της ασέλγειας, η οποία απαλείφθηκε, βάσει όσων έχουν αναφερθεί στην εργασία στην πρώτη ενότητα.

η οποία τίθεται σε κίνδυνο από την εκμετάλλευση των σχέσεων εμπιστευσης. Βέβαια, ορθότερη, κατά την άποψη του γράφοντος, πρέπει να θεωρηθεί η άποψη που δέχεται την ανηλικότητα δευτερευόντως, και πρωτίστως την *εκμετάλλευση της σχέσης εμπιστοσύνης, πίστης και αφοσίωσης*¹⁰⁵. Κύρια επιχειρήματα υπέρ της άποψης αυτής είναι η θεσμοθέτηση ειδικού εγκλήματος και όχι η συμπερίληψη της περίπτωσης αυτής στη διάταξη του άρθρου 339 ΠΚ, καθώς και η τιμώρηση του δράστη ανεξαρτήτως της ηλικίας του ανηλίκου, που αποδεικνύει την επιθυμία να προστατευτεί κάθε ανήλικος από οποιαδήποτε απόπειρα εκμετάλλευσης της υφιστάμενης σχέσης.

α. Αντικειμενική υπόσταση

ι. Διενέργεια γενετήσιας πράξης (παρ.1)

Η κατάχρηση ανηλίκων, με μια σύντομη επισκόπηση, αποτελεί μια παραλλαγή της τέλεσης γενετήσιων πράξεων με ανήλικους του άρθρου 339 ΠΚ. Εάν μάλιστα παραμείνουμε μόνο στο σεξουαλικό κομμάτι της, τότε οι δύο διατάξεις ταυτίζονται πλήρως. Αυτό όμως που οδήγησε τον νομοθέτη στη θέσπιση βαρύτερου εγκλήματος, σε σχέση με το άρθρο 339 ΠΚ είναι η ύπαρξη σχέσης εμπιστευσης μεταξύ ανηλίκου και δράστη, ο οποίος εκμεταλλεύεται τη σχέση που έχει αναπτυχθεί μεταξύ τους, και ο ανήλικος, λόγω του κοινωνικού ή και συναισθηματικού δεσμού που τον ενώνει με τον καταχρώντα, αδυνατεί να διαμορφώσει οποιαδήποτε έγκυρη βούληση για τη διάθεση της σεξουαλικότητάς του. Αυτός είναι και ο λόγος που δεν ορίστηκε μέγιστο ηλικιακό όριο για την τιμώρηση, καθώς κάθε ανήλικος, ακόμα και εκείνος άνω των δεκαπέντε ετών, επηρεάζεται από την υφιστάμενη σχέση.

Προϋπόθεση για τη διάταξη είναι η **ύπαρξη σχέσης εμπιστοσύνης** μεταξύ των συμμετεχόντων.¹⁰⁶ Είναι αδιάφορο εάν η σχέση προκύπτει *ex lege* (π.χ. οι νόμιμοι εκπρόσωποι του ανηλίκου) , εάν στηρίζεται σε σύμβαση (η «νταντά», κατά την απουσία των γονέων), ή εάν διαμορφώνεται εκ των πραγμάτων (λ.χ. ο προπονητής του ανηλίκου εγγεγραμμένου σε αθλητικό σωματείο). Αντίστοιχα, δεν ενδιαφέρει εάν, στην περίπτωση που η σχέση έχει νομικές προϋποθέσεις, αυτές δεν πληρούνται (όπως όταν η σύμβαση είναι άκυρη κατά το αστικό δίκαιο), ή αν η εμπιστευση προήλθε με εν τοις πράγμασι

---

¹⁰⁵ *Εθνική Σχολή Δικαστών*, Ποινικό Δίκαιο σήμερα: Μέσο προστασίας ή μέτρο ελευθερίας;, 2010, σελ.189

¹⁰⁶ *Μαργαρίτης Μ.Μαργαρίτη Α.*, Ποινικός Κώδικας Ερμηνεία – Εφαρμογή, 2020, σελ. 993

ανάληψη της επίβλεψης (στην περίπτωση της φύλαξης των παιδιών από τη γειτόνισσα, έως ότου επιστρέψει η μητέρα τους). Αυτό που ενδιαφέρει είναι να τίθεται πράγματι ο ανήλικος υπό την επίβλεψη του δράστη, και με τον τρόπο αυτό, να παρέχεται σε αυτόν η δυνατότητα να την καταχραστεί. Η **φύλαξη** του ανηλίκου περιλαμβάνει την πρόνοια για περιορισμό του ανηλίκου, ώστε να μην εκτεθεί σε κίνδυνο, ενώ η **επίβλεψη** έχει πιο ενεργητική σημασία, και εντάσσεται στην οπτική επαφή του δράστη με τον ανήλικο, ώστε ανά πάσα στιγμή να συνδράμει σε πιθανή ανάγκη.

Κομβική ανάγεται εδώ η **κατάχρηση της εμπιστοσύνης** από τον δράστη. Παρόλο που η έννοια δεν περιέχεται στο κείμενο της διάταξης, έχει υποστηριχθεί ότι απαιτείται διάγνωση της κατάχρησης της εμπιστοσύνης του ανηλίκου, για να επιτευχθεί ο σκοπός του δράστη. Στη θεωρία και τη νομολογία, αντίθετα, κρατεί η άποψη που δε θεωρεί αναγκαία την κατάχρηση τη εμπιστοσύνης, και αρκείται στην ύπαρξη της σχέσης εμπιστευσης. Η μόνη περίπτωση στην οποία συζητείται η ανάγκη απόδειξης κατάχρησης θέσης εμπιστοσύνης είναι στην *αξιολογική αντινομία*¹⁰⁷ που δημιουργείται όταν ο ανήλικος είναι άνω των δεκαπέντε ετών. Καθώς το άρθρο 339 ΠΚ δεν τιμωρεί την πράξη αυτή, από την μία πλευρά η απλή γενετήσια πράξη δεν επιφέρει τιμώρηση, ενώ αν τελείται με κατάχρηση του ανηλίκου, τότε ανάγεται σε κακούργημα.

Στην περίπτωση αυτή, επειδή κρίνεται αυθεντικά από τον νομοθέτη ότι ο ανήλικος είναι σε θέση να διαθέσει τη σεξουαλικότητά του συνειδητά, θα πρέπει να θεωρηθεί *άγραφο στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης* η κατάχρηση, ώστε να προκύπτει αντιστοιχία απαξίας ποινής και πράξης. Η κατάχρηση, στο σενάριο αυτό, θα πρέπει να είναι ουσιώδης σε σχέση με το αποτέλεσμα της τέλεσης των γενετήσιων πράξεων, καθώς δεν πραγματώνεται εάν ο ανήλικος σκόπευε, ούτως ή άλλως, να αποδεχτεί τέτοια πράξη.

ii. Γενετήσιες προτάσεις/χειρονομίες/Πράξεις γενετήσιου χαρακτήρα (παρ.2)

Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 342 ΠΚ αποτελεί ηπιότερη παραλλαγή της πρώτης, και προστέθηκε με τον ν.3500/2006. Η διαφορά που εμφανίζει σε σχέση με την κατάχρηση ανηλίκων της παραγράφου 1 έγκειται στις ήσσονος σημασίας πράξεις που τελεί εδώ ο δράστης, εκμεταλλευόμενος τη

---

¹⁰⁷ *Χαραλαμπίδης Α.*, Οι νομοθετικές και νομολογιακές εξελίξεις στο χώρο του ποινικού δικαίου που αφορούν οικογενειακές ή συγγενικές σχέσεις, ΠοινΧρ 2011, σελ.562 επ.

θέση του έναντι του ανηλίκου, οι οποίες είναι είτε **χειρονομίες γενετήσιου χαρακτήρα**, είτε **γενετήσιες προτάσεις**, είτε **πράξεις γενετήσιου χαρακτήρα**¹⁰⁸.

Για την έννοια της γενετήσιας χειρονομίας και της γενετήσιας πρότασης ισχύουν όσα αναπτύχθηκαν στο οικείο κεφάλαιο, για το άρθρο 337 παρ.1 ΠΚ. Συμπληρωματικά οι τρόποι τέλεσης του εγκλήματος της παραγράφου 2, όσον αφορά τις πράξεις γενετήσιου χαρακτήρα είναι οι εξής:

- Εξιστόρηση: λεκτική αποτύπωση του περιεχομένου των πράξεων γενετήσιου χαρακτήρα
- Απεικόνιση: αποτύπωση των πράξεων γενετήσιου χαρακτήρα σε υλική μορφή (π.χ. σε χαρτί, σε πίνακα κ.λπ.)
- Παρουσίαση: αναπαραγωγή του περιεχομένου των πράξεων γενετήσιου χαρακτήρα σε οπτικοακουστικό υλικό (π.χ. DVD Player)

Όπως και στην περίπτωση της πρώτης παραγράφου, οι πράξεις αυτές πρέπει να είναι *πρόσφορες* να επιτύχουν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, και να υπάρχει *αιτιώδης συνάφεια* μεταξύ αυτών.

β. Υποκειμενική υπόσταση

Τόσο η πρώτη, όσο και η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 342 ΠΚ δεν απαιτούν υπαιτιότητα ορισμένου, κατ' ελάχιστο, βαθμού, συνεπώς τα δύο ειδικότερα εγκλήματα **δόλου** πραγματώνονται και με τη διαπίστωση ενδεχόμενου δόλου. Στοιχεία τα οποία πρέπει να καλύπτει με τον δόλο του ο δράστης, ώστε να στοιχειοθετείται το αδίκημα, είναι η τέλεση των πράξεων που περιλαμβάνονται στις δύο παραγράφους, το στοιχείο της ανηλικότητας του θύματος, την ύπαρξη της θέσης εμπιστευσης και την εκμετάλλευση αυτής. Βέβαια, όπως αναλύθηκε αμέσως πάνω, η διορθωτική ερμηνεία που πρέπει να γίνει στην κατάχρηση ανηλίκου άνω των δεκαπέντε ετών, με την προσθήκη της έννοιας της *κατάχρησης* της εμπιστοσύνης του ως άτυπο στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης, μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι για το στοιχείο αυτό πρέπει τουλάχιστον να διακρίνεται άμεσος δόλος (α' ή β' βαθμού).

Η έλλειψη γνώσης στοιχείου της αντικειμενικής υπόστασης, όπως ότι το θύμα δεν είναι ενήλικο, ή ότι δεν συντρέχει θέση εμπιστευσης, οδηγεί σε **πραγματική πλάνη** του δράστη, ο οποίος δεν τιμωρείται για την πράξη αυτή. Εάν από την άλλη θεωρεί ότι δεν πράττει άδικα, επειδή η ενέργειά του δεν τιμωρείται λ.χ. στην χώρα του, τότε η πλάνη του κρίνεται **νομική** και η ποινική του ευθύνη εξαρτάται από το συγγνωστό της ή όχι. Τέλος, στην περίπτωση όπου ο παθών είναι ανήλικος αλλά ο δράστης

---

¹⁰⁸ Μαργαρίτης Μ./Μαργαρίτη Α., Ποινικός Κώδικας Ερμηνεία – Εφαρμογή, 2020, σελ. 993 επ.

εσφαλμένα τον θεωρεί ανήλικο, τελεί **απρόσφορη απόπειρα** και δεν τιμωρείται, ενώ **νομιζόμενο έγκλημα** υπάρχει όταν ο δράστης τελεί το έγκλημα σε βάρος δεκαεπτάχρονου, και πιστεύει ότι υπάρχει σχέση εμπιστοσύνης, η οποία στην πραγματικότητα δεν συντρέχει.

γ. Ζητήματα απόπειρας - συμμετοχής

Καθώς το έγκλημα της κατάχρησης θεωρείται ότι αποπερατώνεται με την τέλεση της γενετήσιας πράξης ή των πράξεων που αναφέρονται στη δεύτερη παράγραφο, **απόπειρα** μπορεί να γίνει δεκτή στο στάδιο πριν την ολοκλήρωση των πράξεων, όταν διακόπτονται πριν τελεστούν ή πριν προσβάλλουν την αξιοπρέπεια του ανηλίκου στο πλαίσιο της γενετήσιας ζωής του.

Η **συμμετοχή** στο έγκλημα είναι δυνατή, αλλά για την ποινική μεταχείριση κάθε συμμετέχοντος εφαρμογή έχει το άρθρο 49 παρ.1 του Ποινικού Κώδικα, καθώς το έγκλημα, για να στοιχειοθετηθεί το πρώτον, απαιτεί να συντρέχουν ιδιαίτερες ιδιότητες στον δράστη, είναι δηλαδή *γνήσιο ιδιαίτερο*. Επομένως, εάν το στοιχείο της ύπαρξης σχέσης εμπιστευσης συντρέχει μόνο στον φυσικό αυτουργό και όχι στους υπόλοιπους συμμετόχους, τότε η ποινή αυτών μειώνεται βάσει του άρθρου 83 ΠΚ, όπως ορίζεται στο άρθρο 49 παρ.1 εδ.α, ενώ στην αντίστροφη περίπτωση, όπου οι ιδιότητες υπάρχουν μόνο στον ηθικό αυτουργό ή στον συνεργό, και όχι στον αυτουργό ή τους συναυτουργούς, τότε τρέπεται ο φυσικός αυτουργός σε *αναγκαίος συνεργός* και ο συμμετοχος σε *έμμεσο αυτουργό*. Όπως συμβαίνει γενικά στα εγκλήματα αυτού του κεφαλαίου, ατιμώρητος μένει ο ανήλικος, ακόμα και αν το ίδιο προκάλεσε την απόφαση για την τέλεση της πράξης, αφού θεωρείται *αναγκαίος συμμετοχος*, και σκοπός είναι ακριβώς η προστασία της γενετήσιας ελευθερίας του και της ανηλικότητάς του.

δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής

Σε αντιστοιχία με το βαθμό απαξίας της πράξης, καταστρώνεται και η ποινική ευθύνη του δράστη κατάχρησης ανηλίκων. Στην περίπτωση της παραγράφου 2, η κατάχρηση ανηλίκου με προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειάς του θεωρείται *πλημμέλημα* και τιμωρείται, ανεξαρτήτως της ηλικίας του θύματος, με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. Η πρώτη παράγραφος του άρθρου προβλέπει *κακουργηματικές ποινές*, και το ύψος τους καθορίζεται με βάση την ηλικία του ανηλίκου. Έτσι, η κατάχρηση ανηλίκου σε τέλεση γενετήσιας πράξης τιμωρείται ως εξής:

- Ανήλικος έως δώδεκα ετών: Κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών

- Ανήλικος μεταξύ δώδεκα και δεκαπέντε ετών: Πρόσκαιρη κάθειρξη
- Ανήλικος άνω των δεκαπέντε ετών: Κάθειρξη έως δέκα έτη

Σημειώνεται ότι στον πΠΚ προβλεπόταν στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου¹⁰⁹ περιστάσεις που επιβάρυναν την ποινή, κατά το στάδιο της επιμέτρησης. Η παράγραφος αυτή δεν επιβίωσε στον νΠΚ, αν και έχει προταθεί η επαναφορά της, και τη θέση της έλαβε η παράγραφος 3 του άρθρου 342 του πΠΚ. Παρόμοιες προβλέψεις υπάρχουν βέβαια στη Σύμβαση του ΣΕ για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης, που έχει εισαχθεί στην ελληνική έννομη τάξη, οπότε μετριάζεται εν μέρει η κατάργηση της δεύτερης παραγράφου.

Στην πράξη το άρθρο έχει δεχτεί ισχυρή κριτική, καθώς οι ποινές που προβλέπει είναι αρκετά υψηλές, ενώ ειδικά για την τέλεσή της πράξης σε βάρος ανήλικου άνω των δεκαπέντε ετών διακρίνεται μια *αξιολογική αντινομία*. Συγκεκριμένα, ενώ οι σεξουαλικές πράξεις με ανήλικους αυτής της ηλικίας παραμένουν εκτός του ρυθμιστικού πεδίου του άρθρου 339 ΠΚ και δεν τιμωρούνται, εάν συντρέχει το στοιχείο της σχέσης εμπιστευσης, τότε μετατρέπονται σε ιδιαίτερος βαριά εγκλήματα, καθώς αποτελούν κακούργημα. Παρατηρούμε ότι η ιδιότητα αυτή, ενώ στα δύο πρώτα εδάφια αποτελεί λόγο *επαύξησης της ποινής*, σε αυτό τη *θεμελιώνει για πρώτη φορά*. Για τη διόρθωση του ζητήματος έχει προταθεί, με γνώμονα την ανάγκη προστασίας κάθε ανήλικου από την εκμετάλλευση και την κατάχρησή του από πρόσωπα που η θέση τους επιφέρει μια μεγαλύτερη επιρροή πάνω στις επιλογές του, η ανάγκη θεμελίωσης της *κατάχρησης ως άγραφο στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης*. Ορθότερη θα ήταν, μαζί με την αποδοχή της κατάχρησης, και η μείωση του πλαισίου ποινής, ώστε να δικαιολογείται η μικρότερη απαξία που έχει αυτό το εύρος ηλικίας του θύματος.

Αληθινή συρροή κρίνεται η συρροή του εγκλήματος με αυτά των άρθρων 308 (σωματική βλάβη), 336 (βιασμός), 338 (κατάχρηση ανικάνου για αντίδραση σε γενετήσια πράξη) και 345 ΠΚ (γενετήσια πράξη μεταξύ συγγενών), λόγω της ετερότητας των προστατευόμενων εννόμων αγαθών. Στο έγκλημα της δεύτερης παραγράφου, καθώς διαπιστώνεται ότι παρόμοια προστασία επιζητείται στα άρθρα 337 (προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας) και 353 ΠΚ (προσβολή γενετήσιας ευπρέπειας), η συρροή θα είναι **φαινομενική** και θα εφαρμοστεί η βαρύτερη διάταξη, δηλαδή το άρθρο 342 και στις δύο περιπτώσεις.

---

¹⁰⁹ Άρθρο 342 παρ.2 πΠΚ: «Συνιστά επιβαρυντική περίσταση η τέλεση της πράξης της πρώτης παραγράφου: α) από οικείο, β) από πρόσωπο που συνοικεί με τον ανήλικο ή διατηρεί φιλικές σχέσεις με τους οικείους του, γ) από εκπαιδευτικό, παιδαγωγό, γυμναστή ή άλλο πρόσωπο που παραδίδει μαθήματα στον ανήλικο, δ) από πρόσωπο που δέχεται τις υπηρεσίες του ανήλικου, ε) από κληρικό με τον οποίο ο ανήλικος διατηρεί πνευματική σχέση, στ) από ψυχολόγο, ιατρό, νοσοκόμο ή από ειδικό επιστήμονα που παρέχει τις υπηρεσίες του στον ανήλικο, ζ) από πρόσωπο που καταχράται τη διανοητική ή σωματική αναπηρία του ανήλικου». Και εδώ έχει προταθεί η νομοθετική επαναφορά της επιβαρυντικής διάταξης.

Το πιο σημαντικό ζήτημα συρροής εμφανίζεται μεταξύ των άρθρων 339 και 342 ΠΚ, εφόσον βέβαια συμπίπτει το πραγματικό τους. Όπως αναλύθηκε στο οικείο κεφάλαιο, εάν και η νομολογία δέχεται αληθινή συρροή μεταξύ των δύο διατάξεων, η συρροή κατά την ορθότερη γνώμη κρίνεται φαινομενική υπέρ της κατάχρησης ανηλικών, με την διάταξη του άρθρου 339 να θεωρείται *σιωπηρώς επικουρική*. Και πάλι τονίζεται η ανάγκη ρητής πρόβλεψης της επικουρικότητας, όπως συμβαίνει με το άρθρο 351Α.

1.4. Διευκόλυνση προσβολών της ανηλικότητας (α.348 ΠΚ)

Το επόμενο έγκλημα που θα αναλυθεί στην πρώτη υποκατηγορία των γενετήσιων εγκλημάτων κατά ανηλικών διαφέρει εν μέρει από τα προηγούμενα, καθώς η πράξη από για την οποία αξιώνεται η παροχή προστασίας στον ανήλικο ανατρέχει σε χρόνο προγενέστερο της τέλεσης των σεξουαλικών πράξεων. Η διευκόλυνση προσβολών της ανηλικότητας χωρίζεται σε δύο διακριτές αξιόποινες συμπεριφορές, καθώς στην πρώτη παράγραφο του άρθρου ποινικοποιείται η στενότερη έννοια της **διευκόλυνσης τέλεσης γενετήσιων πράξεων με ανηλικούς**, ενώ στη δεύτερη παράγραφο εντάσσεται μια ευρύτερη μορφή διευκόλυνσης, η οποία έχει εκφραστεί με τον όρο **«παιδικός σεξουαλικός τουρισμός»**.

Διαχρονικά, το άρθρο 348 πΠΚ, το οποίο είχε εισαχθεί με τον ν.3064/2002, είχε τον τίτλο «Διευκόλυνση ακολασίας άλλων», και τιμωρούνταν η διευκόλυνση τέλεσης ασελγών (πλέον γενετήσιων) πράξεων και με ενήλικους. Η διενέργεια ταξιδιών με σκοπό την τέλεση γενετήσιων πράξεων με ανήλικους είχε θεσμοθετηθεί μεταγενέστερα, με τον ν.3625/2007, και αρχικά εντάχθηκε στο άρθρο 323B πΠΚ, για να μεταβεί με την ψήφιση του νΠΚ, στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 348 ΠΚ. Η παράγραφος αυτή αρχικά τιμωρούσε την απατηλή διευκόλυνση ασέλγειας, η οποία επίσης κρίθηκε ως καταργητέα. Πλέον οι πράξεις του άρθρου 348 τιμωρούν τον δράστη που *«κατ' επάγγελμα ή από κερδοσκοπία επιχειρεί να διευκολύνει, έστω και συγκαλυμμένα, με τη δημοσίευση αγγελίας ή εικόνας ή αριθμού τηλεφωνικής σύνδεσης ή με τη μετάδοση ηλεκτρονικών μηνυμάτων ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο τη γενετήσια πράξη με ανήλικο»* ή εκείνον που *«οργανώνει, χρηματοδοτεί, κατευθύνει, εποπτεύει, διαφημίζει ή μεσολαβεί με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο σε διενέργεια ταξιδιών με σκοπό από τους μετέχοντες σε αυτά την τέλεση γενετήσιων πράξεων σε βάρος ανηλικού»*, μαζί με όποιον *«με τον παραπάνω σκοπό μετέχει σε ταξίδια»*.

Σχετικά με τον **δράστη** του εγκλήματος δεν απαιτείται κάποια ιδιότητα, επομένως το έγκλημα είναι **κοινό**, και μάλιστα μπορεί να τελεστεί τόσο από ενήλικο, όσο και από *ανήλικο*. Το **θύμα**, βέβαια της διευκόλυνσης προσβολής του, πρέπει να είναι ανήλικο, χωρίς την ύπαρξη μέγιστου ορίου ηλικίας, δηλαδή έως τη συμπλήρωση του δεκάτου ογδόου έτους. Ενόψει του ερωτήματος για το αν ο ανήλικος

πρέπει εκ των προτέρων να είναι ορισμένο πρόσωπο, αν αρκεί να είναι απλά οριστέος από μια συγκεκριμένη ομάδα ατόμων, ή αν δεν απαιτείται καν να έχει προσδιοριστεί, έχουν υποστηριχθεί και οι τρεις απόψεις. Ορθότερη ίσως φαίνεται η δεύτερη, καθώς η αίτηση να προσδιορίζεται επακριβώς το πρόσωπο εμφανίζει εκ των πραγμάτων δυσχέρεια απόδειξης, και μάλιστα στην πράξη δεν συμβαίνει καν να ορίζεται εκ των προτέρων ο ανήλικος με τον οποίο θα τελεστεί η γενετήσια πράξη, ενώ η πλήρης αοριστία των προσώπων εμφανίζει μια υπέρμετρη διεύρυνση του αξιοποίνου, καθώς και μόνο η απλή πρόθεση να συνευρεθεί κάποιος με ανήλικο δύναται να υπαχθεί, εφόσον πληρούνται τα υπόλοιπα στοιχεία, στη διάταξη του άρθρου 348 ΠΚ. Το έγκλημα, και υπό τις δύο μορφές που συναντάται στη διάταξη, θεωρείται κατά τη δογματικά ορθότερη άποψη ως έγκλημα **αφηρημένης διακινδύνευσης**¹¹⁰, καθώς το αποτέλεσμά του δεν είναι η βλάβη της σεξουαλικής αυτοδιάθεσης του ανήλικου, αλλά η επικινδυνότητα, που έχει η πράξη, να οδηγήσει στην προσβολή του ανήλικου. Πολλές πράξεις του δράστη που συνεπάγονται πλήρωση διαφορετικών τρόπων τέλεσης, οδηγούν στην τέλεση ενός εγκλήματος, και για αυτό το έγκλημα θεωρείται **υπαλλακτικώς μικτό**. Εάν όμως προσβληθούν περισσότεροι ανήλικοι, από πράξη ή πράξεις του φυσικού αυτουργού, καθώς το έννομο αγαθό είναι προσωποπαγές, θα συντρέχουν τόσα εγκλήματα όσα και οι ανήλικοι παθόντες.

Έννομο αγαθό που θεωρείται ότι προστατεύεται, κατά την κρατούσα γνώμη, είναι η ανηλικότητα¹¹¹ (πρώτη παράγραφος), ή η ανηλικότητα σε συνδυασμό με την αποτροπή της οικονομικής εκμετάλλευσης των ανηλικών (δεύτερη παράγραφος). Άλλη άποψη θεωρεί, και στις δύο μορφές, όπως και σε πολλά άλλα γενετήσια εγκλήματα, ότι επιχειρείται η εξασφάλιση της *αδιατάρακτης σεξουαλικής ανάπτυξης των ανηλικών*. Με σκεπτικό την ειδική πρόβλεψη ποινικοποίησης τέτοιας συμπεριφοράς, ορθότερη θα ήταν η θέση, σύμφωνα με την οποία η διάταξη πρωτευόντως αποσκοπεί στην αποτροπή της «εμπορευματοποίησης» της σεξουαλικότητας των ανηλικών, και σε δεύτερο βαθμό διαφυλάσσει την υγιή σεξουαλική ανάπτυξη αυτών.

α. Αντικειμενική υπόσταση

ι. Διευκόλυνση της γενετήσιας πράξης (παρ.1)

Η πρώτη πράξη που τιμωρείται στη διάταξη είναι η **διευκόλυνση** της τέλεσης σεξουαλικής πράξης με ανήλικο. Η σημασία της έγκειται στην εύρεση των κατάλληλων, η αναζήτηση των προσώπων, ή με

---

¹¹⁰ Υποστηρίζεται και η ένταξη του στα εγκλήματα δυνητικής διακινδύνευσης, βλ. *Χαραλαμπίκης Α.*, Ο νέος Ποινικός Κώδικας (2 Τόμοι), 2021, σελ. 2567

¹¹¹ *Συμεωνίδου – Καστανίδου Ε.*, ό.π., σελ.309

την υποβολή αγγελιών. Η πράξη της διευκόλυνσης πρέπει να μπορεί πράγματι να επιτύχει τον σκοπό της, ενώ αρκεί και να τελείται συγκαλυμμένα, χωρίς δηλαδή να φαίνεται, εκ πρώτης όψεως, η πραγματική βούληση του δράστη. Ο σκοπός της, δεν είναι άλλος από την τέλεση γενετήσιας πράξης με τον ανήλικο ή συναφών με αυτή πράξεων (αλλά όχι ηπιότερων γενετήσιων πράξεων), από τον διευκολυνόμενο. Για την έννοια της γενετήσιας πράξης ισχύει ό,τι εκτέθηκε στο οικείο κεφάλαιο.

Για να διευκολυνθεί η τέλεση της γενετήσιας πράξης με ανήλικο, στο νόμο ενδεικτικά αναφέρονται **μέσα** που οδηγούν στη διευκόλυνση, και τα μέσα αυτά είναι η *δημοσίευση* και η *μετάδοση*. Ως προς την **δημοσίευση**, μπορεί να γίνει είτε διαδικτυακά είτε στον τύπο, και το περιεχόμενό της είναι αγγελίες, εικόνες ή τηλεφωνικοί αριθμοί, ενώ από τη φύση της θεωρείται ότι πρέπει να απευθύνεται σε αόριστο αριθμό αποδεκτών. Η **μετάδοση**, από την άλλη έχει ορισμένο αριθμό αποδεκτών, και περιλαμβάνει τη μετάδοση ηλεκτρονικών μηνυμάτων, από ηλεκτρονικά μέσα, και στην πράξη οι πληροφορίες διακινούνται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Η τέλεση της διευκόλυνσης πρέπει, τέλος, να γίνεται είτε *κατ' επάγγελμα* είτε *από κερδοσκοπία*. Για την *κατ' επάγγελμα* τέλεση παρέχεται ορισμός στο άρθρο 13 περ' ε ΠΚ¹¹². Θα πρέπει ο δράστης, με τις ενέργειές του, να αποσκοπεί υποκειμενικά στη δημιουργία και διατήρηση μιας υποδομής, από την οποία εξασφαλίζει εισόδημα. Η διευκόλυνση, για να τελείται *κατ' επάγγελμα*, πρέπει να αποτελεί η ίδια το κύριο περιεχόμενο της υποδομής, και να μην τελείται επ' ευκαιρία του «κύριου επαγγέλματος». Κερδοσκοπία αντίθετα, επιδιώκεται εφόσον για τον δράστη «*υπάρχει σκοπός κέρδους, και τακτική συνεχής απολαβή κέρδους*»¹¹³. Εδώ δεν αρκεί να γίνει η διευκόλυνση απλά επειδή ο δράστης την θεώρησε επωφελή, αλλά επειδή θεώρησε και απέβλεψε στον συνεχή πορισμό κέρδους από τη διευκόλυνση ή την γενετήσια πράξη, και το κέρδος αυτό πράγματι επιτυγχάνεται στην πράξη.

ii. Διοργάνωση ταξιδιού και συμμετοχή (παρ.2)

Η περίπτωση αυτή αναφέρεται στα λεγόμενα «*παιδεραστικά ταξίδια*»¹¹⁴, που διενεργούνται προς τέλεση γενετήσιων πράξεων με ανήλικα άτομα. Είναι αδιάφορο το μέσο με το οποίο τα ταξίδια λαμβάνουν χώρα, ή ο προορισμός εφόσον υπάρχει μετακίνηση των ατόμων, έστω και σε έτερο νομό. Η

---

¹¹² «*Κατ' επάγγελμα τέλεση του εγκλήματος συντρέχει, όταν από την επανειλημμένη τέλεση της πράξης ή από την υποδομή που έχει διαμορφώσει ο υπαίτιος με πρόθεση επανειλημμένης τέλεσης της πράξης προκύπτει σκοπός του υπαιτίου για πορισμό εισοδήματος*»

¹¹³ ΑΠ 153/2019, areiospagos.net

¹¹⁴ Χαραλαμπίδης Α., Ο νέος Ποινικός Κώδικας (2 Τόμοι), 2021, σελ. 2569

πράξη που υποβοηθάει τους ταξιδεύοντες θα πρέπει να μπορεί να οδηγήσει στην τέλεση γενετήσιων πράξεων, ενώ ο ταξιδιώτης θα πρέπει να σκοπεύει να τελέσει γενετήσιες πράξεις με ανήλικο, και όχι παρεμφερή (π.χ. πορνογραφία ανηλίκων) ή ηπιότερα αδικήματα (π.χ. προσβολή γενετήσιας ελευθερίας).

Για τον δράστη του πρώτου εδαφίου αρκεί η διευκόλυνση να παρέχεται έστω και για αυτό το ταξίδι και μόνο. Οι τρόποι με τους οποίους μπορεί να διαπράξει το έγκλημα είναι οι εξής:

- Οργάνωση: δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για την πραγματοποίηση του ταξιδιού και την επίτευξη του σκοπού (π.χ. σύναψη συμφωνίας με ταξιδιωτικό γραφείο για παροχή ταξιδιωτικού «πακέτου»)
- Χρηματοδότηση: οικονομική συμβολή για την κάλυψη των εξόδων που απαιτούνται ώστε να διενεργηθεί και να ολοκληρωθεί το ταξίδι (π.χ. πληρωμή των εισιτηρίων)
- Κατεύθυνση: ρύθμιση της πορείας του ταξιδιού και συντονισμός του (π.χ. εύρεση και ορισμός του προορισμού)
- Εποπτεία: επισκόπηση κάθε βήματος του ταξιδιού, από την έναρξη έως και τη λήξη αυτού
- Διαφήμιση: γνωστοποίηση του ταξιδιού και των στοιχείων του, ώστε να δεχτούν να συμμετάσχουν περισσότεροι (π.χ. «ανέβασμα» αγγελίας σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης)
- Μεσολάβηση: ενδιάμεσος συντονισμός μεταξύ πολλών διαφορετικών προσώπων που απαιτούνται για την επιτυχία του σκοπού (επικοινωνία για παραλαβή των προσώπων από το αεροδρόμιο και μετάβαση τους στον τελικό προορισμό)

Το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου τιμωρεί και τον πελάτη-παιδόφιλο, ο οποίος αποτελεί τον διευκολυνόμενο. Καθώς εδώ δε χρειάζεται να τελεστούν οι γενετήσιες πράξεις, για να τιμωρηθεί, αλλά θα πρέπει να έχει συμφωνήσει σε αυτό γνωρίζοντας ότι έχει παιδοφιλικό χαρακτήρα.

β. Υποκειμενική υπόσταση

Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 348 ΠΚ δεν υπάρχει κάποια ειδική πρόβλεψη, οπότε το έγκλημα τελείται εφόσον στον δράστη υπάρχει τουλάχιστον **ενδεχόμενος δόλος**. Για την πλήρη κάλυψη της αντικειμενικής υπόστασης απαιτείται ο δράστης να γνωρίζει και να επιθυμεί τη δημοσίευση ή τη μετάδοση, ότι αυτή συνιστά διευκόλυνση τέλεσης γενετήσιων πράξεων, ότι το θύμα είναι ανήλικο, καθώς και την τέλεση της πράξης αυτής μεταξύ του θύματος και του διευκολυνόμενου. Σχετικά με τα στοιχεία της *κατ' επάγγελμα* ή *από κερδοσκοπία* τέλεσης, καθώς θεωρούνται *ειδικά στοιχεία του αδίκου*

κατά την ορθότερη άποψη¹¹⁵, δεν ανήκουν στην αντικειμενική υπόσταση, αλλά πρέπει να καταφάσκει και δόλος ως προς αυτά.

Για τα εγκλήματα της δεύτερης παραγράφου ο δόλος πρέπει να καλύπτει τόσο την οργάνωση ή συμμετοχή, αντίστοιχα, στο ταξίδι, καθώς και την ιδιότητα αυτού ως «παιδεραστικού», δηλαδή ότι προβλέπεται η τέλεση γενετήσιων πράξεων με ανήλικους. Απαιτείται όμως και ένας πρόσθετος σκοπός, αυτός της τέλεσης των γενετήσιων πράξεων με ανήλικους, και συνεπώς το έγκλημα στη δεύτερη παράγραφο χαρακτηρίζεται ως έγκλημα **υπερχειλούς υποκειμενικής υπόστασης**.

γ. Ζητήματα απόπειρας - συμμετοχής

Εφόσον γίνει δεκτή η ορθή ερμηνεία της πρώτης παραγράφου, και το έγκλημα δεν απαιτεί την «επιχείρηση διευκόλυνσης» αλλά τη «διευκόλυνση», **απόπειρα** είναι νοητή, εφόσον δεν λάβει χώρα η γενετήσια πράξη. Έτσι, απόπειρα μπορεί να γίνει δεκτή στην περίπτωση όπου η λ.χ. αγγελία δημοσιεύεται αλλά δεν έχει υπάρξει ακόμα ανταπόκριση από κάποιον ενδιαφερόμενο, ή εφόσον συμφωνηθεί μεν η τέλεση της γενετήσιας πράξης, αλλά ο δράστης ακυρώνει τη συνάντηση του ανήλικου με τον ενδιαφερόμενο. Στη δεύτερη παράγραφο, όπου ειπώθηκε ότι δεν απαιτείται η τέλεση γενετήσιας πράξης, και αρκεί ο σκοπός τέλεσης αυτής, απόπειρα υπάρχει εφόσον ο «διοργανωτής» του ταξιδιού ή ο «πελάτης», αντίστοιχα, προβούν στις απαραίτητες ενέργειες, αλλά το ταξίδι δεν λαμβάνει χώρα, λόγω π.χ. ακύρωσης της πτήσης, ή αποχώρησης του πελάτη από το αεροσκάφος πριν αυτό αναχωρήσει.

Συμμετοχή είναι δυνατή σε κάθε έγκλημα που προβλέπει το άρθρο 348 ΠΚ. Τούτων δοθέντων, τιμωρείται τόσο εκείνος που προκάλεσε την απόφαση της διευκόλυνσης, εκείνος που παρείχε συνδρομή σε αυτήν, όσο και ο έτερος φυσικός αυτουργός που έδρασε από κοινού, με δόλο τέλεσης και σύμπραξης στο έγκλημα. Το ίδιο θα ισχύσει και ως προς τον συμμετόχο του διοργανώνοντα παιδεραστικού ταξιδιού, αλλά και στον πελάτη, με τη διαφορά ότι, στο έγκλημα του εδαφίου β' η συμμετοχή στο ταξίδι πολλών τους καθιστά φυσικούς αυτουργούς και όχι συμμετόχους. Παρόλο που υποστηρίζεται ότι ο διευκολυνόμενος, ως **αναγκαίος συνεργός**, τιμωρείται αν προκάλεσε στον διευκολύνοντα την απόφαση ή αν ο ίδιος, πριν τελέσει τη γενετήσια πράξη, προέβη σε πράξη διευκόλυνσης, ορθότερο είναι να δεχτούμε ότι **δεν ευθύνεται ποινικά** για την τέλεση των πράξεων της πρώτης παραγράφου.

---

¹¹⁵ Έτσι σε *Συμεωνίδου – Καστανίδου Ε.*, ό.π., σελ.312. Η νομολογία, αντίθετα, ως προς τον όρο «κατ' επάγγελμα», θεωρεί ότι αποτελεί τμήμα της αντικειμενικής υπόστασης, οπότε πρέπει να καλύπτεται από τον ελάχιστο απαιτούμενο δόλο του δράστη.

δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής

Το έγκλημα της διευκόλυνσης προσβολών της ανηλικότητας διαφέρει ως προς τις **ποινικές κυρώσεις**, ανάλογα με τον τρόπο τέλεσης. Η πρώτη παράγραφος τιμωρείται με *φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή*, ενώ στη δεύτερη παράγραφο, εφόσον γίνεται λόγος για διοργανωτή ταξιδιού, η ποινή είναι *κάθειρξη έως δέκα έτη*, ενώ για τον πελάτη-συμμετέχοντα στο ταξίδι απειλείται *φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους*. Στο τελευταίο εδάφιο της δεύτερης παραγράφου ορίζεται ότι ο πελάτης υπέχει ποινική ευθύνη για την διευκόλυνση, ανεξάρτητα από την μεταγενέστερη, τυχόν, τέλεση άλλων ποινικά κολάσιμων πράξεων.

Στην παράγραφο 1, όπως ειπώθηκε, **αληθινή συρροή** υπάρχει όταν ο διευκολύνων με τη συμπεριφορά του οδηγεί στην προσβολή της γενετήσιας ελευθερίας πολλών ανηλικών, με μία (αληθινή κατ' ιδέα συρροή) ή περισσότερες πράξεις (αληθινή πραγματική συρροή). Αληθινά, επίσης, συρρέει το έγκλημα με τον βιασμό (α.336 ΠΚ)¹¹⁶ και την πορνογραφία ανηλικών (α.348Α ΠΚ), ενώ όπως δεχόταν η νομολογία, υπό την παλιά διατύπωση του άρθρου, και με τη μαστροπεία¹¹⁷ (α.349 ΠΚ). Εφόσον γίνει δεκτή η άποψη που, λόγω ταυτότητας προσβαλλόμενου εννόμου αγαθού, κρίνει *φαινομενική* τη συρροή με την μαστροπεία, τότε εφαρμόζεται η δεύτερη ως ειδικότερη. Επίσης, η μετέπειτα τέλεση της γενετήσιας πράξης με τον ανήλικο, εφόσον αυτός είναι κάτω των δεκαπέντε ετών, καθιστά τον διευκολύνοντα ηθικό αυτουργό του άρθρου 339 ΠΚ, και υπάρχει *φαινομενική συρροή*, όπου η πράξη διευκόλυνσης απορροφάται από την βαρύτερη ηθική αυτουργία.

Για την παράγραφο 2 της διάταξης ισχύει ό,τι και για την πρώτη παράγραφο, με τις εξής διαφορές-επισημάνσεις:

Ο διοργανωτής ταξιδιού, εφόσον συμμετέχει στο ταξίδι και ως πελάτης, τιμωρείται μόνο βάσει του πρώτου εδαφίου, καθώς προσβάλλεται το ίδιο έννομο αγαθό, ενώ το άρθρο 348 παρ.2 εδ.α ΠΚ συρρέει *φαινομενικά* με την προσέλκυση παιδιών για γενετήσιους λόγους (α.348B ΠΚ). καθώς παρατηρείται ταυτότητα της απαξίας των πράξεων. Η τέλεση γενετήσιων εγκλημάτων από τον πελάτη, του εγκλήματος του δευτέρου εδαφίου, οδηγεί πάντα σε *αληθινή συρροή* με το εκάστοτε έγκλημα (π.χ. βιασμός ή γενετήσια πράξη με ανήλικο), καθώς το ίδιο το εδάφιο τονίζει την ευθύνη του ανεξάρτητα από τυχόν άλλη ποινική ευθύνη. Εάν ο διοργανωτής του ταξιδιού συμμετάσχει, πέρα από το ταξίδι, και στις γενετήσιες πράξεις, αμφισβητείται το είδος της συρροής με το γενετήσιο έγκλημα. Εφόσον γίνει δεκτή

---

¹¹⁶ Βαρβαρέτος Γ., ό.π., σελ. 1076

¹¹⁷ ΑΠ 1577/2004, ΠοινΛογ 2004, σελ.1981

η φαινομενική συρροή, φαίνεται να απωθείται ως επικουρικό το άρθρο 348 ΠΚ, ως προπαρασκευαστική πράξη. Καθώς όμως το «προπαρασκευαστικό» έγκλημα θεωρείται έγκλημα διακινδύνευσης, ενώ το «κύριο» λογίζεται ως βλάβης, μόνη λύση φαίνεται να αποτελεί η αληθινή συρροή, με συνυπολογισμό του κοινού/διττού σκοπού κατά την επιμέτρηση της ποινής.

1.5. Προσέλκυση παιδιών για γενετήσιους λόγους (α.348B ΠΚ)

Συμπληρωματική με την πρόβλεψη του άρθρου 337 παρ.3 ΠΚ είναι η παρούσα διάταξη, η οποία αναφέρεται στο φαινόμενο της *χρήσης του διαδικτύου* από τον δράστη, ως μέσο για την επίτευξη του σκοπού του, που δεν είναι άλλος από την επαφή με ανήλικους, και την απόκτηση της εμπιστοσύνης τους¹¹⁸ ώστε να προβεί σε γενετήσιες πράξεις με αυτούς, ή να τους χρησιμοποιήσει με σκοπό την δημιουργία πορνογραφικού υλικού. Το φαινόμενο αυτό έχει εκφραστεί στην ελληνική έννομη τάξη με τον όρο «*άγρα παιδιών για σεξουαλικούς σκοπούς*», ενώ σε διεθνές επίπεδο είναι γνωστό με τον αγγλικό όρο «*grooming*»¹¹⁹. Η προσθήκη της προσέλκυσης παιδιών για γενετήσιους λόγους στο κεφάλαιο αυτό έγινε με τον ν.3727/2008, ο οποίος αφορούσε την εισαγωγή στο ελληνικό δίκαιο της Σύμβασης του ΣΕ για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης, και τροποποιήθηκε με τους ν.4267/2014 και ν.4411/2016. Η νομοθετική επέμβαση κρίθηκε απαραίτητη σε ένα στάδιο προγενέστερο της βλάβης του ανηλίκου, με το σκεπτικό ότι οι δράστες που εκμεταλλεύονται την απειρία των ανηλίκων, και επιχειρούν να προβούν με αυτούς σε πράξεις αποδοκιμαστές κατά την κοινή αντίληψη, αλλά και με περιεχόμενο που δεν έχουν την απαραίτητη πνευματική διαύγεια να αντιληφθούν επαρκώς.

Η διάταξη του άρθρου 348B ΠΚ τιμωρεί όποιον «*μέσω πληροφοριακών συστημάτων, προτείνει σε ανήλικο που δεν συμπλήρωσε τα δεκαπέντε έτη, να συναντήσει τον ίδιο ή τρίτο, με σκοπό τη διάπραξη σε βάρος του ανηλίκου των αδικημάτων των άρθρων 339 παρ. 1 και 2 ή 348Α*». Βέβαια, δεν αρκεί μόνο η προσέγγιση του ανηλίκου και η υποβολή της πρότασης σε αυτόν, για να θεμελιωθεί το αξιόποινο, αλλά ο δράστης τιμωρείται «*όταν η πρόταση αυτή ακολουθείται από περαιτέρω πράξεις που οδηγούν σε μία τέτοια συνάντηση*». Απεικόνιση του εγκλήματος στην πράξη αποτελεί η τακτική πολλών ενηλίκων με παιδοφιλικές διαταραχές, με σκοπό την ικανοποίηση της σεξουαλικής τους ορμής, να δημιουργούν

---

¹¹⁸ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Διαδικτυακές προσβολές της ανηλικότητας, ΠοινΧρ 2012, σελ.161 επ.

¹¹⁹ Δοροβίτσα Χ., «Online Grooming»: Προσέλκυση παιδιών για γενετήσιους λόγους – Φαινομενολογία και ζητήματα Αντεγκληματικής Πολιτικής, ΠειρΝομ 1/2019, σελ.18 επ.

λογαριασμούς σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή να επικοινωνούν μέσω δωματίων συνομιλίας που υπάρχουν σε διαδικτυακά παιχνίδια και να έρχονται σε επαφή με ανυποψίαστους ανήλικους, παριστάνοντας τους συνομήλικούς τους. Στο επόμενο στάδιο, σκοπεύουν μέσω της συχνής επαφής να τους εμπιστευτεί ο ανήλικος, και να μάθουν περισσότερες πληροφορίες για αυτόν. Όταν είναι πεπεισμένοι για την επιτυχία της όλης διαδικασίας, τότε αναλαμβάνουν να πείσουν τον ανήλικο να συναντηθεί με αυτούς, και έτσι να υλοποιηθεί το σχέδιο που είχαν εξ αρχής κατά νου.

Για την διάπραξη του εγκλήματος δεν απαιτείται κάποια ιδιότητα στον **δράστη**, επομένως το έγκλημα θεωρείται **κοινό**. Μάλιστα, καθώς δε διακρίνει η διάταξη, τελών την πράξη μπορεί να είναι *και ανήλικος, οποιασδήποτε ηλικίας*¹²⁰. Το έγκλημα, καθώς απαιτείται χρήση των πληροφοριακών συστημάτων, δεν μπορεί να τελεστεί με παράλειψη, επομένως είναι έγκλημα **ενέργειας**, και καθώς ειπώθηκε ότι σκοπός είναι να προληφθεί η όποια προσβολή του ανηλίκου, η προσέλκυση παιδιών για γενετήσιους λόγους εμφανίζεται ως έγκλημα **διακινδύνευσης**.

Προστατευόμενο έννομο αγαθό στη διάταξη θεωρείται η *ανηλικότητα* του θύματος, κατά την επικρατούσα άποψη, που προσβάλλεται από τις πράξεις του δράστη, ενώ έχει εκφραστεί και ότι εδώ προστατεύεται, όπως και σε άλλες διατάξεις του δεκάτου ενάτου κεφαλαίου, η *αδιατάρακτη σεξουαλική ανάπτυξη των ανηλίκων*, που μέσω των ενεργειών του είναι ορατή η πιθανότητα σεξουαλικής κακοποίησης του θύματος. Ορθότερη, κατά την άποψη του γράφοντος, πρέπει να θεωρηθεί η άποψη που εντοπίζει το έννομο αγαθό στην προστασία από την ευκολία της διαδικτυακής προσέγγισης του ανηλίκου με ερωτικούς σκοπούς, η οποία έχει εκφραστεί και από τη νομολογία¹²¹.

α. Αντικειμενική υπόσταση

Η διενέργεια πράξεων, όπως αυτή του «grooming» είναι ιδιαίτερα επικίνδυνη για τον ανήλικο, καθώς η ανωνυμία και η ευκολία απόκρυψης των πραγματικών στοιχείων του χρήστη μπορεί να του επιφυλάσσει δυσάρεστες εκπλήξεις. Συχνή είναι η δημιουργία εικονικών διαδικτυακών λογαριασμών από ενηλίκους με ερωτικές προτιμήσεις σε ανήλικα άτομα, και η έναρξη αλληλεπίδρασης με αυτά, ώστε να τελέσουν γενετήσιες πράξεις με αυτά, αφ' ότου καταφέρουν να κερδίσουν την εμπιστοσύνη τους. Όπως όμως ειπώθηκε και στο άρθρο 337 παρ.3 ΠΚ, η ανταλλαγή πορνογραφικού υλικού με τους

---

¹²⁰ Όπως και σε άλλες περιπτώσεις στο δέκατο ένατο κεφάλαιο, εάν ο δράστης είναι ανήλικος κάτω των δεκαπέντε ετών, κρίνεται σκόπιμο, βάσει της αρχής *in bonam partem*, να εφαρμοστεί αναλογικά η πρόβλεψη του α.339 παρ.2 ΠΚ και, εάν η διαφορά ηλικίας με το θύμα είναι μικρότερη από τρία έτη, να μείνει ατιμώρητος.

¹²¹ ΤρΠΛΑθ 21248/2017, ΠοινΔικ 7/2018, σελ.759

ανήλικους, και η απόπειρα ερωτικής προσέγγισης αυτών, ειδικά δε αν συνοδευτούν από ερωτικές συναντήσεις, προκαλούν σοβαρές ψυχολογικές διαταραχές στον ανήλικο, οι οποίες μπορούν να συνεχιστούν για μεγάλο χρονικό διάστημα, και να οδηγήσουν μέχρι και στην απόφαση για αφαίρεση της ίδιας της ζωής από τον ανήλικο.

Προσέλκυση παιδιών για γενετήσιους λόγους μπορεί να τελεστεί μόνο μέσω του πληροφοριακού συστήματος, και όχι με τα συμβατά μέσα (λ.χ. αλληλογραφία ή τηλεφωνική επικοινωνία). Για την πορεία του grooming, έχει υποστηριχθεί ότι περιλαμβάνει τέσσερα στάδια¹²², τη δημιουργία της ψευδούς διαδικτυακής ταυτότητας, την αλληλεπίδραση με τον ανήλικο¹²³ και την απόκτηση της εμπιστοσύνης του, την κατάπειση του ανηλίκου για συνάντηση και τη διενέργεια της συνάντησης. Ο δράστης δεν αρκεί να έχει σκοπό γενικότερης συνάντησης με ανήλικους, αλλά πρέπει να αποβλέπει στην τέλεση των γενετήσιων πράξεων και στη συνάντηση με τον ανήλικο που συνομιλεί, και η πρόταση του πρέπει να είναι ρητή, ώστε να την αντιλαμβάνεται πλήρως ο ανήλικος και να καταλαβαίνει το περιεχόμενό της.

Για την κατάφαση όμως του εγκλήματος, δεν αρκεί η πρόταση από τον δράστη στον ανήλικο, ούτε χρειάζεται να τελεστούν πράγματι γενετήσιες πράξεις ή πορνογραφία με αυτόν. Η διάταξη του άρθρου 348β ΠΚ απαιτεί να έχουν επακολουθήσει **περαιτέρω πράξεις που οδηγούν σε μια τέτοια συνάντηση**. Ο όρος αυτός θα λέγαμε πως βρίσκεται στο ενδιάμεσο μεταξύ πρότασης για συνάντηση και συνάντηση, και μπορούν να συνίστανται π.χ. στην αγορά ταξιδιωτικού εισιτηρίου, ή στην αποστολή αυτοκινήτου για να παραλάβει τον ανήλικο. Από το τελευταίο παράδειγμα συνάγεται ότι οι **περαιτέρω πράξεις** μπορούν να τελεστούν από τον δράστη, από τρίτο, ή και από το ίδιο το θύμα.

β. Υποκειμενική υπόσταση

Το έγκλημα της προσέλκυσης παιδιών για γενετήσιους λόγους χρειάζεται να τελεστεί «με πρόθεση» και συνεπώς είναι έγκλημα **δόλου**, χωρίς να απαιτείται άμεσος δόλος α' ή β' βαθμού, αλλά επαρκεί να διακρίνεται ενδεχόμενος δόλος. Τα στοιχεία που πρέπει να καλύπτει ο δράστης με τον δόλο του είναι η ηλικία του θύματος, η προσέγγιση του ανηλίκου, και η επιθυμία συνάντησης με αυτόν. Βέβαια δεν αρκεί απλά η επιθυμία συνάντησης, αλλά περαιτέρω χρειάζεται σκοπός τέλεσης γενετήσιων πράξεων ή πορνογραφίας ανηλίκων¹²⁴. Καθώς για τα στοιχεία αυτά δεν αρκεί κάθε βαθμού δόλος, αλλά μόνο

---

¹²² Παρασκευόπουλος Ν./Φυτράκης Ι., ό.π., σελ. 351 επ., Δοροβίτσα Χ., ό.π.

¹²³ Δοροβίτσα Χ., ό.π.

¹²⁴ Μαργαρίτη Μ./Μαργαρίτη Α., Ποινικός Κώδικας Ερμηνεία – Εφαρμογή, 2020, σελ. 1009

άμεσος α' βαθμού, αποτελεί **έγκλημα υπερχειλούς υποκειμενικής υπόστασης**. Εάν ο δράστης δε γνωρίζει κάποιο στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης (συνήθως το ότι ο δράστης είναι κάτω των δεκαπέντε ετών) η πλάνη του είναι **πραγματική** και δεν τιμωρείται. Αν όμως γνωρίζει την ηλικία, αλλά θεωρεί ότι το αξιόποιο όριο είναι χαμηλότερο, τότε η πλάνη θα είναι **νομική** και μένει ποινικά ατιμώρητος μόνο αν κριθεί *συγγνωστή*.

γ. Ζητήματα απόπειρας - συμμετοχής

Η ανάγκη προστασίας του ανήλικου οδήγησε την ποινικοποίηση πράξεων σε ένα *προηγούμενο της προσβολής στάδιο*, και επομένως η διάταξη αυτή αποτελεί κατ' εξαίρεση *αναγωγή των προπαρασκευαστικών πράξεων σε αυτοτελές έγκλημα*. Η τιμώρηση σε ένα τόσο πρώιμο στάδιο γίνεται μόνο όταν συντρέχει σοβαρός λόγος, και, επομένως στις περιπτώσεις αυτές γίνεται δεκτό ότι **δε χωρεί απόπειρα** του εγκλήματος. Άλλωστε η απόπειρα είναι και πρακτικά αδύνατο να τελεστεί, καθώς οι προπαρασκευαστικές πράξεις προηγούνται της αρχής εκτέλεσης του εγκλήματος.

Στο αδίκημα του άρθρου 348B ΠΚ μπορεί να θεμελιωθεί **συμμετοχή**, τόσο υπό τη μορφή *ηθικής αυτουργίας*, όσο και με *συνέργεια*. *Συναυτουργία* είναι δυνατή, όταν περισσότεροι συνομιλούν με τον ανήλικο για να τον συναντήσουν και να τελέσουν τα εγκλήματα των άρθρων 339 και 348Α ΠΚ, αλλά επειδή στην αντικειμενική υπόσταση του άρθρου συμπεριλαμβάνεται και η συνάντηση με τρίτο, αυτός δε θα είναι συνεργός του δράστη της προσέλευσης, αλλά **συναυτουργός**, καθώς πραγματώνει στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης¹²⁵.

δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής

Για την διάπραξη προσέλευσης παιδιών για γενετήσιους λόγους, στο άρθρο 348B ΠΚ απειλείται ως **ποινή φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών**, σε συνδυασμό με χρηματική ποινή. Σε σύγκριση με το έγκλημα της παραγράφου 3 του άρθρου 337 παρατηρείται ότι η απειλούμενη σε αυτό ποινή είναι επίσης φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών, ενώ το ελάχιστο πλαίσιο αυξάνεται κατά ένα έτος, εάν επακολούθησε συνάντηση. Βέβαια, παρόλο που στο άρθρο 337 οι πράξεις που τυποποιούνται είναι ήσσονος σημασίας,

---

¹²⁵ Η λεγόμενη «*διαδοχική συναυτουργία*» τελείται εδώ, με την επισήμανση ότι στον «τρίτο» πρέπει να συντρέχει διπλός δόλος, δηλαδή δόλος τέλεσης των πράξεων και δόλος σύμπραξης με τον πρώτο φυσικό αυτουργό.

η ποινή αιτιολογείται επειδή πράγματι συντρέχει προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας, ενώ στο άρθρο 348B ΠΚ η προσβολή απλά αρκεί να είναι ορατή.

Η προσέλευση παιδιών για γενετήσιους λόγους προϋποθέτει τη βούληση του δράστη να διαπράξει ένα από τα δύο εγκλήματα που αναφέρονται στο άρθρο, δηλαδή είτε αυτό του άρθρου 339 ΠΚ (τέλεση γενετήσιων πράξεων με ανηλίκους ή ενώπιόν τους), είτε αυτό του άρθρου 348Α ΠΚ (πορνογραφία ανηλίκων). Εφόσον τελεστεί κάποιο από αυτά, τότε η πράξη του άρθρου 348B ΠΚ θα θεωρηθεί ως προπαρασκευαστική πράξη του εγκλήματος, και θα υπάρξει **φαινομενική συρροή** με το έτερο έγκλημα, το οποίο θα το απορροφήσει ως προγενέστερη συντιμωρητή πράξη. Σε σχέση με την «αδελφή» διάταξη του άρθρου 337 παρ.3 ΠΚ, η συρροή θα είναι **αληθινή**, καθώς υπάρχει αναντιστοιχία στα προστατευόμενα έννομα αγαθά¹²⁶. Εάν τώρα κατά την τέλεση του εγκλήματος του άρθρου 339 χρησιμοποιηθεί βία ή απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου ζωής ή σωματικής ακεραιότητας, τότε συντρέχει και βιασμός (α.336 ΠΚ), ο οποίος συρρέει **αληθινά**, λόγω ετερότητας εννόμων αγαθών.

2. Πράξεις πορνογραφίας και εκπόρνευσης ανηλίκων

2.1. Πορνογραφία ανηλίκων (α.348Α ΠΚ)

Οι γενετήσιες πράξεις, καθώς και οι πράξεις ήσσονος σημασίας αποτελούν τον κατεξοχήν τρόπο για την ερωτική διέγερση των ανθρώπων και την ικανοποίηση της σεξουαλικής τους διάθεσης. Η τέλεσή τους είναι αυτή που προσφέρει μια άμεση σεξουαλική ικανοποίηση, αλλά είναι δυνατό να επιτευχθεί το ίδιο αποτέλεσμα και από την θέαση των πράξεων αυτών. Η απεικόνιση όλων αυτών των πράξεων σε υλική μορφή ήρθε να δημιουργήσει έναν ιδιαίτερο όρο, αυτόν της **πορνογραφίας**. Η πορνογραφία αποτελεί από την αρχή της εμφάνισής της ένα αντικείμενο που έρχεται σε αντίθεση με τα κοινωνικά ήθη των περισσότερων κοινωνιών, καθώς συγκρούεται με την ανηθικότητα, την απαξία, και την αποδοκιμασία που έχει η αναγωγή προσωπικών πράξεων σε κοινό θέαμα.

Καθώς οι κοινωνικές αντιλήψεις διαφέρουν ανά τον κόσμο, παρατηρείται γενικότερα ασυμφωνία μεταξύ των ανθρώπων, για τον ορισμό της έννοιας της πορνογραφίας, καθώς τα ερεθίσματα που

---

¹²⁶ Αν γίνει δεκτό ως προστατευόμενο αγαθό η αδιατάρακτη σεξουαλική ανάπτυξη, τότε η συρροή θα είναι φαινομενική, και θα εφαρμοστεί το βαρύτερο έγκλημα, ανάλογα με το εδάφιο του άρθρου 337 παρ.3 που συρρέει.

λαμβάνει ο καθένας μπορεί να τον οδηγήσουν σε διαμόρφωση διαφορετικής άποψης¹²⁷. Επειδή λοιπόν η πορνογραφία μπορεί να διαφέρει σε βαθμό που να διατυπώνονται πολλές γνώμες γύρω από το τι την συνιστά, έχουν εκφραστεί και πολλές απόψεις σχετικά με το νόμιμο ή μη της κυκλοφορίας της. Ενώ είναι σχεδόν ομόφωνη η απόρριψη κάθε μορφής παιδικής πορνογραφίας ή περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης ως τρόπος έκφρασης, για την αναπαράσταση σεξουαλικών πράξεων μεταξύ συναινούντων ενηλίκων η απάντηση δεν είναι τόσο εύκολη, με πολλές απόψεις να κατευθύνονται άλλοτε πιο κοντά προς την ελευθερία της έκφρασης, και άλλες να τονίζουν το ηθικά μεμπτό της και τη σύνδεση που μπορεί να έχει με αύξηση περιστατικών σεξουαλικής βίας¹²⁸.

Στην Ελλάδα η πρώτη απόπειρα ποινικοποίησης της πορνογραφίας επήλθε τη δεκαετία του 1930, με την τιμώρηση της πράξης «διακίνησης ασέμων¹²⁹», όπως προβλεπόταν στον ν.5060/1931. Η επόμενη μεταρρύθμιση επήλθε εξήντα χρόνια μετά, με τον ν. 2101/1992, ο οποίος, κατ' εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού, εισήγαγε απαγόρευση της χρήσης παιδιών προς παραγωγή πορνογραφικού υλικού. Το σημερινό άρθρο του ΠΚ για την παιδική πορνογραφία προστέθηκε με τον ν.3064/2002, και μέχρι την ψήφιση του νΠΚ, ακολούθησαν πολλές νομοτεχνικές διορθώσεις του άρθρου, συνήθως με την εισαγωγή νόμων που αποτελούσαν ενσωμάτωση υπερνομοθετικών κειμένων¹³⁰.

Η πορνογραφία ανηλίκων στο άρθρο 348Α ΠΚ μπορεί σχηματικά να διακριθεί σε τρεις κατηγορίες: στην συμβατική πορνογραφία ανηλίκων, στην ηλεκτρονική πορνογραφία ανηλίκων, και στην απόκτηση πρόσβασης σε παιδικό πορνογραφικό υλικό. Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου περιλαμβάνεται η πρώτη κατηγορία, και ορίζεται ότι ευθύνεται ποινικά όποιος *«παράγει, διανέμει, δημοσιεύει, επιδεικνύει, εισάγει στην Επικράτεια ή εξάγει από αυτήν, μεταφέρει, προσφέρει, πωλεί ή με άλλον τρόπο διαθέτει, αγοράζει, προμηθεύεται, αποκτά ή κατέχει υλικό παιδικής πορνογραφίας ή διαδίδει ή μεταδίδει πληροφορίες σχετικά με την τέλεση των παραπάνω πράξεων»*. Η δεύτερη κατηγορία συναντάται στην δεύτερη παράγραφο, όπου τιμωρείται ο δράστης που *«παράγει, προσφέρει, πωλεί ή με οποιονδήποτε τρόπο διαθέτει, διανέμει, διαβιβάζει, αγοράζει, προμηθεύεται ή κατέχει υλικό παιδικής πορνογραφίας ή διαδίδει πληροφορίες σχετικά με την τέλεση των παραπάνω πράξεων, μέσω πληροφοριακών συστημάτων»*,

---

¹²⁷ Χαρακτηριστική είναι η φράση του P. Stewart, δικαστή των Ηνωμένων Πολιτειών, στην απόφαση *Jacobellis v. Ohio* του 1964, όπου για τον ορισμό αυτής ανέφερε ότι: «Δε δύναμαι να ορίσω την πορνογραφία, όμως μπορώ να την αναγνωρίσω όταν τη δω».

¹²⁸ Για την ενδελεχή ανάλυση των διάφορων απόψεων, βλ. *Παρασκευόπουλος Ν./Φυτράκης Ι.*, ό.π., σελ.364 επ.

¹²⁹ Νομολογιακά έχει οριστεί η έννοια του ασέμου ως εκείνο που *«προσβάλλει, κατά το κοινό αίσθημα, την αιδώ και συνίσταται στην πρόκληση δυσάρεστου συναισθήματος και αποστροφής»*.

¹³⁰ Στους τροποποιητικούς του άρθρου 348Α ΠΚ νόμους εντάσσονται οι ν.3625/2007, ν.3727/2008, ν.4267/2014 και ο ν.4411/2016.

ενώ τέλος, η τελευταία παράγραφος τιμωρεί όποιον «εν γνώσει αποκτά πρόσβαση σε υλικό παιδικής πορνογραφίας μέσω πληροφοριακών συστημάτων». Στην τρίτη παράγραφο δίδεται ο νομοθετικός ορισμός του παιδικού πορνογραφικού υλικού και, τέλος, στις παραγράφους 4 και 5 προβλέπονται διακεκριμένες και ιδιαίτερα διακεκριμένες παραλλαγές του εγκλήματος.

Το έγκλημα του άρθρου 348Α ΠΚ τελείται από οποιονδήποτε **δράστη**, χωρίς διάκριση για το αν είναι ενήλικος ή ανήλικος, με μόνη επισήμανση την και εδώ αναλογική εφαρμογή του άρθρου 339 παρ.2 ΠΚ για το ατιμώρητο πορνογραφικών πράξεων μεταξύ ανηλίκων κάτω των δεκαπέντε ετών, με μεταξύ τους διαφορά ηλικίας κάτω των τριών ετών. Όλοι οι τρόποι τέλεσης παραπέμπουν στην ανάγκη **ενέργειας** του δράστη και συνεπώς δε νοείται τέλεση δια παραλείψεως, ενώ ο κίνδυνος που προκαλείται στο ανήλικο θύμα, να διαταραχθεί η ανηλικότητα του και η υγιής σεξουαλική ανάπτυξη, το καθιστά έγκλημα **διακινδύνευσης**. Δύο ζητήματα που έχουν προκύψει είναι η **ποινικοποίηση πορνογραφίας ανηλίκων άνω των δεκαπέντε ετών**, αλλά και η **δημιουργία και διακίνηση του υλικού από το θύμα**¹³¹.

Η ποινικοποίηση πορνογραφίας όταν οι συμμετέχοντες ανήλικοι είναι άνω των δεκαπέντε ετών προκαλεί μια **αξιολογική αντινομία**¹³², καθώς οι γενετήσιες πράξεις της ίδιας ηλικίας δεν τιμωρούνται, αν και κρίνονται ως πράξεις με μικρότερη απαξία λόγω της αυξημένης ηλικίας του ανηλίκου. Παρόλο που δεν μπορεί να μείνει ατιμώρητος ο δράστης στην περίπτωση που ο ανήλικος συναινεί, στο παράδειγμα αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη τυχόν συναίνεση, για την άρση των αντινομιών. Στο ζήτημα της διακίνησης **αυτοπορνογραφικού υλικού**¹³³, καθώς το θύμα αποτελεί ταυτόχρονα και τον δράστη του άρθρου 348Α ΠΚ, ορθότερο είναι να μείνει ατιμώρητη, καθώς συνιστά πράξη **αυτοπροσβολής** και διάθεσης του εννόμου αγαθού από τον ίδιο τον ανήλικο.

Σχετικά με το **προστατευόμενο έννομο αγαθό**, η συζήτηση είναι τεράστια, αν αναλογιστεί κάποιος την πληθώρα τρόπων τέλεσης, καθώς και την ιδιομορφία του παιδικού πορνογραφικού υλικού. Ίσως ορθότερο είναι να δεχτούμε ότι ο δράστης τιμωρείται επειδή με την ύπαρξη του παιδοπορνογραφικού υλικού δημιουργείται ο **κίνδυνος των ανηλίκων να γίνουν θύματα τέτοιων εγκλημάτων**, δηλαδή μια πρόκληση για τέλεση εγκλημάτων σε βάρος αορίστου αριθμού ατόμων¹³⁴.

---

¹³¹ Παρασκευόπουλος Ν./Φυτράκης Ι., ό.π., σελ.376 επ.

¹³² Κουράκης Ν., Η πορνογραφία ανηλίκων στο διαδίκτυο (άρθρο 348Α ΠΚ), Εγκλ 1/2012, σελ.18

¹³³ Στη σύγχρονη εποχή και με την ανάπτυξη της τεχνολογίας και των μέσω κοινωνικής δικτύωσης είναι συχνό το φαινόμενο του «sexting», της ανταλλαγής μηνυμάτων και υλικού με ερωτικό περιεχόμενο.

¹³⁴ Συμεωνίδου – Καστανίδου Ε., ό.π., σελ. 319, για την προβληματική του εννόμου αγαθού βλ. Χρυσογιάννη Ε., Πορνογραφία ανηλίκων, άρθρο 348Α Π.Κ. – Η έννοια της «παραγωγής» πορνογραφικού υλικού, ΕΣΔ/Επιμορφωτικό Σεμινάριο Δικαστικών Λειτουργών, Θεσσαλονίκη 22/23 Απριλίου 2021: «Ερμηνευτικά ζητήματα σχετικά με τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας. Ποινική, αστική και πειθαρχική ευθύνη»

α. Αντικειμενική υπόσταση

i. Παιδικό πορνογραφικό υλικό (παρ.3)

Η έννοια του παιδικού πορνογραφικού υλικού ορίζεται στο άρθρο 348Α παρ.3 ΠΚ. Σύμφωνα με αυτό, ως υλικό παιδικής πορνογραφίας ορίζεται «η αναπαράσταση ή η πραγματική ή η εικονική αποτύπωση σε ηλεκτρονικό ή άλλο υλικό φορέα των γεννητικών οργάνων ή του σώματος εν γένει του ανηλίκου, κατά τρόπο που προδήλως προκαλεί γενετήσια διέγερση, καθώς και της πραγματικής ή εικονικής γενετήσιας πράξης που διενεργείται από ή με ανήλικο».

Εννοιολογικά στοιχεία του πορνογραφικού υλικού ανηλίκων είναι α) η αναπαράσταση ή η αποτύπωση πραγματικής ή εικονικής πορνογραφίας β) σε ηλεκτρονικό ή άλλο φορέα γ) γεννητικών οργάνων ή γενικότερα του σώματος του ανηλίκου, ή πραγματικής ή εικονικής γενετήσιας πράξης που διενεργείται από ή με ανήλικο δ) με τρόπο που προκαλεί πρόδηλα γενετήσια διέγερση.

Ζήτημα αποτελεί η ένταξη της εικονικής πορνογραφίας στη διάταξη, και η ισότιμη μορφή που λαμβάνει έναντι στην πραγματική¹³⁵. Ως εικονική πορνογραφία θεωρείται η πορνογραφία που ανήκει σε μια από τις τρεις εξής κατηγορίες¹³⁶: α) εικόνα ανηλίκου, που μοιάζει με ανήλικο, χωρίς όμως να υπάρχει πράγματι ανήλικος, β) επεξεργασμένο υλικό με βάση την εικόνα ανηλίκου, στο οποίο παρουσιάζεται το σώμα του να τελεί γενετήσια πράξη ή να προκαλεί σεξουαλική διέγερση, χωρίς πράγματι να συμβαίνει, ή γ) ψηφιακό κατασκευάσμα ανηλίκου, χωρίς να έχει προηγηθεί επεξεργασία υλικού όπου παρουσιάζεται πραγματικός ανήλικος. Μπορεί με την κυκλοφορία της εικονικής παιδικής πορνογραφίας να υποστηρίζεται ότι ενισχύεται η συγκεκριμένη αγορά και να αυξάνονται οι πιθανότητες να πέσει ανήλικος θύμα εκμετάλλευσης για παραγωγή πορνογραφικού υλικού, αλλά η εξίσωση της πραγματικής με την εικονική πορνογραφία, ως προς την ποινική τους μεταχείριση, δεν βρίσκει σημαντικό έρεισμα στην πράξη. Καθώς δε θίγεται κανένας ανήλικος από την πράξη αυτή, όσο αληθοφάνεια και αν χαρακτηρίζει ένα εικονικό παιδικό πορνογράφημα, η τιμώρησή του θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι αγγίζει τα όρια τιμώρησης φρονηματικού αδίκου¹³⁷.

ii. Συμβατική πορνογραφία ανηλίκων (παρ.1)

---

¹³⁵ Νούσκαλης Γ. Πορνογραφία ανηλίκων: Τα κρίσιμα ζητήματα του άρθρου 348 Α ΠΚ, ΠοινΔικ 7/2006, σελ.908 επ.

¹³⁶ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., ό.π., σελ.321

¹³⁷ Παρασκευόπουλος Ν./Φυτράκης Ι., ό.π., σελ.386.

Η συμβατική πορνογραφία ανηλίκων περιλαμβάνεται στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 348Α ΠΚ, και τελείται με τους κάτωθι τρόπους¹³⁸:

- Παραγωγή πορνογραφικού υλικού (σύνθεση του πορνογραφικού υλικού είτε εκ του μηδενός, είτε μέσω επεξεργασίας υπάρχοντος υλικού)
- Διανομή πορνογραφικού υλικού (διάθεση του υλικού σε περισσότερους, χωρίς να ενδιαφέρει αν υπάρχει κάποιο αντάλλαγμα)
- Δημοσίευση πορνογραφικού υλικού (ανάρτηση του υλικού σε κάποιο εκ των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, ή γενικότερα σε μέσα πρόσφορα προς ενημέρωση τρίτων)
- Επίδειξη του υλικού παιδικής πορνογραφίας (παρουσίαση του υλικού ενώπιον άλλων ατόμων)
- Εισαγωγή ή εξαγωγή από την Επικράτεια του υλικού παιδικής πορνογραφίας (χρήση των χερσαίων, θαλάσσιων ή εναέριων συνόρων για διαμετακόμιση του υλικού στην ελληνική επικράτεια ή από αυτήν)
- Μεταφορά υλικού παιδικής πορνογραφίας (μετακίνηση του υλικού από τον δράστη, ανεξαρτήτως του χρησιμοποιούμενου μέσου)
- Προσφορά του υλικού παιδικής πορνογραφίας (παροχή του υλικού σε τρίτους με πρωτοβουλία του ίδιου, χωρίς να ενδιαφέρει αν η πρόταση έγινε αποδεκτή)
- Πώληση πορνογραφικού υλικού (μεταβίβαση του υλικού από τον πωλητή στον αγοραστή, έναντι ανταλλάγματος)
- Αγορά του υλικού παιδικής πορνογραφίας (όπως και άνωθεν, μεταβίβαση του υλικού από τον πωλητή στον αγοραστή, έναντι ανταλλάγματος)
- Διάθεση υλικού παιδικής πορνογραφίας (συμφωνία και παράδοση του υλικού με τρόπο διάφορο της αγοραπωλησίας)
- Προμήθεια πορνογραφικού υλικού (εξασφάλιση, με σκοπό την μετέπειτα διάθεση ή την ατομική χρήση, του υλικού, σύννομα ή και παράνομα)
- Απόκτηση υλικού παιδικής πορνογραφίας (εξασφάλιση της κατοχής του υλικού, ανεξαρτήτως της νομιμότητας του τρόπου απόκτησης)
- Κατοχή πορνογραφικού υλικού (φυσική εξουσίαση υλικού, για εξακρίβωση του περιεχομένου του και έχοντας τη δυνατότητα μετέπειτα διάθεσης)

---

¹³⁸ Στην πράξη βέβαια, σχεδόν πάντα το έγκλημα τελείται με πλείστους τρόπους, οι οποίοι όμως δεν πραγματώνουν πολλές, αλλά μία αξιόποινη πράξη πορνογραφίας ανηλίκων.

- Διάδοση ή μετάδοση πληροφοριών για την τέλεση των άνω πράξεων (παροχή πληροφοριών για την ύπαρξη του υλικού, σε ευρύτερο κοινό και χωρίς την συνδρομή του δράστη στην τέλεση της κύριας πράξης, και σε συγκεκριμένο κοινό με τη συνδρομή του δράστη στην κύρια πράξη, αντίστοιχα)

Βλέπουμε ότι ο νομοθέτης προέβλεψε αρκετούς τρόπους τέλεσης, θέλοντας να αποτρέψει οποιαδήποτε επαφή και δημιουργία πορνογραφικού υλικού ανηλίκων¹³⁹. Μεγαλύτερο πρόβλημα παρατηρείται με την πράξη ης κατοχής¹⁴⁰, η οποία γίνεται δεκτό ότι αποτελεί πηγή κινδύνου, καθώς ανά πάσα στιγμή μπορεί να μεταφερθεί στον επόμενο ενδιαφερόμενο, και να συνεχιστεί η προσβολή του ανηλίκου, αλλά η απλή κατοχή με σκοπό την προσωπική θέαση, ή η απλή αποθήκευση χωρίς θέαση, δεν συνεπάγονται τη δημιουργία εστίας κινδύνου ή προσβολής κάποιου εννόμου αγαθού, ενώ αμφισβητείται αν εμπίπτει καν στην έννοια της «πράξης»¹⁴¹.

iii. Ηλεκτρονική πορνογραφία ανηλίκων (παρ.2)

Η ηλεκτρονική πορνογραφία ανηλίκων¹⁴² διαφέρει από την συμβατική, καθώς το υλικό δεν παράγεται και μεταφέρεται σε υλική μορφή, αλλά για την τέλεσή της γίνεται χρήση των συστημάτων πληροφορικής. Οι τρόποι τέλεσης της ηλεκτρονικής παιδικής πορνογραφίας απαριθμούνται στο άρθρο 348Α παρ. 2 ΠΚ και συνοπτικά είναι οι εξής:

- Παραγωγή πορνογραφικού υλικού
- Προσφορά πορνογραφικού υλικού
- Πώληση πορνογραφικού υλικού
- Διάθεση του υλικού παιδικής πορνογραφίας
- Διανομή του υλικού παιδικής πορνογραφίας
- Διαβίβαση υλικού παιδικής πορνογραφίας
- Αγορά του υλικού παιδικής πορνογραφίας
- Προμήθεια πορνογραφικού υλικού
- Κατοχή υλικού παιδικής πορνογραφίας

¹³⁹ Στο σημείο αυτό μπορεί να συγκριθεί με την πληθώρα τρόπων τέλεσης του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, του ν.4557/2018, για το οποίο είχαν εκφραστεί παρόμοιες επιφυλάξεις ως προς τις υποστάσεις του.

¹⁴⁰ Για την προβληματική αυτή βλ. *Κιούπης Δ.*, Πορνογραφία Ανηλίκων, ερμηνευτικές προσεγγίσεις του άρθρου 348Α ΠΚ, ΠοινΛογ 1/2008, σελ.5 επ.

¹⁴¹ *Παρασκευόπουλος Ν./Φυτράκης Ι.*, .ο.π., σελ.390

¹⁴² *Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε.*, ό.π., σελ.324 επ.

- Διάδοση πληροφοριών για την τέλεση των άνω πράξεων

Παρατηρείται ότι οι τρόποι τέλεσης της ηλεκτρονικής πορνογραφίας ανηλίκων ταυτίζονται σε μεγάλο βαθμό με αυτούς της συμβατικής πορνογραφίας, με αναγκαία προσαρμογή στα δεδομένα του χαρακτηρισμού του υλικού ως ηλεκτρονικού (π.χ. αδυναμία τέλεσης με εισαγωγή στην Επικράτεια), για αυτό και για τους ορισμούς της ισχύει *mutatis mutandis* όσα ειπώθηκαν για τη συμβατική πορνογραφία. Μόνος τρόπος τέλεσης που δεν προβλέπεται στη συμβατική πορνογραφία είναι αυτός της διαβίβασης, η οποία συνίσταται στην στη διαμεσολάβηση της μεταφοράς του υλικού, με την λήψη του από τον αποστολέα και την προώθησή του σε τρίτον παραλήπτη. Κύριο μέσο μεταφοράς του ψηφιακού υλικού είναι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και το ανέβασμα ή κατέβασμα των αρχείων (upload-download) σε ιστοσελίδες. Παρόλα αυτά, ανακύπτουν παρόμοια ζητήματα και εδώ, με χαρακτηριστικότερο την ποινικοποίηση της απλής κατοχής του πορνογραφικού υλικού, και την ποινική εξίσωσή του με τις υπόλοιπες υποστάσεις

iv. Διακεκριμένες μορφές (παρ.4, 5)

Οι διακεκριμένες μορφές του εγκλήματος χωρίζονται σε απλά διακεκριμένες (παρ.4) και ιδιαίτερα διακεκριμένες (παρ.5)¹⁴³. Οι απλά διακεκριμένες μορφές περιλαμβάνουν την τέλεση της πορνογραφίας ανηλίκων κατ' επάγγελμα, με την εκμετάλλευση αδυναμίας ή εμπιστοσύνης στον δράστη ή σε άλλον, καθώς και με τη χρήση βίας ή με την έκθεση σε κίνδυνο ζωής. Οι ιδιαίτερα διακεκριμένες είναι η παραγωγή υλικού με συμμετοχή ανηλίκου κάτω των δώδεκα ετών, καθώς και τα *εκ του αποτελέσματος εγκλήματα πορνογραφίας*, εάν στο θύμα προξενήθηκε βαριά σωματική βλάβη ή θάνατος.

v. Απόκτηση πρόσβασης σε παιδικό πορνογραφικό υλικό (παρ.6)

Η απόκτηση πρόσβασης στο παιδοπορνογραφικό υλικό εισήχθη με τον ν.4267/2014 στην ελληνική έννομη τάξη, προσπαθώντας, με την αναγωγή προπαρασκευαστικών πράξεων σε αυτοτελές έγκλημα, να ελέγξει κυρίως το φαινόμενο της θέασης του πορνογραφικού υλικού μέσω του διαδικτύου.

Το ιδιώνυμο¹⁴⁴ αυτό έγκλημα τελείται τόσο με τη θέαση όσο και με την απόκτηση πρόσβασης στο υλικό, εάν και πρέπει αν γίνει δεκτό ότι θα πρέπει να επακολουθήσει και άλλη πράξη, μετά την απόκτηση πρόσβασης. Δεν αρκεί η απλή πλοήγηση σε παιδοπορνογραφικές ιστοσελίδες, ενώ κατά την ορθότερη

---

¹⁴³ Χαραλαμπάκης Α., Ο νέος Ποινικός Κώδικας (2 Τόμοι), 2021, σελ. 2573 επ.

¹⁴⁴ Παρασκευόπουλος Ν./Φυτράκης Ι., .ο.π., σελ.399

γνώμη, για να στοιχειοθετείται το έγκλημα θα πρέπει η απόκτηση πρόσβασης να προκύπτει από δυνατότητα ξεκλειδώματος του υλικού, την έστω και άπαξ θέασή του, και τον σκοπό στον δράστη για να το κατεβάσει και να το διατηρήσει υπό τη μορφή ψηφιακών δεδομένων.

β. Υποκειμενική υπόσταση

Για την κάλυψη της αντικειμενικής υπόστασης απαιτείται **δόλος**, ο οποίος να περιλαμβάνει κάθε στοιχείο αυτής. Ελλείπει ειδικής αναφοράς στο κείμενο της διάταξης, ο **ενδεχόμενος δόλος** αρκεί στις υποστάσεις της συμβατικής και ηλεκτρονικής πορνογραφίας ανηλίκων. Ειδικότερα όμως, για την περίπτωση όπου το έγκλημα τελείται με την απλή κατοχή του υλικού, είναι ορθό να δεχτούμε ότι απαιτείται ο δράστης *και να γνωρίζει και να επιθυμεί να διατηρεί στη σφαίρα εξουσίασής του το υλικό, είτε στην υλική του μορφή, είτε σε κάποια ηλεκτρονική μορφή μόνιμης αποθήκευσης*. Στην κατ' επάγγελμα τέλεση της πράξης, λόγω του ίδιου του στοιχείου και της πρόβλεψης του άρθρου 13 ΠΚ, χρειάζεται να υπάρχει *σκοπός πορισμού εισοδήματος*. Η τελευταία παράγραφος του άρθρου, με την τιμώρηση της απόκτησης πρόσβασης σε παιδικό πορνογραφικό υλικό, καθώς απαιτεί να αποκτάται η πρόσβαση «εν γνώσει» του δράστη, συνεπάγεται την κατάφασή της μόνο με τη συνδρομή **άμεσου δόλου α' ή β' βαθμού**. Εάν ο δράστης δε γνωρίζει τη συνδρομή στοιχείου που ανήκει στην αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος (π.χ. ότι το υλικό είναι πορνογραφικό ή ότι έχει αποθηκευτεί σταθερά στον υπολογιστή) βρίσκεται σε **πραγματική πλάνη** και, βάσει του άρθρου 30 ΠΚ, αίρεται το άδικο της πράξης του.

γ. Ζητήματα απόπειρας - συμμετοχής

Σχετικά με τη δυνατότητα παραμονής του εγκλήματος στο στάδιο της **απόπειρας**, γίνεται δεκτό ότι σε όλους τους τρόπους τέλεσης μπορεί να φτάσει ο δράστης μόνο μέχρι την αρχή εκτέλεσης. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί η απόκτηση πρόσβασης σε παιδικό πορνογραφικό υλικό της παραγράφου 6 του άρθρου η οποία, όπως το έγκλημα της προσέλκυσης παιδιών για γενετήσιους λόγους του άρθρου 348B ΠΚ, αποτελεί *αναγωγή προπαρασκευαστικών πράξεων σε αυτοτελές αδίκημα*. Υπό την ισχύ του πΠΚ υπήρχε διχογνωμία για το αν μπορεί να θεμελιωθεί απόπειρα στις ιδιαίτερα διακεκριμένες μορφές του δευτέρου εδαφίου της πέμπτης παραγράφου (στον πΠΚ το δεύτερο εδάφιο της τέταρτης παραγράφου, αντίστοιχα) οι οποίες αποτελούν έγκλημα *εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο*¹⁴⁵. Με την αλλαγή του

---

¹⁴⁵ Για το ζήτημα αυτό υπό την ισχύ του πΠΚ βλ. *Μυλωνόπουλος Χ.*, Ποινικό Δίκαιο-Γενικό Μέρος, 2021, σελ.742 επ, *Μανωλεδάκης Ι.*, Ποινικό Δίκαιο-Επιτομή Γενικού Μέρους, 2005, σελ.458 επ.

άρθρου 29 ΠΚ και τη λύση της θεωρητικής διαμάχης, πλέον γίνεται και de lege lata δεκτή η δυνατότητα κατάφασης απόπειρας σε αυτά¹⁴⁶.

Συμμετοχή στο έγκλημα της πορνογραφίας ανηλίκων είναι επίσης εφικτή με οποιοδήποτε είδος συμμετοχής, δηλαδή και με *ηθική αυτουργία*, και με *συνέργεια*, και με *συναυτουργία*. Ο ανήλικος που αποτελεί θύμα της πράξης, εάν και θεωρείται **αναγκάσιος συμμετέχων**, επειδή ο νόμος σκοπεύει ακριβώς στην προστασία του με την θεσμοθέτηση του εγκλήματος, δεν τιμωρείται για τη συμμετοχή του και τη δημιουργία πορνογραφικού υλικού. Επίσης, καθώς η κατοχή τυποποιείται αυτοτελώς ως τρόπος τέλεσης της πορνογραφίας ανηλίκων, η αποδοχή του υλικού από τον διαθέτοντα πρέπει να θεωρείται ως φυσική αυτουργία και όχι ως συνέργεια στην πράξη του διαθέτοντα.

δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής

Το άρθρο 348Α ΠΚ περιλαμβάνει πολλές μορφές τέλεσης, και αρκετές από αυτές επιφυλάσσουν διαφορετική ποινική μεταχείριση του δράστη. Έτσι, ανάλογα με την υπόσταση που πραγματώνει ο δράστης παιδικής πορνογραφίας τιμωρείται με:

- Φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, για τη συμβατική πορνογραφία ανηλίκων (παρ.1)
- Φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών, για την ηλεκτρονική πορνογραφία ανηλίκων (παρ.2)
- Κάθειρξη έως δέκα έτη, για τις απλώς διακεκριμένες παραλλαγές πορνογραφίας ανηλίκων (παρ.4)
- Κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών, για τις ιδιαίτερα διακεκριμένες παραλλαγές πορνογραφίας ανηλίκων (παρ.5 εδ.α και εδ.β περ.α)
- Ισόβια κάθειρξη ή κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών, για τη θανατηφόρα παραλλαγή πορνογραφίας ανηλίκων (παρ.5 εδ.β περ.β)
- Φυλάκιση έως τρία έτη, για την απόκτηση πρόσβασης σε υλικό πορνογραφίας ανηλίκου (παρ.6)

Με μία σύντομη επισκόπηση των ποινών, παρατηρείται ότι η εικονική με την πραγματική πορνογραφία δε διαφέρουν ως προς το ύψος της απειλούμενης ποινής. Καθώς βέβαια αναφέρθηκε ότι δεν ενέχουν τον ίδιο βαθμό αδικου οι μορφές αυτές, δέον θα ήταν να τιμωρούνταν ελαφρύτερα η εικονική πορνογραφία, καθώς σε αυτήν δεν συμμετέχει πράγματι υπαρκτός ανήλικος. Ένα άλλο ζήτημα, που εμφανίζεται και σε άλλα εγκλήματα έχει να κάνει με την *κατοχή* του πορνογραφικού υλικού.

---

¹⁴⁶ *Καραμπέλης Χ.*, Οι βασικότερες αλλαγές που επέρχονται διά της ψήφισης νέου Ποινικού Κώδικα και νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας στην Ελλάδα από 1.7.2019, ΠοινΔικ 7/2019, σελ.787 επ.

Ανεξάρτητα από το αν πράγματι με την απλή εξουσίαση του υλικού προσβάλλεται κάποιο έννομο αγαθό, η εξίσωσή του με τις υπόλοιπες υποστάσεις ως προς την ποινή δε φαίνεται να συμβαδίζει με το πραγματικό μέγεθος της προσβολής που προκαλεί η πράξη¹⁴⁷.

Εφόσον το πορνογραφικό υλικό εμφανίζει μια ενότητα περιεχομένου, τόσο τα επιμέρους πορνογραφήματα, όσο και οι τυχόν περισσότερες πράξεις αντικειμενικής υπόστασης από τον δράστη, τελείται μόνο ένα έγκλημα πορνογραφίας ανηλίκων, με τις πράξεις να συρρέουν μεταξύ τους **φαινομενικά**. *Φαινομενική*, επίσης, κρίνεται η συρροή με την προσέλκυση παιδιών για γενετήσιους λόγους, όπως έχει ήδη εκτεθεί, καθώς η πορνογραφία ανηλίκων αποτελεί την ουσιαστική αποπεράτωση του άρθρου 348B ΠΚ, αλλά και με το έγκλημα που αρχικά τιμωρούσε τις πράξεις αυτές, την διακίνηση ασέμνων του ν.5060/1931, καθώς η περίπτωση που τυποποιείται στον ΠΚ είναι ειδικότερη του ειδικού ποινικού νόμου¹⁴⁸. **Αληθινή συρροή** αντίθετα, λόγω ετερότητας εννόμων αγαθών, δέχεται η νομολογία και η θεωρία με τα εγκλήματα της εγκληματικής οργάνωσης (α.187 ΠΚ), του βιασμού (α.336 ΠΚ), της τέλεσης γενετήσιας πράξης με ανήλικο (α.339 ΠΚ), των πορνογραφικών παραστάσεων ανηλίκων (α.348Γ ΠΚ), της μαστροπείας (α.349 ΠΚ) και της τέλεσης γενετήσιας πράξης με ανήλικο έναντι αμοιβής (α.351Α ΠΚ). Σχετικά με το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων του άρθρου 323 ΠΚ, στο οποίο εντάχθηκε η πράξη της σωματεμπορίας (α.351 πΠΚ), έχει υποστηριχτεί τόσο η *αληθινή*, όσο και η *φαινομενική* συρροή.

2.2. Πορνογραφικές παραστάσεις ανηλίκων (α.348Γ ΠΚ)

Αρκετά πρόσφατη προσθήκη στο δέκατο ένατο κεφάλαιο αποτελεί η τυποποίηση των πορνογραφικών παραστάσεων ανηλίκων. Η εισαγωγή του έγινε με τον ν.4267/2014¹⁴⁹, ο οποίος αποτελούσε τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της Οδηγίας 2011/93/ΕΕ. Η γραμματική διατύπωση του άρθρου οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η πράξη αυτή είναι αλληλένδετη με το έγκλημα της πορνογραφίας ανηλίκων και, πράγματι, συμβαίνει συχνά να τελούνται και τα δύο αδικήματα. Η διάταξη του άρθρου 348Γ ΠΚ δεν επικεντρώνεται στις διάφορες πράξεις που συμβάλλουν στη δημιουργία και κυκλοφορία του πορνογραφικού υλικού, αλλά στο πρόσωπο του ανηλίκου, που οδηγείται με αθέμιτα μέσα στο να αποτελέσει το εργαλείο της ικανοποίησης των σεξουαλικών προτιμήσεων των θεατών.

---

¹⁴⁷ Παρόμοια προβληματική εμφανίζεται στην κατοχή ναρκωτικών ουσιών, που τιμωρεί ο ν.4137/2013, αλλά και στην κατοχή ως υπόσταση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα (ν.4557/2018).

¹⁴⁸ *Χαραλαμπίδης Α.*, Ο νέος Ποινικός Κώδικας (2 Τόμοι), 2021, σελ. 2575

¹⁴⁹ *Μαργαρίτης Μ./Μαργαρίτη Α.*, Ποινικός Κώδικας Ερμηνεία – Εφαρμογή, 2020, σελ. 1010

Ο δράστης, τελεί το έγκλημα με δύο διαφορετικούς τρόπους, είτε εάν «εξωθεί ή παρασύρει ανήλικο προκειμένου να συμμετάσχει σε πορνογραφικές παραστάσεις ή διοργανώνει αυτές», είτε εφόσον «εν γνώσει, έχοντας καταβάλει σχετικό αντίτιμο, παρακολουθεί πορνογραφική παράσταση στην οποία συμμετέχουν ανήλικοι». Βλέπουμε ότι ο νόμος ποινικοποιεί τόσο την ίδια της ώθηση του ανήλικου στην παραγωγή παιδικού πορνογραφικού υλικού, αλλά και την επ' αμοιβής θέαση αυτού από άτομα που διακατέχονται από τέτοιες ερωτικές προτιμήσεις. Καθώς ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, πορνογραφικές παραστάσεις ανήλικων μπορεί να τελέσει τόσο ενήλικος όσο και ανήλικος, ενώ το **θύμα** αυτών είναι πάντα ανήλικος ανεξαρτήτως ηλικίας, και μόνο ως προς το εύρος της επαπειλούμενης ποινής επιδρά η ηλικία του παθόντος. Όπως και σε υπόλοιπα σεξουαλικά εγκλήματα που μπορούν να τελεστούν από ανήλικο, και εδώ θα πρέπει να γίνει δεκτό το ατιμώρητο της πράξης, αν οι συμμετέχοντες σε αυτήν είναι ανήλικοι κάτω των δεκαπέντε ετών, με ηλικιακή διαφορά μικρότερη από τρία έτη (αναλογική εφαρμογή α.339 παρ.2 ΠΚ).

Επικρατούσα άποψη για το **προστατευόμενο έννομο αγαθό** στη διάταξη είναι η *αδιατάρακτη σεξουαλική ανάπτυξη των ανηλίκων*, που προσβάλλεται από την «ζωντανή» έκθεσή του σε περιστατικά που ενδέχεται να του δημιουργήσουν διαταραχές στην ψυχосύνθεσή του. Επιπλέον όμως, καθώς ο ανήλικος καταλήγει να εργαλειοποιείται¹⁵⁰ και να αποτελεί μηχανή παραγωγής πορνογραφικού υλικού δίχως τη συναίνεσή του, θεωρείται ότι προστατεύεται και η *σεξουαλική του αυτοδιάθεση*, στο βαθμό που έχει αυτή διαμορφωθεί.

α. Αντικειμενική υπόσταση

i. Πορνογραφικές παραστάσεις (παρ.3)

Η **έννοια των πορνογραφικών παραστάσεων** περιλαμβάνεται στη διάταξη του άρθρου 348Γ ΠΚ, στην παράγραφο 3 αυτής¹⁵¹. Συγκεκριμένα, η έκθεση του ανήλικου θα πρέπει να είναι *οργανωμένη*, δηλαδή να έχει σχεδιαστεί εκ των προτέρων ώστε να εγγυάται η δίχως προβλήματα λειτουργίας της,

---

¹⁵⁰ Πολυζωΐδου Β., Η ποινικοποίηση των πορνογραφικών παραστάσεων-Άρθρο 348 Γ (ελληνικού) ΠΚ, <http://crime-in-crisis.com/%CE%B7-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%BD%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CF%80%CE%B1/>

¹⁵¹ «Πορνογραφική παράσταση, κατά την έννοια των προηγούμενων παραγράφων, συνιστά η οργανωμένη απευθείας έκθεση, που προορίζεται για θέαση ή ακρόαση, μεταξύ άλλων και με χρήση της τεχνολογίας των πληροφοριών και επικοινωνιών: α) ανήλικου που επιδίδεται σε πραγματική ή εικονική πράξη γενετήσιου χαρακτήρα ή β) των γεννητικών οργάνων ή του σώματος εν γένει του ανήλικου κατά τρόπο που προδήλως προκαλεί γενετήσια διεγερση.»

αλλά και *απευθείας*, δηλαδή να υπάρχει ταυτόχρονα θέασή της, είτε από παρευρισκόμενο κοινό, είτε μέσω π.χ. του Διαδικτύου¹⁵². Θα πρέπει να λαμβάνει χώρα με σκοπό *θέασης ή ακρόασης* από τους αποδέκτες, επομένως πορνογραφικές παραστάσεις δεν υπάρχουν, εάν δεν υπάρχουν θεατές για τις παρακολουθήσουν. Επίσης, συναφής είναι η ύπαρξη και άλλου ατόμου πλην του δράστη, καθώς δεν αρκεί να υπάρχει μόνο ο ανήλικος και εκείνος. Τέλος, οι πορνογραφικές παραστάσεις θα πρέπει είτε να περιέχουν ανήλικο ο οποίος επιδίδεται σε **πράξεις γενετήσιου χαρακτήρα**, αληθινές ή εικονικές, είτε να απεικονίζουν τα **γεννητικά όργανα ή το σώμα** του ανήλικου.

Τόσο στη μία, όσο και στην άλλη περίπτωση, θα πρέπει η πράξη αυτή να μπορεί να προκαλεί στον αποδέκτη της **προδήλως γενετήσια διέγερση**. Η έννοια της πράξης γενετήσιου χαρακτήρα αναλύθηκε στο κεφάλαιο της προσβολής γενετήσιας ευπρέπειας, και δεν συνεπάγεται σωματική επαφή του ανήλικου. Η έννοια της εικονικότητας, επίσης, δεν αναφέρεται στον ανήλικο, αλλά στην πράξη του, η οποία θα πρέπει να αποτελεί απομίμηση σεξουαλικής πράξης. Η ανάγκη για πρόκληση γενετήσιας διέγερσης είναι απαραίτητη, ώστε να εξαιρεθούν από την εφαρμογή του άρθρου απεικονίσεις ανηλίκων με εντελώς διαφορετικό σκοπό, όπως είναι η καταγραφή μελών του σώματος για ιατρικούς σκοπούς.

ii. Βασικές μορφές (παρ.1)

Οι πορνογραφικές παραστάσεις ανηλίκων μπορούν να τελεστούν με τρεις αυτοτελείς τρόπους, την εξώθηση ή παράσυρση του ανήλικου, την διοργάνωση των πορνογραφικών παραστάσεων, ή με την παρακολούθηση αυτών. Για **εξώθηση** γίνεται λόγος όταν ο δράστης επιδρά στην ψυχοσύνθεση του ανήλικου με τέτοιο τρόπο, ώστε να τον οδηγήσει στο να συμμετάσχει στις πορνογραφικές παραστάσεις. Η **παράσυρση λαμβάνει χώρα** με την υποταγή της βούλησης του ανήλικου, ενώ αδιάφορο αν ο δράστης χρησιμοποίησε βία, αν προσέφερε ανταλλάγματα ή αρκέστηκε σε λεκτικές παρακινήσεις, εφόσον εν τέλει επέτυχε τον σκοπό του.

Για **διοργάνωση** πορνογραφικών παραστάσεων γίνεται λόγος όταν ο δράστης επιχειρεί μια σειρά από πράξεις που αποσκοπούν στην οργάνωση και στη δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών, ώστε να μπορέσουν να τελεστούν οι πορνογραφικές παραστάσεις από τον ανήλικο. Παραδείγματα είναι η αγορά του κατάλληλου εξοπλισμού, η συμφωνία με πρόσωπα για την παρουσία τους κατά τη στιγμή της διενέργειας των πράξεων.

---

¹⁵² Καθώς η χρήση της τεχνολογίας των πληροφοριών και επικοινωνιών είναι προαιρετική.

Τέλος, ως **παρακολούθηση** εννοείται η θέαση των πορνογραφικών παραστάσεων. Η παρακολούθηση «διά ζώσης» ή «εξ αποστάσεως» δεν επιδρά στην κατάφαση του εγκλήματος, αλλά η τελούμενη πράξη πρέπει να παρακολουθείται ζωντανά, και όχι λ.χ. σε μαγνητοσκόπηση. Επίσης, δεν αρκεί ο δράστης απλά να παρακολουθεί τις πορνογραφικές παραστάσεις, αλλά χρειάζεται να έχει καταβάλει αντίτιμο.

iii. Διακεκριμένες μορφές (παρ.2)

Δύο είναι οι **διακεκριμένες μορφές** του εγκλήματος των πορνογραφικών παραστάσεων ανηλίκων, η τέλεση του εγκλήματος **με τη χρήση απειλής ή βίας**, και ο **σκοπός ή η επιδίωξη οικονομικού οφέλους**¹⁵³. Η χρήση βίας ή/και απειλής νοούνται μόνο στις περιπτώσεις που ο δράστης έρχεται σε προσωπική επαφή με τον ανήλικο, συνεπώς δε φαίνεται να μπορεί να εφαρμοστεί για αυτόν που παρακολουθεί τις παραστάσεις, μετά από πληρωμή αντίτιμου. Η απειλή ή η βία δεν έχουν την έννοια που τους δίδεται στο έγκλημα του βιασμού (α.336 ΠΚ), οπότε η βία μπορεί να είναι οποιαδήποτε έντασης και να κατευθύνεται προς πρόσωπο ή προς αντικείμενα, ενώ και η απειλή δεν απαιτείται να έχει ορισμένη ένταση ή περιεχόμενο. Βέβαια, η άσκηση βίας ή απειλής πρέπει να μπορεί να πείσει τον ανήλικο να συμμετάσχει στην αξιόποινη πράξη.

Ως προς την περίπτωση όπου με τις πορνογραφικές παραστάσεις επιδιώκεται οικονομικό όφελος, παρατηρείται ότι ο όρος είναι σχεδόν όμοιος με αυτόν της *κερδοσκοπίας*. Επομένως, ο δράστης εδώ πρέπει να δρα θέλοντας να επαυξήσει την περιουσία του. Η επαύξηση αυτή πρέπει να είναι άμεσα συνδεδεμένη με το έγκλημα και να μην συμβαίνει επ' ευκαιρία, ενώ όπως είναι λογικό, δε μπορεί να συντρέχει στον δράστη παρακολούθησης του εγκλήματος.

β. Υποκειμενική υπόσταση

Για το αδίκημα δεν προβλέπεται η εξ αμελείας τέλεση, επομένως θεωρείται έγκλημα **δόλου**¹⁵⁴. Επειδή δεν εντοπίζεται η ανάγκη κατάφασης συγκεκριμένου βαθμού, αρκεί να διαπιστώνεται έστω και **ενδεχόμενος δόλος**, Στοιχεία τα οποία πρέπει να καλύπτονται από το δόλο του δράστη είναι η ανηλικότητα του θύματος, η κατάπειση του ανηλίκου για την διενέργεια πορνογραφικών παραστάσεων,

---

¹⁵³ Πολυζωΐδου Β., ό.π.

¹⁵⁴ Έχει υποστηριχθεί ότι το έγκλημα μπορεί να τελεστεί και δια παραλείψεως, όταν ο παραλείπων έχει ιδιαίτερη νομική υποχρέωση (π.χ. είναι ο πατέρας του ανηλίκου) ή, ενώ βρίσκεται στον χώρο όπου ξαφνικά τελούνται πορνογραφικές παραστάσεις, δεν μεταβαίνει αλλού.

αλλά και ο χαρακτηρισμός αυτών ως πορνογραφικών¹⁵⁵. Στο τελευταίο εδάφιο της πρώτης παραγράφου, όπου ποινικοποιείται η θέαση των πορνογραφικών παραστάσεων μετά από καταβολή αντιτίμου, χρειάζεται **άμεσος δόλος α' ή β' βαθμού**, επειδή η διάταξη απαιτεί η παρακολούθηση να γίνεται «εν γνώσει». Τέλος, η διακεκριμένη παραλλαγή της δεύτερης παραγράφου που τιμωρεί βαρύτερα τον δράστη που ενεργεί «με σκοπό την επιδίωξη οικονομικού οφέλους», στοιχειοθετείται μόνο με τη συνδρομή **άμεσου δόλου α' βαθμού**. Εάν αγνοεί περιστατικό της αντικειμενικής υπόστασης ο δράστης, τότε δεν τιμωρείται λόγω ύπαρξης **πραγματικής πλάνης**.

γ. Ζητήματα απόπειρας - συμμετοχής

Απόπειρα τέλεσης πορνογραφικών παραστάσεων ανηλίκων είναι δυνατή, και για τους δύο τρόπους τέλεσης. Στην πρώτη περίπτωση, απόπειρα μπορεί να υπάρξει εάν ο δράστης επιχειρήσει να παρασύρει ή να εξωθήσει τον ανήλικο στη διενέργεια πορνογραφικών παραστάσεων, αλλά αποτύχει, ή το επιτυγχάνει μεν, αλλά οι παραστάσεις δε λαμβάνουν τελικά χώρα. Για τον δεύτερο τρόπο τέλεσης, απόπειρα μπορούμε να έχουμε όταν ο θεατής πληρώσει το αντίτιμο αλλά δεν παρακολουθήσει έπειτα τις πορνογραφικές παραστάσεις, ή εάν προσέλθει αλλά ακυρωθεί η τέλεσή τους.

Τόσο στην εξώθηση και στην παράσυρση, όσο και στις υπόλοιπες μορφές του εγκλήματος του άρθρου 348Γ ΠΚ, δηλαδή στη διοργάνωση και στην παρακολούθηση των πορνογραφικών παραστάσεων ανηλίκων, μπορεί να τιμωρηθεί η **συμμετοχή** και άλλων προσώπων. Έτσι, τιμωρητέα είναι η πρόκληση της απόφασης τέλεσης (*ηθική αυτουργία*), η παροχή συνδρομής (*συνέργεια*), και η από κοινού τέλεσή του (*συναυτουργία*).

δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής

Η διαμόρφωση του πλαισίου **ποινής** του εγκλήματος γίνεται τόσο με γνώμονα το είδος της πράξης, όσο και με κριτήριο την ηλικία του θύματος. Στη βασική μορφή του άρθρου 348Γ ΠΚ, η εξώθηση, η παράσυρση και η διοργάνωση των πορνογραφικών παραστάσεων επιφυλάσσει ποινή *πρόσκαιρης κάθειρξης* εάν ο ανήλικος είναι κάτω των δώδεκα ετών, *κάθειρξη έως δέκα έτη* εάν συμπλήρωσε το δέκατο τρίτο αλλά όχι το δέκατο πέμπτο έτος ενώ, αν ο ανήλικος είναι άνω των δεκαπέντε ετών,

---

¹⁵⁵ Σωστότερο θα ήταν να αποκλείσουμε το ενδεχόμενο πιθανολόγησης από τον δράστη ότι οι παραστάσεις είναι πορνογραφικές, και να χρειάζεται τουλάχιστον **άμεσος δόλος** για αυτές.

απειλείται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών. Στην περίπτωση της παρακολούθησης πορνογραφικών παραστάσεων, η απειλούμενη ποινή είναι φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών, εφόσον ο ανήλικος είναι κάτω των δεκαπέντε ετών, φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, εάν συμπλήρωσε τα δεκαπέντε έτη. Στις διακεκριμένες παραλλαγές, τέλος, οι ποινικές κυρώσεις που απειλούνται, με την ίδια ηλικιακή διάκριση όπως αυτή στις ποινές των εγκλημάτων της πρώτης παραγράφου είναι *κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών, πρόσκαιρη κάθειρξη και κάθειρξη έως δέκα έτη*, αντίστοιχα.

Το έγκλημα των πορνογραφικών παραστάσεων ανηλίκων **συρρέει αληθινά** με τα εγκλήματα που προβλέπονται στα άρθρα 336 ΠΚ (βιασμός), 339 ΠΚ (γενετήσιες πράξεις με ανήλικους)¹⁵⁶ και 351Α ΠΚ (γενετήσιες πράξεις με ανήλικους έναντι αμοιβής). Το ερώτημα που τίθεται είναι τι είδους συρροή θα δεχτούμε μεταξύ του άρθρου 348Γ ΠΚ και της πορνογραφίας ανηλίκων (α.348Α ΠΚ). Η συρροή ανακύπτει συχνά στην πράξη καθώς συμβαίνει πρώτα να εκμεταλλεύεται ο δράστης τον ανήλικο, ώστε να προβεί στις πορνογραφικές παραστάσεις, και έπειτα το παιδικό πορνογραφικό υλικό να καταγραφεί και να μεταφερθεί σε τρίτους. Η κρατούσα στη νομολογία άποψη θεωρεί τη συρροή **αληθινή**, λόγω διαφορετικής αντικειμενικής υπόστασης και διαφορετικού προσβαλλόμενου εννόμου αγαθού, άποψη με την οποία συντάσσεται και τμήμα της θεωρίας¹⁵⁷.

2.3. Μαστροπεία (α.349 ΠΚ)

Το φαινόμενο της μαστροπείας, ή αλλιώς της πορνείας ανηλίκων, είναι διεθνώς εμφανιζόμενο και χαρακτηρίζεται από μηχανισμούς συστηματικής εκμετάλλευσης ανηλίκων, οι οποίοι έτσι καθίστανται υποχείρια των δραστών, οι οποίοι τους ωθούν στην εκπόρνευση. Η ανάγκη προστασίας του ανηλίκου από οποιαδήποτε ενέργεια του αποτρέπει τη δημιουργία μιας ελεύθερα διαμορφωμένης και ελεγχόμενης από τον ίδιο σεξουαλικότητας δεν αφήνει περιθώριο στη νομιμοποίηση πράξεων που τον αφήνουν εκτεθειμένο σε ερωτικές διαθέσεις αορίστου αριθμού προσώπων, οι οποίες ενδέχεται να αφήσουν στο θύμα σοβαρές ψυχολογικές διαταραχές. Άλλωστε, για τα άτομα με παιδοφιλικές διαταραχές και όσους θέλουν να εκμεταλλευτούν τις σεξουαλικές τους προτιμήσεις για την απόκτηση κέρδους, η παιδική πορνεία αποτελεί ένα σίγουρο «μονοπάτι» για την ικανοποίηση των προτιμήσεων αυτών.

---

¹⁵⁶ Συρροή με το άρθρο 339 ΠΚ είναι δυνατή μόνο εφόσον ο ανήλικος είναι κάτω των δεκαπέντε ετών, καθώς εκεί εντοπίζεται το μέγιστο ηλικιακό όριο για την τιμώρηση τέλεσης γενετήσιων πράξεων με ανήλικους ή ενώπιόν τους.

¹⁵⁷ Όπως έγινε δεκτό στην ΑΠ 2122/2018, ΤΝΠ Ισοκράτης, βλ. και *Συμμεωνίδου – Καστανίδου*, ό.π., σελ.344

Στο κείμενο της διάταξης της μαστροπείας, τιμωρείται ο δράστης που «για να εξυπηρετήσει την ακολασία άλλων, προάγει ή εξωθεί στην πορνεία ανήλικο ή υποθάλπει ή εξαναγκάζει ή διευκολύνει ή συμμετέχει στην πορνεία ανηλίκων». Στον παλαιό ΠΚ τυποποιούταν, στην τρίτη παράγραφο, η μαστροπεία γυναικών, όμως καταργήθηκε η διάταξη από τον νΠΚ, καθώς εντασσόταν σε μία κατηγορία εγκλημάτων που δε θεωρείται ότι πλέον ενείχαν κάποια απαξία, άρα η ποινική τιμώρηση για τους δράστες των αδικημάτων αυτών δεν κρινόταν απαραίτητη¹⁵⁸. Ο **δράστης** μπορεί να είναι ενήλικος ή ανήλικος, ενώ το **θύμα** της μαστροπείας είναι αποκλειστικά ανήλικο άτομο, δίχως ανώτατο ή κατώτατο ηλικιακό όριο, και πρέπει να είναι ορισμένο πρόσωπο.

Η σημαντικότερη, ίσως, προβληματική που επικρατούσε, συγκεντρωνόταν στο αν υπάρχει μαστροπεία όταν ο ανήλικος *ήδη ασκεί πορνεία*. Καθώς ήταν έντονο, υπό το παλαιότερο νομοθετικό καθεστώς, το ηθικολογικό στοιχείο στα γενετήσια εγκλήματα, η νομολογία δεχόταν ότι άγραφο στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος ήταν η μη προηγούμενη άσκηση πορνείας. Η θέση αυτή δεν αντιστοιχεί με το σκοπό του άρθρου, ο οποίος δεν είναι μόνο η αποτροπή εισόδου του ανηλίκου στη βιομηχανία του «αγοραίου έρωτα», αλλά θέλει να εξασφαλίσει την σεξουαλική του αυτοδιάθεση και να αποτρέψει την εκπόρνευση του θύματος, είτε αυτή γίνεται θεληματικά, είτε μέσω εξαναγκασμού. Επομένως αρνητική προϋπόθεση της μαστροπείας δε θα πρέπει να αποτελεί η έλλειψη άσκησης πράξεων πορνείας, με ορισμένες πρόσφατες δικαστικές αποφάσεις να υιοθετούν την άποψη αυτή¹⁵⁹.

Στο έγκλημα του άρθρου 349 ΠΚ, για το **προστατευόμενο έννομο αγαθό** έχει εκφραστεί πληθώρα απόψεων, οι οποίες συνοψίζονται στην ανηλικότητα, στη γενετήσια ελευθερία, στην καταπολέμηση της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, ενώ δημοφιλείς είναι και αυτές που το αναζητούν στην αδιατάρακτη σεξουαλική ανάπτυξη των ανηλίκων ή στον περιορισμό της δημιουργίας αγοράς παιδικής πορνείας. Παλαιότερες απόψεις είχαν ανάγει ως αξία προστασίας τη σωματική αγνότητα και την υγεία του ανηλίκου¹⁶⁰, όπως επίσης και την αποτροπή της «ηθικής καταστροφής» του. Η άποψη που θεωρείται στην παρούσα εργασία ως ορθότερη αναγνωρίζει ως προστατευόμενο έννομο αγαθό την καταπολέμηση της δημιουργίας αγοράς παιδικού «αγοραίου έρωτα» σε πρώτο βαθμό, και

---

¹⁵⁸ ΑιτΕκθνΠΚ, σελ.69: «[...]Το έννομο αγαθό το οποίο προστατεύεται με τη διάταξη αυτή αμφισβητείται σοβαρά στο χώρο της θεωρίας. Αν η γυναίκα εξαναγκάζεται παρά τη θέλησή της να εκπορνευτεί, η πράξη αυτή, ακόμη κι όταν δεν έχει την ένταση του εγκλήματος του βιασμού ή κάποιου άλλου εγκλήματος κατά της σεξουαλικής ελευθερίας, μπορεί πάντα να αντιμετωπιστεί ως μια μορφή παράνομης βίας. Δεν φαίνεται, λοιπόν, να υπάρχει κάποιο αυτοτελές αγαθό, που θα άξιζε να προστατεύεται κατά την τυποποίηση του εγκλήματος της μαστροπείας. Αν άλλωστε υπήρχε κάποιο πραγματικό έννομο αγαθό, θα ήταν αναγκαία σε κάθε περίπτωση η επέκταση του αξιοποιήσιμου και στα δύο φύλα και όχι μόνο στις γυναίκες.»

¹⁵⁹ ΑΠ 208/2002, areiospagos.net, ΣυμβΠλημΠεθ 116/2012, ΠοινΔικ 2013, σελ.398

¹⁶⁰ Βαρβαρέτος Γ., ό.π., σελ. 1078

δευτερευόντως την υγιή σεξουαλική ανάπτυξη των ανηλίκων, καθώς στο έγκλημα προέχει το στοιχείο της οικονομικής εκμετάλλευσης του σώματος του ανηλίκου.

α. Αντικειμενική υπόσταση

i. Βασική μορφή (παρ.1)

Η πράξη της μαστροπείας πρέπει να τελείται με σκοπό να ικανοποιήσει **την ακολασία άλλων**¹⁶¹. Παρόλο που απαλείφθηκαν από τον νΠΚ παρόμοιες διατυπώσεις, η ακολασία παρέμεινε στο άρθρο αυτό, χωρίς κάποια εξήγηση. Θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι η έννοια της ακολασίας ταυτίζεται με την γενετήσια πράξη, και έτσι ο δράστης πρέπει να θέλει μέσω αυτής να τελέσουν άλλοι γενετήσιες πράξεις με τον ανήλικο.

Η πορνεία αποτελεί το κύριο σημείο του άρθρου, και η νομολογία έχει εισάγει ορισμένα κριτήρια για τον ορισμό της¹⁶²: Συνίσταται στην παράδοση του σώματος του εκπορνευόμενου, τελείται σε περισσότερα πρόσωπα, δίχως την επιλογή του παθόντος, για ερωτική επαφή και με αντάλλαγμα χρηματικό ή άλλης μορφής. Το κυριότερο στοιχείο που καταλύει την σεξουαλική αυτοδιάθεση είναι το αντάλλαγμα, καθώς λόγω αυτού το άτομο δεν επιλέγει το πρόσωπο με το οποίο θα συνευρεθεί.

Μαστροπεία μπορεί να τελεστεί με έξι διαφορετικούς τρόπους, **προαγωγή, εξώθηση, υπόθαλψη, διευκόλυνση, εξαναγκασμός ή συμμετοχή**. Όπως υποστηρίζεται στη θεωρία, δε θα πρέπει να τίθεται ως προϋπόθεση η μη πρότερη άσκηση πορνείας, καθώς κάθε πράξη αποτελεί μια πιο «βαθιά» είσοδο στην εκμετάλλευση του θύματος. Οι έννοιες των τρόπων τέλεσης είναι οι εξής:

- **Προαγωγή:** παρακίνηση του προσώπου να εκδοθεί ή πρόκληση της απόφασης για αυτό
- **Εξώθηση:** άσκηση ψυχολογικής πίεσης για την ώθηση του ανηλίκου να εκπορνευτεί από μόνος του
- **Υπόθαλψη:** έμπρακτη παροχή των συνθηκών που ευνοούν τη συνέχιση ή την απόκρυψη της πορνείας
- **Διευκόλυνση:** δημιουργία των προϋποθέσεων που ευνοούν την συνέχιση της πορνείας

---

¹⁶¹ Χαραλαμπίδης Α., Ο νέος Ποινικός Κώδικας (2 Τόμοι), 2021, σελ. 2582

¹⁶² ΑΠ 1556/2009 ΠοινΔικ 2010, σελ. 542, ΑΠ 769/2009 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 256/2008, ΠοινΛογ 2008, σελ. 194

- **Εξαναγκασμός:** χρήση σωματικής ή ψυχολογικής βίας ή απειλών, ώστε να υπερνικηθεί η αντίθετη θέληση του θύματος και να εκπορνευτεί
- **Συμμετοχή:** συμμετοχή στη γενετήσια πράξη που τελεί ο ανήλικος (πρακτικά εδώ τιμωρείται ο πελάτης-καταναλωτής)

ii. Διακεκριμένες μορφές (παρ.2)

Διακεκριμένες παραλλαγές μαστροπείας περιλαμβάνονται στην δεύτερη παράγραφο του άρθρου 349 ΠΚ, για τις οποίες απειλείται αυξημένο πλαίσιο ποινής. Η πρώτη περίπτωση περιλαμβάνει την τέλεση της πράξης κατά ανηλικού κάτω των δεκαπέντε ετών, γεγονός που προσδίδει μεγαλύτερη απαξία στην πράξη. Επίσης, επιβαρυντική μορφή συνιστά η τέλεση του εγκλήματος με *απατηλά μέσα*, δηλαδή την απόκρυψη γεγονότων ή με την παράσταση ψευδών στοιχείων ως αληθινών, καθώς έτσι εκπορνεύονται ορισμένα πρόσωπα χωρίς να αντιληφθούν τη σημασία την πράξης τους. Επίσης, τιμωρείται βαρύτερα η μαστροπεία από ανιόντα συγγενή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας ή από θετό γονέα ή σύζυγό ή επίτροπο ή από άλλο άτομο το οποίο προσωρινά επιβλέπει τον ανήλικο. Τα πρόσωπα αυτά έχουν το κοινό στοιχείο της συγγένειας ή στενής σχέσης με το θύμα, επομένως η διάπραξη του εγκλήματος από αυτούς κρίνεται ότι ενέχει περισσότερο άδικο. Επίσης τιμωρείται βαρύτερα η μαστροπεία αν τελείται από υπάλληλο¹⁶³, δρώντας κατά την υπηρεσία ή επωφελούμενος από αυτήν. Δύο τελευταίες διακεκριμένες μορφές είναι η τέλεση της μαστροπείας μέσω ηλεκτρονικών μέσω επικοινωνίας, όπως του διαδικτύου, αλλά και η τέλεσή της με την προσφορά ή υπόσχεσης πληρωμής χρημάτων ή άλλης αμοιβής.

β. Υποκειμενική υπόσταση

Αυξημένος βαθμός **δόλου** δεν απαιτείται στο έγκλημα της μαστροπείας, και, καθώς δεν είναι δυνατή η εξ αμελείας διάπραξη, μπορεί να υπάρχει κάθε βαθμός δόλου, άρα και **ενδεχόμενος**. Η επικάλυψη στοιχείων της αντικειμενικής υπόστασης από την βούληση και πρόθεση του δράστη πρέπει να περιλαμβάνει την ηλικία του θύματος, δηλαδή ότι αυτό είναι ανήλικος, την σύνδεση της ενέργειας του δράστη με το αποτέλεσμα, που είναι η εκπόρνευση του ανηλικού, καθώς και την τέλεση της μαστροπείας για τον λόγο της εξυπηρέτησης της ακολασίας άλλων ατόμων. Ειδικά για την ακολασία, παρόλο που είπαμε ότι ο όρος ατυχώς παρέμεινε στο κείμενο και πρέπει να εννοηθεί ως η θέληση τέλεσης γενετήσιων πράξεων με τον ανήλικο, χρειάζεται να διαπιστώνεται **άμεσο δόλος α' βαθμού**. Έτσι η μαστροπεία του άρθρου 349 ΠΚ καταστρώνεται ως έγκλημα **υπερχειλούς υποκειμενικής υπόστασης**. Για **πραγματική**

¹⁶³ Ο ορισμός του υπαλλήλου βρίσκεται στο α.13 περ.α' ΠΚ: «Υπάλληλος είναι εκείνος στον οποίο νόμιμα έχει ανατεθεί, έστω και προσωρινά, η άσκηση υπηρεσίας δημόσιας, δημοτικής ή κοινοτικής ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου.»

πλάνη του δράστη, και άρση του αδικού της πράξης του, γίνεται λόγος όταν εσφαλμένα θεωρεί τον παθόντα ανήλικο, ή όταν δεν γνωρίζει ότι η πράξη του συνιστά πράξη μαστροπείας.

γ. Ζητήματα απόπειρας - συμμετοχής

Στο έγκλημα της μαστροπείας είναι νοητή η **απόπειρα**. Ειδικότερα, απόπειρα μαστροπείας μπορεί να υπάρξει στην περίπτωση όπου π.χ. παρέχεται ο χώρος στον ανήλικο για να εκδοθεί, αλλά εκείνος τελικά επιλέγει να μεταβεί σε άλλο μέρος προς τέλεση των γενετήσιων πράξεων. Άλλα παραδείγματα απόπειρας του εγκλήματος του άρθρου 349 ΠΚ αποτελεί η παρακίνηση του ανηλίκου να εκδοθεί, χωρίς αυτή να οδηγήσει σε κάποιο αποτέλεσμα, ή δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για την έναρξη της πράξης, η οποία δε λαμβάνει τελικά χώρα επειδή ο πελάτης άλλαξε γνώμη. Έχει εκφραστεί και η άποψη ότι για τις υποστάσεις της διευκόλυνσης, της υπόθαλψης και της συμμετοχής ότι δεν επιδέχονται απόπειρας, καθώς αποτελούν τυπικά εγκλήματα¹⁶⁴, και ήδη με την πράξη του δράστη αποπερατώνεται το έγκλημα.

Συμμετοχή στη διάταξη του άρθρου 349 ΠΚ είναι δυνατή, και με τις τρεις δυνατές μορφές (*ηθική αυτουργία, συνέργεια, συναυτουργία*). Όπως και σε κάθε άλλο σεξουαλικό έγκλημα, έτσι και εδώ, ο ανήλικος ο οποίος εκπορνεύεται από τον δράστη είναι **αναγκαίος συνεργός** στο έγκλημα αλλά, επειδή αποτελεί ταυτόχρονα και το θύμα, δεν τιμωρείται για τη συμμετοχή του στη μαστροπεία. Όπως αναφέρθηκε και άνωθεν, ο πελάτης με τον οποίο συνευρίσκεται ο ανήλικος δε θεωρείται *συνεργός* του δράστη, αλλά είναι *φυσικός αυτουργός* μαστροπείας, καθώς η πράξη του εντάσσεται στη «συμμετοχή» σε πορνεία, που περιγράφεται στο υπό ανάλυση άρθρο.

δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής

Η μαστροπεία αποτελεί *κακούργημα* ήδη από την ψήφιση του ν.3064/2002, και η απειλούμενη ποινή για την τέλεσή της είναι *κάθειρξη έως δέκα έτη* και, σωρευτικά, *χρηματική ποινή*. Η δεύτερη παράγραφος στο άρθρο 349 ΠΚ, στην οποία προβλέπονται έξι διακεκριμένες παραλλαγές του εγκλήματος, τιμωρούνται αυστηρότερα, με πρόσκαιρη *κάθειρξη* σε συνδυασμό με *χρηματική ποινή*. Σε ειδικό νόμο, και συγκεκριμένα στον ν.3064/2002, εάν καταδικαστεί για έγκλημα μαστροπείας ιδιοκτήτης καταστήματος, εντός του οποίου έλαβε χώρα η εκπόρνευση του ανηλίκου, τότε, ως παρεπόμενη ποινή,

---

¹⁶⁴ Παρασκευόπουλος Ν./Φυτράκης Ι., ό.π., σελ.443

αφαιρείται οριστικά ή προσωρινά, η άδεια λειτουργίας του καταστήματος, ή μπορεί να απαγορευτεί η άσκηση της εν λόγω επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Εφόσον προκύπτει ότι περισσότεροι από τους τρόπους τέλεσης έχουν πραγματοποιηθεί, ή για τον ίδιο τρόπο έχει ενεργήσει ο δράστης με περισσότερες πράξεις μαστροπείας, τότε μόνο ένα έγκλημα μαστροπείας έχει τελεστεί, εφόσον βέβαια υπάρχει ένας μόνο ανήλικος. Στην περίπτωση, δηλαδή που περισσότεροι ανήλικοι ωθούνται στην πορνεία, με μία ή περισσότερες πράξεις, τότε θα υπάρχει **αληθινή συρροή**, κατ' ιδέα ή πραγματική, αντίστοιχα¹⁶⁵. Λόγω ετερότητας εννόμων αγαθών, **αληθινή συρροή** καταφάσκει με τα εγκλήματα των άρθρων 325 ΠΚ, 336 ΠΚ, 339 ΠΚ, 348 ΠΚ, 348Α ΠΚ, 351Α ΠΚ¹⁶⁶. Καθώς συχνά οι ανήλικοι έχουν πέσει θύματα, όχι μόνο σεξουαλικής εκμετάλλευσης, αλλά και έχουν εισέλθει παράνομα στο ελληνικό έδαφος, οι δράστες του εγκλήματος της διευκόλυνσης μεταφοράς αλλοδαπών του ν.1975/1991 θα έχουν τελέσει δύο εγκλήματα, τα οποία συρρέουν **αληθινά**.

Για τη συρροή της μαστροπείας με την εμπορία ανθρώπων του άρθρου 323Α ΠΚ έχει υποστηριχθεί στην πράξη τόσο η **αληθινή**, όσο και η **φαινομενική** συρροή, με επιχειρήματα τη διαφορά στα προστατευόμενα αγαθά (σεξουαλική αυτοδιάθεση και προσωπική ελευθερία, αντίστοιχα), ή, αντίθετα την ταυτότητα των εννόμων αγαθών. Δογματικά ορθότερη εμφανίζεται η άποψη που δέχεται την αληθινή συρροή, καθώς υπάρχει πράγματι αναντιστοιχία στα έννομα αγαθά, και μόνο στην περίπτωση της παραγράφου 6 του άρθρου 323Α ΠΚ, όπου η εμπορία ανθρώπων τελείται με σκοπό παρόμοιο με αυτό της μαστροπείας. Στην περίπτωση αυτή, η εμπορία ανθρώπων θα απορροφηθεί, ως ελαφρύτερη, από τη μαστροπεία.

2.4. Γενετήσια πράξη με ανήλικο έναντι αμοιβής (α.351Α ΠΚ)

Η τέλεση γενετήσιων πράξεων με ανήλικο ή παρακολούθησή τους από αυτόν τυποποιείται ήδη στο άρθρο 339 ΠΚ, με σκοπό την απουσία οποιασδήποτε αθέμιτης επέμβασης στην υπό διαμόρφωση σεξουαλικότητα του ανηλίκου, και την αποφυγή κάθε πιθανής επίπτωσης που μπορεί να έχει μια τέτοια ενέργεια στη συμπεριφορά και στην υγεία του. Κατ' αρχάς λοιπόν φαίνεται να παρέλκει η τιμώρηση, για δεύτερη φορά, της ίδιας πράξης. Στο άρθρο 351Α ΠΚ, το οποίο εισήχθη με τον ν.3064/2002, όμως, δεν υπολογίζεται μόνο το στοιχείο της υγιούς σεξουαλικής ανάπτυξης, αλλά το ενδεχόμενο να πέσει

---

¹⁶⁵ *Χαραλαμπίκης Α.*, Ο νέος Ποινικός Κώδικας (2 Τόμοι), 2021, σελ. 2586

¹⁶⁶ Αν δεχτούμε ότι προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι η αδιατάρακτη σεξουαλική ανάπτυξη του ανηλίκου, τότε αρμόζει να θεωρήσουμε *φαινομενική* τη συρροή της μαστροπείας με τα εγκλήματα των άρθρων 339 ΠΚ και 351Α ΠΚ.

θύμα εκμετάλλευσης κάποιος ανήλικος, και να διαθέσει τον εαυτό του με αντάλλαγμα χρηματική, συνήθως ανταμοιβή. Για τον λόγο αυτό θεωρήθηκε απαραίτητο να τιμωρηθεί και αυτή η συμπεριφορά καθώς, ενώ γενικότερα ο ανήλικος μπορεί να μην εναντιώνεται στη γενετήσια πράξη, και μόνο η αντιπαροχή που του προσφέρεται, του αποκλείει την όποια δυνατότητα έχει να σκεφθεί υπεύθυνα και τον χειραγωγεί στο να δεχτεί την πρόταση αδιάκριτα. Ένδειξη, μάλιστα, προς αυτήν την κατεύθυνση είναι η ποινική ευθύνη ανεξαρτήτως της ηλικίας του ανηλίκου, και αυτό σε αντίθεση με το άρθρο 339 ΠΚ, όπου το όριο τίθεται στα δεκαπέντε έτη.

Στο άρθρο 351Α ΠΚ επιλέχθηκε να ποινικοποιηθεί η επιλογή πολλών δραστών να κάμπτουν την όποια αντίσταση ή άρνηση του ανήλικου θύματος με χρηματικό αντάλλαγμα ή κάθε άλλο αντικείμενο που μπορεί να μεταβάλλει τη γνώμη του παθόντος και να εξασφαλίσει τη συγκατάθεσή του. Ειδικότερα η διάταξη αναφέρεται σε *«Η γενετήσια πράξη με ανήλικο που τελείται από ενήλικο με αμοιβή ή με άλλα υλικά ανταλλάγματα ή η γενετήσια πράξη μεταξύ ανηλίκων που προκαλείται από ενήλικο με τον ίδιο τρόπο και τελείται ενώπιον αυτού ή άλλου ενηλίκου»*. Υπό τον παλαιό ΠΚ οι γενετήσιες πράξεις (κατά την προηγούμενη ορολογία, ασέλγεια) με ανήλικο έναντι αμοιβής τιμωρούνταν αυστηρότερα όταν τελούνταν κατά συνήθεια, αλλά η πρόβλεψη καταργήθηκε, καθώς η κατά συνήθεια τέλεση απαλείφθηκε πλήρως από τον νΠΚ, ενώ επίσης δεν συμπεριλήφθηκε η πρόβλεψη για εξαίρεση του άρθρου από την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 83 περ.ε' πΠΚ¹⁶⁷.

Δράστης γενετήσιας πράξης με ανήλικο έναντι αμοιβής είναι αποκλειστικά *ενήλικο άτομο*, και άρα το έγκλημα του άρθρου 351Α ΠΚ είναι **ιδιαιτέρο**. Εάν ο ανήλικος είναι άνω των δεκαπέντε ετών, καθώς για πρώτη φορά τιμωρείται η πράξη με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, τότε το έγκλημα είναι **γνήσιο ιδιαιτέρο**. Εφόσον βέβαια, στον πρώτο τρόπο τέλεσης, ο τελών τις γενετήσιες πράξεις είναι ενήλικος, τότε δεν ενδιαφέρει αν το αντάλλαγμα, εφόσον δεν παρέχεται από τον ίδιο αλλά από τρίτο, δίδεται από ενήλικο ή από ανήλικο¹⁶⁸. Το **θύμα** είναι πρόσωπο κάτω των δεκαοκτώ ετών, άρα οποιοσδήποτε ανήλικος.

Όπως και στο έγκλημα της τέλεσης γενετήσιων πράξεων με ανηλικούς ή ενώπιόν τους, του άρθρου 339 ΠΚ, έτσι και εδώ έχει υποστηριχθεί ότι **προστατευόμενο έννομο αγαθό** είναι η ανηλικότητα του θύματος, ενώ στη νομολογία έχει εκφραστεί η άποψη ότι εδώ προστατεύεται η γενετήσια ελευθερία του θύματος, μαζί με την ψυχοσωματική υγεία της οικογένειας¹⁶⁹. Η **αδιατάρακτη σεξουαλική ανάπτυξη**

---

¹⁶⁷ Η διάταξη προέβλεπε ότι, σε περίπτωση σωρευτικής απειλής στερητικής της ελευθερίας ποινής και χρηματικής ποινής, ήταν δυνατό να επιβληθεί μόνο η χρηματική ποινή.

¹⁶⁸ Παρασκευόπουλος Ν./Φυτράκης Ι., ό.π., σελ.449

¹⁶⁹ ΑΠ 377/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1415/2013, ΠοινΧρ 2014, σελ.584

των ανηλίκων, ως ειδικότερη έκφραση της σεξουαλικής αυτοδιάθεσης του ανηλίκου φαντάζει ως η μάλλον ορθότερη άποψη γύρω από το ζήτημα αυτό.

α. Αντικειμενική υπόσταση

Η πρώτη παραλλαγή του εγκλήματος τελείται με την γενετήσια πράξη που διενεργείται μεταξύ του ανήλικου και του δράστη, ενώ η δεύτερη με την πρόκληση γενετήσιας πράξης ανηλίκων από ενήλικο και η οποία τελείται ενώπιον του θύματος. Βλέπουμε ότι η πρώτη μορφή ταυτίζεται πλήρως με αυτή του άρθρου 339 παρ.1 περ.α ΠΚ, επομένως ισχύουν *mutatis mutandis* όσα ειπώθηκαν στο αντίστοιχο κεφάλαιο. Σχετικά με τον δεύτερο τρόπο τέλεσης, απαιτείται να προκληθεί απόφαση σε άλλους ανήλικου να τελέσουν γενετήσια πράξη ενώπιον του ανηλίκου-θύματος, ο οποίος θα πρέπει να είναι παρών και να μην παρακολουθεί εξ αποστάσεως την πράξη. Στοιχείο που διαφοροποιεί το άρθρο 351Α ΠΚ με το άρθρο 339 ΠΚ είναι ότι εδώ ο ανήλικος συμφωνεί να τελέσει γενετήσια πράξη, ή να παραστεί σε τέλεση τέτοιας, **έναντι αμοιβής** ή υπόσχεσης αυτής¹⁷⁰. Η αμοιβή είναι ακριβώς που αυξάνει την απαξία του εγκλήματος, καθώς έτσι εξαφανίζεται κάθε πιθανότητα έγκυρης συναίνεσης του ανηλίκου, και δημιουργείται μια ανταλλακτική σχέση μεταξύ θύματος και δράστη (ερωτικές υπηρεσίες έναντι αμοιβής). Άλλωστε το στοιχείο της αμοιβής είναι αυτό που τιμωρεί τη πράξη ανεξαρτήτως ηλικίας του ανηλίκου, και δεν υιοθετεί το ηλικιακό όριο του άρθρου 339 ΠΚ. Τέλος, **έγκλημα εκ του αποτελέσματος** προβλέπεται στη δεύτερη παράγραφο, εφόσον από την πράξη του δράστη επέλθει θάνατος του ανηλίκου.

β. Υποκειμενική υπόσταση

Η τέλεση γενετήσιων πράξεων με ανήλικους έναντι αμοιβής τιμωρείται με ποινή κάθειρξης και, καθώς δεν ορίζεται διαφορετικά, τιμωρείται μόνο εφόσον τελείται με **δόλο**. Του νόμου μη διακρίνοντος, ο **ενδεχόμενος δόλος** αρκεί για να στοιχειοθετηθεί το αδίκημα. Τα στοιχεία που πρέπει να καλύπτει ο δράστης με τον δόλο του είναι η ανηλικότητα του θύματος, η τέλεση ή η πρόκληση της γενετήσιας πράξης, και η παροχή αμοιβής ή άλλων ανταλλαγμάτων. Εάν ο δράστης θεωρεί πως το θύμα δεν είναι ανήλικο, τότε βρίσκεται σε **πραγματική πλάνη**, και μένει ατιμώρητος. Εάν, πάλι, πιστεύει πως έχει δικαίωμα να τελέσει την πράξη, επειδή π.χ. ο ανήλικος είναι άνω των δεκαπέντε ετών και θεωρεί πως η

---

¹⁷⁰ *Μαργαρίτης Μ./Μαργαρίτη Α.*, Ποινικός Κώδικας Ερμηνεία – Εφαρμογή, 2020, σελ. 1016

πράξη δεν είναι αξιόποινη, τότε η πλάνη είναι **νομική**, και το ατιμώρητο θα εξαρτηθεί από το συγγνωστό ή μη της πλάνης. Τέλος, στην περίπτωση που ο δράστης προσφέρει αμοιβή στο θύμα, θεωρώντας ότι έτσι το καταπαίθει, αλλά εκείνο ήθελε ούτως ή άλλως την ερωτική πράξη, τότε η περίπτωση αποτελεί **νομιζόμενο έγκλημα**, και πάλι δεν απειλείται ποινή κατ' αυτού.

γ. Ζητήματα απόπειρας - συμμετοχής

Το έγκλημα του άρθρου 351Α ΠΚ είναι δεκτικό **απόπειρας**, η οποία μπορεί να συντρέχει όταν λ.χ. ο δράστης προσφέρει το αντάλλαγμα, αλλά ο ανήλικος αρνείται, όταν δέχεται την αμοιβή αλλά αργότερα μετανιώνει και την επιστρέφει, ή στην περίπτωση που ο δράστης πείσει τους ανήλικους να τελέσουν τη γενετήσια πράξη ενώπιόν του, αλλά αυτοί δεν εμφανιστούν εν τέλει.

Συμμετοχή στο έγκλημα είναι δυνατή με κάθε τρόπο, άρα και με *συνέργεια*, και με *ηθική αυτουργία*, και με *συναυτουργία*. Οι δύο πρώτες μορφές συμμετοχής μπορεί να έχουν δράστες τόσο ενήλικους, όσο και ανήλικους. Όπως ειπώθηκε, ενώ ο δράστης της πράξης του πρώτου εδαφίου πρέπει να είναι ενήλικος, δε χρειάζεται να παρέχει ο ίδιος το αντάλλαγμα, και επομένως συναυτουργός του μπορεί να καταστεί και άλλος ανήλικος. Το ανήλικο θύμα δεν τιμωρείται, εάν και συμμετέχει στο έγκλημα ως **αναγκαίος συνεργός**, καθώς αποτελεί τον παθόντα, και αυτόν τον οποίο προστατεύει η διάταξη. Ως προς τη δυνατότητα τέλεσής του με **έμμεση αυτουργία**, καταφατική απάντηση δίδεται μόνο αν θεωρηθεί ότι το έγκλημα δεν είναι ιδιόχειρο. Επειδή το έγκλημα είναι ιδιαίτερο, και μάλιστα *γνήσιο ιδιαίτερο*, όταν ο ανήλικος είναι άνω των δεκαπέντε ετών, η ποινική ευθύνη των συμμετόχων θα κριθεί με βάση το άρθρο 49 παρ.1 ΠΚ¹⁷¹.

δ. Απειλούμενη ποινή και ζητήματα συρροής

Η διάταξη του άρθρου 351Α ΠΚ προβλέπει διαφορετικό **πλαίσιο ποινής**, ανάλογα με την ηλικία του ανήλικου, ενώ η παράγραφος 2 του άρθρου ορίζει αυξημένες ποινές για την διακεκριμένη μορφή του εγκλήματος. Έτσι, ο δράστης τιμωρείται με:

- *Κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή*, εάν ο ανήλικος είναι κάτω των δώδεκα ετών
- *Πρόσκαιρη κάθειρξη και χρηματική ποινή*, εάν ο ανήλικος είναι μεταξύ δώδεκα και δεκατεσσάρων ετών

---

¹⁷¹ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., ό.π., σελ.354

- *Κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή, εάν ο ανήλικος είναι άνω των δεκατεσσάρων ετών*
- *Ισόβια κάθειρξη ή κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή, εάν στον ανήλικο επήλθε θάνατος*

Συρροή του εγκλήματος με την τέλεση γενετήσιων πράξεων με ανηλικούς ή ενώπιόν τους (α.339 ΠΚ) υπάρχει όταν ο ανήλικος είναι κάτω των δεκαπέντε ετών. Στην περίπτωση αυτή η συρροή είναι *φαινομενική* υπέρ του α.351Α ΠΚ, καθώς υπάρχει ρήτρα ρητής επικουρικότητας του α.339 ΠΚ έναντι αυτού. *Φαινομενική συρροή* γίνεται δεκτή και με το έγκλημα της κατάχρησης ανηλίκων, λόγω ταυτότητας εννόμου αγαθού, ενώ **αληθινή** είναι η συρροή των γενετήσιων πράξεων με ανηλικούς έναντι αμοιβής με τα εγκλήματα των άρθρων 323Α ΠΚ (εμπορία ανθρώπων) 336 ΠΚ (βιασμός), 348 ΠΚ (διευκόλυνση προσβολών της ανηλικότητας) και 349 ΠΚ (μαστροπεία).

Ενότητα III: Λοιπές διατάξεις

Στην ενότητα αυτή θα περιγραφούν ορισμένες ρυθμίσεις του Ποινικού Κώδικα που σχετίζονται με τα εγκλήματα γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, όταν στρέφονται κατά ανήλικων θυμάτων. Με εξαίρεση το πρώτο κεφάλαιο, που περιλαμβάνει διατάξεις, για πρώτη φορά εισαχθείσες με τον νέο Ποινικό Κώδικα, οι υπόλοιπες, στην αρχική έστω μορφή τους, εισήχθησαν με τον ν.3625/2007, ο οποίος μετέφερε στο ελληνικό δίκαιο το Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού. Κοινό στοιχείο όλων των διατάξεων είναι η με διαφορετικούς τρόπους παροχή πληρέστερης προστασίας στον ανήλικο, ο οποίος θίγεται από την τέλεση σεξουαλικών εγκλημάτων.

1. Γενική διάταξη για αξιόποιο και ευνοϊκά μέτρα (α.348Δ, α.350Α ΠΚ)

Η θέση σε ισχύ του νέου Ποινικού Κώδικα επέφερε διάφορες τροποποιήσεις, αφαιρέσεις και προσθήκες διατάξεων, άλλες με θετικό πρόσημο και άλλες που χρήζουν συζήτησης, μερικές όμως από αυτές δεν έχουν απασχολήσει τη θεωρία και τη νομολογία σε ιδιαίτερο βαθμό ακόμη. Στο δέκατο ένατο κεφάλαιο του νΠΚ, εκτός από την κατάργηση ορισμένων εγκλημάτων που, σύμφωνα με τα ανωτέρω, δε θεωρήθηκε ότι προσβάλλουν κάποιο έννομο αγαθό, έγινε η προσθήκη δύο νέων διατάξεων, αυτές των άρθρων 348Δ και 350Α ΠΚ.

i. Γενική διάταξη (α.348Δ ΠΚ)

Η πρώτη διάταξη που εισήχθη με τον ν.4619/2019¹⁷² αναφέρει ότι «Οι διατάξεις των άρθρων 339, 342, 348, 348 Α, 348 Β, 348 Γ, 349 και 351 Α εφαρμόζονται και για πράξεις που τέλεσε ημεδαπός στην αλλοδαπή, ανεξάρτητα αν ήταν αξιόποινες και κατά τους νόμους της χώρας που τελέστηκαν.». Τα άρθρα που αναφέρονται στη διάταξη αντιστοιχούν στα εγκλήματα της τέλεσης γενετήσιων πράξεων με ανηλίκους ή ενώπιόν τους, της κατάχρησης ανηλίκου, της διευκόλυνσης προσβολών της ανηλικότητας, της πορνογραφίας ανηλίκων, της προσέλευσης παιδιών για γενετήσιους λόγους, των πορνογραφικών παραστάσεων ανηλίκων, της μαστροπείας, και της τέλεσης γενετήσιας πράξης με ανήλικο έναντι αμοιβής. Κοινό χαρακτηριστικό των εγκλημάτων είναι ότι θύμα των πράξεων είναι μόνο ανήλικος.

Η ρύθμιση αυτή έρχεται σε αντίθεση με το άρθρο 6 παρ.1 του ΠΚ¹⁷³, το οποίο καθιερώνει την αρχή της ενεργητικής προσωπικότητας¹⁷⁴. Σύμφωνα με την αρχή αυτήν, για να καταστεί αξιόποινη μια πράξη που τέλεσε Έλληνας πολίτης στο εξωτερικό, θα πρέπει να είναι αξιόποινη και κατά τους νόμους της χώρας, στο έδαφος της οποίας τελέστηκε. Η ratio της διάταξης συνοψίζεται στην επιθυμία της ημεδαπής πολιτείας να εγγυηθεί τη σύμφωνη με τον εκεί ισχύοντα νόμο διαμονή των πολιτών της, ενώ παράλληλα αποσκοπεί και σε αποφυγή νομικών αδιεξόδων, καθώς δε θα ήταν δυνατή η τιμώρηση του ημεδαπού, και, ενόψει της αρχής της απαγόρευσης έκδοσης ημεδαπών, δε θα μπορούσε ούτε να αιτηθεί την έκδοση του στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, η αίτηση να είναι αξιόποινη η πράξη «με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της» αποτελεί τη λεγόμενη «αρχή του διπλού αξιοποίνου»¹⁷⁵.

Η εξαιρέση από την αρχή του διπλού αξιοποίνου, που καθιερώνει το άρθρο 348Δ ΠΚ, έχει ως επακόλουθο τη δυνατότητα δίωξης του δράστη γενετήσιων εγκλημάτων κατά ανηλίκων σε ξένη χώρα, δίχως να ενδιαφέρουν οι προβλέψεις του εκεί ισχύοντος ποινικού δικαίου. Παρόμοιες εξαιρέσεις καθιερώνονται και για άλλες κατηγορίες εγκλημάτων, όπως για εγκλήματα διαφθοράς¹⁷⁶, για εγκλήματα κατά των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ¹⁷⁷, καθώς και για δράστες του εγκλήματος της

---

¹⁷² Μυλωνόπουλος Χ., Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο, 2021, σελ.320

¹⁷³ Χαραλαμπίκης Α., Ο νέος Ποινικός Κώδικας (2 Τόμοι), 2021, σελ. 2580

¹⁷⁴ Μυλωνόπουλος Χ., ό.π., σελ.281 επ.

¹⁷⁵ Η αρχή αυτή αποσκοπεί στη δημιουργία κλίματος αλληλοεμπιστοσύνης των ενόμων τάξεων των κρατών, καθώς εξασφαλίζεται ότι ο δράστης θα τιμωρηθεί για μια πράξη που προβλέπεται στον νόμο, ανεξαρτήτως της χώρας του forum.

¹⁷⁶ Εγκλήματα που εξαιρούνται από την αρχή του διπλού αξιοποίνου είναι η δωροληψία πολιτικών προσώπων (α.159 ΠΚ), η δωροδοκία πολιτικών προσώπων (α.159Α ΠΚ), η δωροληψία υπαλλήλων (α.235 ΠΚ) η δωροδοκία υπαλλήλου (α.236 ΠΚ) και η δωροδοκία και δωροληψία δικαστικών λειτουργών (α.237 ΠΚ).

¹⁷⁷ Άρθρο 26 παρ.1 ν.4689/2020: «Η δικαιοδοσία των ελληνικών ποινικών δικαστηρίων για τα αδικήματα των άρθρων 23 και 24 του παρόντος μέρους, καθώς και για τα αδικήματα των άρθρων 159, 159Α, 235, 236, 237, 237Β, 375, 386, 386Α, 386Β, 390 Π.Κ., 155 επ. του ν. 2960/2001 (Α' 265) και 39 του ν. 4557/2018 (Α' 139), όταν αυτά στρέφονται κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή συνδέονται με την προσβολή αυτών των συμφερόντων, καθιδρύεται στις περιπτώσεις που τελούνται στην αλλοδαπή από ημεδαπό, ακόμα και αν η πράξη δεν είναι αξιόποινη, με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της, κατά τους νόμους της χώρας στην οποία τελέστηκε ή δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παρ. 3 του άρθρου 6 του Π.Κ..»

εγκληματικής οργάνωσης. Δικαιολογητικός σκοπός, τόσο αυτών των περιπτώσεων, όσο και της εδώ εξεταζόμενης, δεν είναι άλλος από την ιδιαίτερη απαξία που ενέχουν οι πράξεις αυτές, και η επιθυμία του νομοθέτη να εξασφαλίσει την με κάθε τρόπο δίωξη και τιμώρηση των εγκλημάτων αυτών.

ii. Ευνοϊκά μέτρα (α.350Α ΠΚ)

Στο άρθρο 350Α συναντάται η δεύτερη προσθήκη με τον νΠΚ, όπου και ορίζεται ότι «Στις περιπτώσεις των άρθρων 348Α, 348Β, 348Γ, 349 εφαρμόζεται αναλογικά η πρόβλεψη της παραγράφου 8 του άρθρου 323Α.». Τα εγκλήματα που ορίζονται εδώ είναι λιγότερα από αυτά που περιλαμβάνει το άρθρο 348Δ ΠΚ, και είναι η πορνογραφία ανηλίκων, η προσέλκυση παιδιών για γενετήσιους λόγους, οι πορνογραφικές παραστάσεων ανηλίκων και η μαστροπεία. Και στην περίπτωση αυτή τα εν λόγω εγκλήματα τιμωρούν πράξεις που προσβάλλουν τη γενετήσια ελευθερία και την οικονομική εκμετάλλευση της γενετήσιας ζωής των ανηλίκων.

Η διάταξη αυτή παραπέμπει στη ρύθμιση της παραγράφου 8 του άρθρου 323Α ΠΚ¹⁷⁸, στο οποίο τυποποιείται η εμπορία ανθρώπων. Στην παράγραφο αυτή προβλέπεται ότι: «Για όποιον καταγγέλλει αξιόποινες πράξεις που τελέστηκαν σε βάρος του από υπαιτίους των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών μπορεί, εφόσον η καταγγελία πιθανολογείται βάσιμη, ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, να απόσχει προσωρινά από την ποινική δίωξη για παραβάσεις του νόμου περί αλλοδαπών και περί εκδιδομένων με αμοιβή προσώπων, καθώς και για παραβάσεις λόγω συμμετοχής τους σε εγκληματικές δραστηριότητες, εφόσον η συμμετοχή αυτή ήταν άμεση συνέπεια του γεγονότος ότι ήταν παθόντες των αδικημάτων των προηγούμενων παραγράφων, ώσπου να εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση για τις πράξεις που καταγγέλθηκαν. Αν η καταγγελία αποδειχθεί βάσιμη, η αποχή από την ποινική δίωξη γίνεται οριστική.».

Η ρύθμιση αυτή αποτελεί παροχή **μέτρων επιείκειας** για τα θύματα εγκλημάτων, όπως της εμπορίας ανθρώπων και αυτών που προβλέπονται στο άρθρο 350Α ΠΚ, καθώς λόγω του διασυνοριακού χαρακτήρα που λαμβάνουν τα εγκλήματα αυτά, στην πράξη υπάρχει και παράβαση του νόμου περί αλλοδαπών (ν.4251/2014). Επίσης, τα ανήλικα θύματα γενετήσιων εγκλημάτων με κύριο το στοιχείο της έκδοσης με αμοιβή, παραβιάζουν και τον νόμο περί εκδιδομένων με αμοιβή προσώπων (ν.2734/1999), καθώς η πορνεία είναι νόμιμη μόνο εφόσον τα άτομα είναι ενήλικα. Λόγω της θέσης στην οποία βρίσκονται, με την εκμετάλλευση της προσωπικής ελευθερίας τους, και τον διαρκή φόβο, ο οποίος τους διακατέχει, σχετικά με την κακοποίηση που δέχονται, οδήγησε τον νομοθέτη στην θέσπιση ευνοϊκών για

---

¹⁷⁸ Μαργαρίτης Μ./Μαργαρίτη Α., Ποινικός Κώδικας Ερμηνεία – Εφαρμογή, 2020, σελ. 1015

αυτά ρύθμισης¹⁷⁹. Έτσι, εφόσον το θύμα προβεί σε **καταγγελία** για τις εναντίον του γενετήσιες πράξεις, τότε για τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, εφόσον λάβει έγκριση από τον Εισαγγελέα Εφετών, ιδρύεται *δυνητικός λόγος προσωρινής αποχής* από την ποινική δίωξη. Η αποχή από τη δίωξη αυτή καλύπτει μόνο παραβάσεις των δύο προαναφερόμενων νόμων, καθώς και εγκλημάτων που διαπράχθηκαν ως άμεση συνέπεια του γεγονότος ότι ήταν θύματα των άνωθεν εγκλημάτων και διαρκεί μέχρι το αμετάκλητο της απόφασης για την καταγγελθείσα πράξη. Η προσωρινή αποχή μετατρέπεται σε *οριστική αποχή* από την ποινική δίωξη, εφόσον η καταγγελία του θύματος αποδειχθεί βάσιμη.

2. Ψυχοδιαγνωστική εξέταση και θεραπεία δράστη και θύματος (α.352Α ΠΚ)

Με το ν.3625/2007 προστέθηκε στον Ποινικό Κώδικα η διάταξη του άρθρου 352Α, με την οποία προβλέπεται η διενέργεια ψυχοδιαγνωστικών εξετάσεων σε δράστη και θύμα εγκλήματος του δέκατου ένατου κεφαλαίου. Ανατρέχοντας στην Αιτιολογική Έκθεση του νόμου, η ratio εισαγωγής αυτής της πρόβλεψης συνίσταται στον *«έγκαιρο εντοπισμό του δράστη εγκλημάτων του δέκατου ένατου κεφαλαίου του ΠΚ»*, ενώ επίσης ορίζει ότι στην περίπτωση που το θύμα είναι ανήλικο, με την κατάλληλη θεραπεία του δράστη, εκείνος μπορεί να επανενταχθεί ομαλά στην κοινωνία, και να μειωθούν οι πιθανότητες να διαπράξει ξανά τέτοιο αδίκημα¹⁸⁰. Η διάγνωση πιθανών ψυχοσωματικών διαταραχών δεν βοηθάει μόνο τον δράστη, μειώνοντας τις πιθανότητες για τέλεση νέου παρόμοιου εγκλήματος, αλλά και το ίδιο το θύμα. Εκτός από την ψυχολογική υποστήριξη που έχει ανάγκη, η πρόβλεψη λειτουργεί και με μακροπρόθεσμο σκοπό, καθώς πολλές έρευνες έχουν δείξει ότι θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων, και γενικότερα σωματικής και ψυχολογικής κακοποίησης, τείνουν να μετατρέπονται τα ίδια σε υποκείμενα τέλεσης γενετήσιων εγκλημάτων¹⁸¹.

Κατά τις προβλέψεις της πρώτης παραγράφου του άρθρου, για να υποβληθεί στις συγκεκριμένες εξετάσεις ο δράστης, θα πρέπει να έχει διαπράξει κάποιο από τα εγκλήματα που τυποποιούνται στο δέκατο ένατο κεφάλαιο, και ο παθών να είναι ανήλικος. Η εξέταση, παρόλο που δεν ορίζεται το περιεχόμενο της, καθώς αυτό δεν μπορεί εκ των πραγμάτων να είναι ορισμένο, αλλά επαφίεται στα διδάγματα της ιατρικής και ψυχιατρικής επιστήμης δεν είναι υποχρεωτική, αλλά απαιτείται συναίνεση του δράστη¹⁸². Η αναφορά στο άρθρο σε «ύποπτο ή κατηγορούμενο» μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι

---

¹⁷⁹ Συμεωνίδου – Καστανίδου Ε., ό.π., σελ.206

¹⁸⁰ Συμεωνίδου – Καστανίδου Ε., ό.π., σελ.358

¹⁸¹ Δουζένης Α./Λύκουρας Α. ό.π., σελ.57

¹⁸² Την εξέταση διατάσσει ο Εισαγγελέας, εάν η υπόθεση βρίσκεται στο στάδιο της προδικασίας, ο ανακριτής εάν λαμβάνει χώρα (τακτική) ανάκριση, ενώ το δικαστήριο είναι αρμόδιο αν η υπόθεση έχει φτάσει ως την κύρια διαδικασία.

δεν απαιτείται η άσκηση ποινικής δίωξης για την εφαρμογή του μέτρου, αλλά ήδη από την πρώτη εξέταση του υπόπτου δύναται να εξεταστεί. Στην περίπτωση τώρα που επακολουθήσει ποινική δίωξη, στη δεύτερη παράγραφο ορίζεται ότι ο καταδικασθείς, αλλά και όσοι είναι προσωρινά κρατούμενοι ή απλά έχει ασκηθεί ποινική δίωξη κατ' αυτών, έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν *ειδικά προγράμματα* για τη θεραπεία τους. Η παρακολούθηση αυτή είναι και πάλι προαιρετική και μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε κατά τον χρόνο έκτισης της ποινής, είτε άλλη χρονική στιγμή.

Και το ανήλικο θύμα, πάντως, γενετήσιων εγκλημάτων προβλέπεται, στην τρίτη παράγραφο του άρθρου 350Α ΠΚ, να εξεταστεί με τις αντίστοιχες εξετάσεις, για να διαπιστωθεί η κατάσταση που βρίσκεται και πόσο επηρεάστηκε η ψυχοσωματική του κατάσταση από το έγκλημα¹⁸³. Όπως και στην περίπτωση του δράστη, αρμοδιότητα για την παραγγελία της εξέτασης έχει ο εισαγγελέας κατά την προδικασία, ο ανακριτής κατά την τακτική ανάκριση, και το δικαστήριο κατά την κύρια διαδικασία. Μάλιστα, καθώς δεν υπάρχει η αντίστοιχη πρόβλεψη, και επειδή η εξέταση είναι προς το συμφέρον του ανηλίκου, ο οποίος κατά κανόνα αναπτύσσει διάφορες ψυχοσωματικές διαταραχές, η παραγγελία της εξέτασης είναι **υποχρεωτική** για αυτόν¹⁸⁴.

Τέλος, στην παράγραφο 4 του άρθρου περιλαμβάνονται και προστατευτικά μέτρα για τον ανήλικο παθόντα, από ενδεχόμενες νέες ενέργειες του δράστη ή άλλου. Συγκεκριμένα, ο εισαγγελέας, ο ανακριτής ή το δικαστήριο, ανάλογα με το διαδικαστικό στάδιο της υπόθεσης, εφόσον διακρίνουν ότι το ανήλικο θύμα διατρέχει κίνδυνο ή είναι απαραίτητο για την ασφάλειά του, μπορούν να αποφασίσουν την *απομάκρυνση του ανηλίκου* από το μέρος στο οποίο διαμένει, και την μεταφορά του, για όσο χρόνο χρειαστεί, σε νέα τοποθεσία. Επίσης, εφόσον κρίνεται σκόπιμο, μπορεί να διαταχθεί και η *απαγόρευση επικοινωνίας* του δράστη με το θύμα, ώστε να διασφαλιστεί στο ακέραιο η οποιαδήποτε νέα προσβολή του. Οι προβλέψεις της τελευταίας παραγράφου παρατηρείται ότι ομοιάζουν με του περιοριστικούς όρους του άρθρου 283 ΚΠΔ, και θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι, στο βαθμό που είναι εφικτό, μπορεί να γίνει αναλογική εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 283 επ. ΚΠΔ. Βέβαια, η περίπτωση αυτή φαίνεται καλύτερα εφαρμόσιμη μόνο στην περίπτωση της απαγόρευσης επικοινωνίας δράστη και θύματος, αφού η αλλαγή περιβάλλοντος του θύματος αποτελεί μια ιδιαίτερη μορφή *περιοριστικών όρων στο πρόσωπο του θύματος*.

---

¹⁸³ Χαραλαμπίκης Α., Ο νέος Ποινικός Κώδικας (2 Τόμοι), 2021, σελ. 2592

¹⁸⁴ Άλλωστε, στο άρθρο 8 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού, που κυρώθηκε με τον προαναφερθέντα νόμο, ορίζεται ότι κάθε συμβαλλόμενο κράτος οφείλει να λάβει μέτρα για την προστασία της ιδιωτικής ζωής των θυμάτων, καθώς και της ασφάλειας των ίδιων και των οικογενειών τους.

3. Προστασία ιδιωτικής ζωής του θύματος (α.352B ΠΚ)

Η προηγούμενη διάταξη του άρθρου 352Α δεν ήταν η μόνη που προστέθηκε στον ΠΚ με την ψήφιση του ν.3625/2007, με τον οποίο εισήχθη στην ελληνική έννομη τάξη το Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού. Στο νέο άρθρο 352B ΠΚ προβλέφθηκε ποινική κύρωση για πράξεις που θέτουν σε κίνδυνο την ιδιωτική ζωή του ανηλίκου. Συχνά στην πράξη, υποθέσεις παιδικής κακοποίησης λαμβάνουν μεγάλη δημοσιότητα από τα μέσα ενημέρωσης, και συνεπώς είναι εύκολο, μέσα στον «πανικό» των μέσων να κερδίσουν την ακροαματικότητα, να αποκαλύπτουν πληροφορίες που ενδέχεται να δημιουργήσουν προβλήματα για το ανήλικο θύμα. Έτσι, για να προστατευτεί η ιδιωτική ζωή του¹⁸⁵, αποφασίστηκε να εισαχθεί διάταξη που επιφέρει ποινικές κυρώσεις.

Η πράξη που τιμωρείται στο άρθρο αυτό είναι η δημοσιοποίηση περιστατικών που μέσω αυτών μπορεί να αποκαλυφθεί η ταυτότητα του θύματος. Η διατύπωση στο άρθρο είναι αρκετά ευρεία, και δεν προσδιορίζεται ποια περιστατικά εμπίπτουν στην περίπτωση, επομένως πρέπει να προκύπτει ότι η συγκεκριμένη ενέργεια πράγματι οδήγησε στην αποκάλυψη σημαντικών στοιχείων του ανηλίκου. Δεν ενδιαφέρει η πηγή της γνώσης των πληροφοριών¹⁸⁶, ενώ επίσης, η δημοσίευση προϋποθέτει ότι τα στοιχεία καθίστανται προσιτά σε έναν ευρύτερο κύκλο προσώπων, και δεν αρκεί η απλή συζήτηση μεταξύ προσώπων¹⁸⁷. Η δημοσίευση χρειάζεται να λάβει χώρα από το χρονικό διάστημα της καταγγελίας της πράξης, δηλαδή από την υποβολή μήνυσης ή έγκλησης, έως την αμετάκλητη εκδίκαση της υπόθεσης¹⁸⁸. Το έγκλημα τελείται μόνο με **δόλο**, ο οποίος πρέπει να καλύπτει την ηλικία του θύματος, το περιεχόμενο των περιστατικών, καθώς και τη δημοσίευση, και για την τέλεση του εγκλήματος απειλείται *φυλάκιση έως δύο έτη*.

4. Αναστολή παραγραφής (α.113 παρ.4 ΠΚ)

Η επιρροή που έχει στην ψυχосύνθεση του ανηλίκου μια πράξη κακοποίησης, πόσο μάλλον σεξουαλικής φύσεως, είναι αδιαμφισβήτητη. Ειδικά σε περιπτώσεις όπου δράστης είναι κάποιο άτομο του στενού κοινωνικού περιβάλλοντος του ανηλίκου, ή κάποιο πρόσωπο «ανωτέρω πάσης υποψίας», η

---

¹⁸⁵ Εν αντιθέσει με τα αδικήματα του δεκάτου ενάτου κεφαλαίου, στο άρθρο 352B ΠΚ δεν προστατεύεται η αδιατάρακτη σεξουαλική ανάπτυξη του ανηλίκου, ούτε η ανηλικότητα εν γένει.

¹⁸⁶ Παρασκευόπουλος Ν./Φυτράκης Ι., ό.π., σελ.465

¹⁸⁷ Συμεωνίδου – Καστανίδου Ε., ό.π., σελ.361

¹⁸⁸ Μαργαρίτης Μ./Μαργαρίτη Α., Ποινικός Κώδικας Ερμηνεία – Εφαρμογή, 2020, σελ. 1020

κοινωνική δυσπιστία, το νεαρό της ηλικίας του θύματος σε συνδυασμό με τον φόβο του για μελλοντικές επιπτώσεις, καθώς και οι αποδεικτικές δυσκολίες οδηγούν στην απόκρυψη των εγκλημάτων για μεγάλο χρονικό διάστημα¹⁸⁹. Αδήριτη καθίσταται, συνεπώς, η ανάγκη για επέκταση της προθεσμίας παραγραφής των εγκλημάτων, όταν στρέφονται κατά ανηλίκων, με έμφαση σε όσα έχουν έντονο γενετήσιο χαρακτήρα.

Η παραγραφή ανήκει στους λόγους *εξάλειψης του αξιοποίνου* και, όπως γίνεται απόλυτα δεκτό από νομολογία και θεωρία, αποτελεί *θεσμό του ουσιαστικού δικαίου*¹⁹⁰, με κύριο απότοκο την εφαρμογή του ευμενέστερου νόμου, εφόσον έχουν ισχύσει περισσότεροι του ενός, (άρθρο 2 ΠΚ). Τα γενετήσια εγκλήματα δεν ανήκουν συνολικά σε μία εκ των δύο κατηγοριών ποινών, επομένως κάποια είναι κακουργήματα και κάποια πλημμελήματα. Για τα κακουργήματα ο χρόνος παραγραφής είναι είκοσι ή δεκαπέντε έτη, ανάλογα με το αν προβλέπεται για αυτά ποινή ισόβιας κάθειρξης ή όχι, αντίστοιχα, ενώ τα πλημμελήματα παραγράφονται μετά από πέντε έτη, αλλά και στις δύο κατηγορίες, ο χρόνος έναρξης της παραγραφής είναι η ημέρα τέλεσης της πράξης¹⁹¹.

Η ιδιαιτερότητα και ο βαθμός απαξίας των σεξουαλικών εγκλημάτων, αλλά και η επίδραση που έχουν στον ανήλικο εγκυμονούν τον κίνδυνο παραγραφής τους, εάν ληφθεί υπόψη η προσπάθεια του θύματος να απαλλαγεί από οποιαδήποτε σκέψη που σχετίζεται με αυτό, όπως επίσης και η πληθώρα περιπτώσεων όπου ασκείται σωματική ή ψυχολογική βία σε αυτόν για να μην αποκαλύψει την πράξη. Ήταν επομένως μονόδρομος, για την ευχερέστερη αποκάλυψη των εγκλημάτων, να χρησιμοποιηθεί η επιφύλαξη του άρθρου 112 ΠΚ και να οριστεί διαφορετικός χρόνος για αυτά, με την παροχή αναστολής της παραγραφής τους.

Στην αρχική του μορφή, ο πΠΚ δεν περιείχε κάποια πρόβλεψη για αναστολή παραγραφής εγκλημάτων κατά ανηλίκων. Όμως, με την εισαγωγή στην ελληνική έννομη τάξη του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού, υπό τη μορφή της ψήφισης του ν.3625/2007, προστέθηκε παράγραφος 6 στο άρθρο 113 πΠΚ¹⁹², όπου και οριζόταν η αναστολή της παραγραφής για κάποια εγκλήματα, όταν το θύμα τους ήταν ανήλικο. Επρόκειτο για μια θετική ρύθμιση,

---

¹⁸⁹ Οι σύγχρονες κοινωνικές μεταβολές, με κύριο εκφραστή αυτών το κίνημα «Me too», ωθούν περισσότερα πρόσωπα στην αποκάλυψη τέλεσης γενετήσιων εγκλημάτων εις βάρος τους κατά την παιδική τους ηλικία, ή ενώ ακόμα είναι ανήλικοι.

¹⁹⁰ Μυλωνόπουλος Χ., Ποινικό Δίκαιο-Γενικό Μέρος, 2021, σελ.1023

¹⁹¹ Άρθρο 112 ΠΚ

¹⁹² «Η προθεσμία παραγραφής των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 323Α, 324, 336, 338, 339, 342, 343, 345, 346, 347, 348, 348Α, 348Β, 348Γ, 349, 351, 351Α, όταν αυτά στρέφονται κατά ανηλίκων, αναστέλλεται μέχρι την ενηλικίωση του θύματος και για ένα έτος μετά, εφόσον πρόκειται για πλημμέλημα, και για τρία έτη μετά, εφόσον πρόκειται για κακούργημα.»

που εξασφάλιζε ένα αρκετά ικανοποιητικό χρονικό διάστημα για τον ανήλικο, ώστε να αποκαλύψει την αξιόποινη πράξη.

Η αναστολή των εγκλημάτων, κατά ρητή πρόβλεψη, διαρκούσε έως την ενηλικίωση του παθόντος, με την πρόσθεση ενός ακόμα έτους, εάν το έγκλημα ήταν πλημμέλημα, και τριών ετών, εάν ήταν κακούργημα. Η πλειοψηφία των εγκλημάτων που προέβλεπε η διάταξη ανήκαν στην κατηγορία των σεξουαλικών εγκλημάτων αλλά, λόγω της απλουστευμένης διατύπωσης, προέκυψαν ορισμένα ζητήματα γύρω από το ειδικότερο περιεχόμενο της διάταξης¹⁹³, τα οποία συνοψίζονται στην φύση της παρεχόμενης αναστολής και στη σχέση του με την αναστολή επιδικίας.

Σχετικά με τον χρόνο έναρξης της αναστολής παραγραφής των εγκλημάτων είχαν εκφραστεί τρεις απόψεις. Η πρώτη, και ευρύτερη, την θεωρούσε ως αναστολή έναρξης, με αποτέλεσμα την έναρξη του χρόνου παραγραφής μετά το πέρας της οριζόμενης στην παράγραφο προθεσμίας. Έτσι, ένα κακούργημα με ποινή ισόβιας κάθειρξης, στρεφόμενο κατά δωδεκάχρονου θύματος, με την άποψη αυτή παραγραφόταν όταν το θύμα συμπλήρωνε το τεσσαρακοστό πρώτο έτος της ηλικίας του¹⁹⁴. Η δεύτερη άποψη, και η στενότερη, θεωρούσε ότι η παραγραφή ξεκινάει μεν από την ημέρα τέλεσης, αλλά δε συμπληρώνεται πριν την ειδική προθεσμία του άρθρου 113 παρ. 6 πΠΚ. Έτσι, στο προηγούμενο παράδειγμα, το έγκλημα θα παραγραφόταν κανονικά μετά από είκοσι έτη, αλλά εάν ήταν πλημμέλημα, τότε ο χρόνος παραγραφής θα μετατοπιζόταν στο δέκατο έβδομο, αλλά στο δέκατο ένατο έτος της ηλικίας του θύματος. Τέλος, η ενδιάμεση θέση, που προσπαθούσε να ενώσει τις δύο υπόλοιπες, θεωρούσε την αναστολή ως αναστολή έναρξης, αν όμως ο ανήλικος, ο ίδιος ή μέσω των νομίμων εκπροσώπων του, προέβαινε σε νόμιμη αναγγελία του εγκλήματος πριν τη συμπλήρωση του δεκάτου ογδόου έτους του, τότε η προθεσμία παραγραφής ξεκινούσε από το σημείο αυτό. Έχοντας υπόψιν ότι η κύρια επιδίωξη της διάταξης είναι η προστασία του ανήλικου λόγω της ηλικίας του, καθώς είναι λιγότερο πιθανό να αποκαλύψει το έγκλημα, η διορθωτική ερμηνεία της τελευταίας άποψης φαίνεται να αποτελούσε και την δογματικά ορθότερη.

Το δεύτερο ζήτημα αφορούσε την περίπτωση όπου η αναστολή της παραγράφου 6 συνέπιπτε με την αναστολή επιδικίας. Και εδώ εκφράστηκαν διαφορετικές απόψεις, με την πρώτη να δέχεται τον άνευ ετέρου διαδοχικό υπολογισμό τους, ενώ τη δεύτερη να κρίνει ότι, στο βαθμό που συμπίπτουν χρονικά, συνυπολογίζονται. Παρόλο που οι δύο κατηγορίες εξυπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς, ορθότερο θα

---

¹⁹³ Για μερικά από τα ερωτήματα αυτά βλ. *Μαργαρίτης Α./Νούσκαλης Γ./Παρασκευόπουλος Ν.*, Ποινολογία, 2016, σελ.241

¹⁹⁴ Η συλλογιστική είχε ως εξής: $18 + 3 + 20 = 41$, όπου 18 το έτος ενηλικίωσης, 3 η προσθήκη λόγω κακουργήματος και 20 ο χρόνος παραγραφής κακουργήματος ισόβιας κάθειρξης.

ήταν να γίνει δεκτή η δεύτερη άποψη, καθώς δεν υπάρχει κάποια ειδική πρόβλεψη στο άρθρο, ενώ, εφόσον δεχτούμε ότι εδώ εφαρμόζεται αναλογικά η άποψη που δέχεται ότι συντρέχει η αναστολή έναρξης ή εξακολούθησης της ποινικής δίωξης με την αναστολή επιδικίας¹⁹⁵, η ερμηνεία αυτή είναι θεμιτή ως αναλογική ερμηνεία *υπέρ του κατηγορουμένου*.

Ο νΠΚ, σε μία από τις υπό έντονη συζήτηση, ομολογουμένως, επιλογές του άλλαξε το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 113 ΠΚ, εν μέρει περιστέλλοντάς και εν μέρει επεκτείνοντάς το. Η νέα παράγραφος 3 του άρθρου περιλαμβάνει πλέον κάθε έγκλημα που τελείται εις βάρος ανηλίκου, και όχι μόνο ορισμένες διατάξεις, άρα πλέον στη διάταξη εντάσσονται και αδικήματα που προσβάλλουν άλλα έννομα αγαθά. Το στενότερο πλαίσιο της διάταξης συνίσταται αρχικά στην ένταξη μόνο των κακουργημάτων που στρέφονται κατά ανηλίκων¹⁹⁶, εξαιρώντας τα πλημμελήματα, και την απαλοιφή της προσθήκης επιπλέον χρόνου (ένα έτος ή τρία έτη). Η επιλογή αυτή συνάντησε σφοδρή κριτική στη θεωρία καθώς, μολονότι διεύρυνε το εύρος των εγκλημάτων στα οποία αναστέλλεται η παραγραφή, εντούτοις απέκλεισε τα πλημμελήματα, και μάλιστα και αυτά που στρέφονται μόνο κατά ανηλίκων, όπως π.χ. η τέλεση γενετήσιων πράξεων με ανήλικο ηλικίας δεκατεσσάρων έως δεκαπέντε ετών, ενώ σμίκρυνε και τον χρόνο αναστολής.

De lege ferenda ρύθμιση θα ήταν η επανεισαγωγή της πρόβλεψης του παλαιού ΠΚ, με την διατήρηση της παροχής αναστολής παραγραφής για κάθε κακούργημα στρεφόμενου κατά ανηλίκου, καθώς η ποινική νομοθεσία πρέπει να παρέχει σε, κατά τεκμήριο, αδύναμα θύματα, περισσότερα δικονομικά «προνόμια», ώστε να εξισορροπηθεί η αδυναμία τους και να δοθεί η δυνατότητα στην δικαστική εξουσία να ερευνήσει την υπόθεση. Μάλιστα, στο Ελληνικό Κοινοβούλιο έχει προταθεί, ακριβώς, η τροποποίηση του άρθρου 113 ΠΚ, με την επαναφορά των προβλέψεων της παραγράφου 6 του πΠΚ, και αναμένεται η τελική μορφή του τελικού νομοσχεδίου, ώστε να διαπιστωθεί εάν πράγματι έλαβε χώρα.

Ενότητα IV: Προβλέψεις σε υπερεθνικό επίπεδο - ρυθμίσεις ενωσιακού και διεθνούς δικαίου

Η αντιμετώπιση του φαινομένου της τέλεσης γενετήσιων εγκλημάτων κατά ανηλίκων έχει απασχολήσει τις έννομες τάξεις σχεδόν κάθε κράτους, αλλά προσπάθειες καταπολέμησης και πρόληψης έχουν γίνει από διακρατικά νομοθετικά όργανα. Διεθνείς συμβάσεις, αλλά και νομικά κείμενα περιφερειακών οργανισμών έχουν υπογραφεί, και έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική νομοθεσία, ώστε

---

¹⁹⁵ Μαργαρίτης Α./Νούσκαλης Γ./Παρασκευόπουλος Ν., ό.π., σελ.232

¹⁹⁶ Χαραλαμπίκης Α., Ο νέος Ποινικός Κώδικας (2 Τόμοι), 2021, σελ. 923

να εξασφαλίζεται η ποινικοποίηση κάθε πράξης (παιδικής και μη) σεξουαλικής κακοποίησης, και η ανάπτυξη της σεξουαλικότητας των ανηλίκων με υγιή τρόπο και χωρίς εξωτερικές επεμβάσεις. Καθώς η παιδική κακοποίηση και η εκμετάλλευση των ανηλίκων για οικονομικούς σκοπούς πολύ συχνά ξεφεύγει από τα εθνικά σύνορα και φτάνει έως και σε συζητήσεις για τον χαρακτηρισμό τους ως «*διεθνών εγκλημάτων*», παραμένουν αμείωτες οι προσπάθειες για καταπολέμηση του φαινομένου.

Σε διεθνές επίπεδο, επιγραμματικά παρατίθενται νομικά κείμενα που αναφέρουν την ανάγκη πρόληψης και καταπολέμησης των γενετήσιων εγκλημάτων που τελούνται εις βάρος ανήλικων θυμάτων:

- Σύμβαση 29 του ΟΗΕ (28/06/1930), για την καταπολέμηση της καταναγκαστικής εργασίας. Εδώ ανήκουν περιπτώσεις προσβολής της σεξουαλικής αυτοδιάθεσης των ανηλίκων, που γίνεται με σκοπό τον πορισμό οικονομικού οφέλους
- Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών (02/12/1949), για την καταπολέμηση της πορνείας και της εμπορίας ανθρώπων
- Σύμβαση του ΟΗΕ (20/11/1989), για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία εισήχθη στο ελληνικό δίκαιο με τον ν.2101/1992
- Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Σύμβασης του ΟΗΕ (25/05/2000), για τα δικαιώματα του παιδιού, το οποίο κυρώθηκε με τον ν.3625/2007
- Πρωτόκολλο για την αποτροπή, την καταστολή και την τιμωρία της παράνομης διακίνησης προσώπων με σκοπό την οικονομική και σεξουαλική εκμετάλλευση, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών (15/12/2000), γνωστό και ως «Πρωτόκολλο του Παλέρμο», εισήλθε στην ελληνική έννομη τάξη με τον ν.3875/2010
- Γενική Συνέλευση ΟΗΕ (11/01/2006) για την αντιμετώπιση της εμπορίας παιδιών, της παιδικής πορνείας και της παιδικής πορνογραφίας
- Το άρθρο 24 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα. Στο ΔΣΑΠΔ ορίζεται ότι κάθε παιδί, ανεξαρτήτως ιδιαίτερων χαρακτηριστικών δικαιούται την προστασία που απαιτεί η θέση του.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σχετικά κείμενα είναι τα εξής:

- Σύσταση 11 του Συμβουλίου της Ευρώπης (19/05/2000), κατά της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση
- Σύσταση 16 του Συμβουλίου της Ευρώπης (31/10/2001), για την προστασία των παιδιών από την σεξουαλική εκμετάλλευση

- Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης (23/11/2001), για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο, που προστέθηκε στο εσωτερικό δίκαιο με τον ν.4411/2016
- Σύσταση 1307 της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης (27/09/2004), κατά της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης και την μηδενική ανοχή σε αυτήν
- Σύσταση 1663 της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης (12/01/2005), για τη λήψη μέτρων για την καταπολέμηση κάθε μορφής δουλείας
- Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης (12/07/2007), για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης, η οποία εισήχθη με το ν.3727/2008
- Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης (11/05/2011), για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, γνωστή και ως «Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης», για την κύρωση της οποίας ψηφίστηκε ο ν.4531/2018

Σε ενωσιακό επίπεδο, αναφέρονται τα κάτωθι:

- Σύμβαση της Europol (26/07/1995 κείμενα), για την εμπορία ανθρώπων
- Απόφαση 2000/375/ΔΕΥ (29/05/2000), για την καταπολέμηση της εκμετάλλευσης ανηλίκων και της παιδικής πορνογραφίας
- Απόφαση-Πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ (15/05/2001), για τη θέση των ανηλίκων στις ποινικές διαδικασίες
- Απόφαση-Πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ (19/07/2002), για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων
- Απόφαση-Πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ (22/12/2003), για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανηλίκων
- Οδηγία 2004/81/ΕΚ (29/04/2004) για την αντιμετώπιση του trafficking των υπηκόων τρίτων χωρών
- Οδηγία 2011/93/ΕΕ (29/04/2004) σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας, η οποία αντικατέστησε την Απόφαση-Πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ, και η οποία κυρώθηκε με τον ν.4267/2014

Τέλος, από το ίδιο το κείμενο της *Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου* αντλείται προστασία κατά της σεξουαλικής κακοποίησης. Παρόλο που δεν προβλέπεται στο κείμενο της Σύμβασης

ρητή αναφορά στη γενετήσια εκμετάλλευση, γίνεται δεκτό ότι έμμεση προστασία παρέχεται από το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, από το οποίο αντλείται το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής¹⁹⁷ του ατόμου.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) έχει κρίνει ότι από το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής πηγάζει μια ειδικότερη αξίωση του ατόμου, που συνίσταται στην προστασία την φυσικής και ηθικής του ακεραιότητας¹⁹⁸. Καθώς οι άνθρωποι βρίσκονται εκτεθειμένοι στην τυχόν προσβολή της σεξουαλικής αυτοδιάθεσης τους, είναι απαραίτητη η επέμβαση του κρατικού μηχανισμού, με την υιοθέτηση μέτρων στον απονομή της ποινικής δικαιοσύνης, ώστε να εξασφαλιστεί η δυνατότητα του ατόμου να ασκήσει επαρκώς τα δικαιώματα που του απονέμει η ΕΣΔΑ. Οι δύο πιο χαρακτηριστικές αποφάσεις του ΕΔΔΑ σχετικά με την παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ σε σεξουαλικά εγκλήματα είναι η Χ και Υ κατά Ολλανδίας (26/03/1985), και η Μ.С. κατά Βουλγαρίας (04/12/2003). Η πρώτη υπόθεση περιλάμβανε τη σεξουαλική κακοποίηση ανήλικου κοριτσιού, ενώ στη δεύτερη είχε διαπραχθεί βιασμός ανήλικης από ενήλικους δράστες. Το ζήτημα που προέκυψε στην πρώτη υπόθεση ήταν η αδυναμία υπογραφής της καταγγελίας, καθώς η ανήλικη, πέραν της ηλικίας της, έπασχε από διανοητικά προβλήματα, ενώ ο πατέρας της δε συμπεριλαμβανόταν στα νομιμοποιούμενα άτομα. Στη δεύτερη περίπτωση, το βουλγαρικό ποινικό δίκαιο προϋπέθετε, για την κατάφαση της ενοχής των δραστών, να αποδειχτεί η αντίσταση της ανήλικης, ενώ επίσης προέκυψε πλημμέλεια των αρχών κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης.

Το Δικαστήριο έκρινε και στις δύο περιπτώσεις ότι παραβιάστηκε το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, καθώς δεν παρασχέθηκε η αναγκαία δικαστική προστασία, ώστε διαφυλαχθούν τα δικονομικά δικαιώματα των θυμάτων. Ακόμη, επεσήμανε την υποχρέωση που έχει κάθε Κράτος -Μέλος της Σύμβασης να λαμβάνει κάθε απαραίτητο μέτρο για την προστασία της ιδιωτικής ζωής των θυμάτων, ενώ ειδικά για περιπτώσεις τέλεσης σεξουαλικών εγκλημάτων, τόνισε ότι η θετική επέμβαση των κρατών μπορεί να γίνει μόνο με την ποινικοποίηση και την αποτελεσματική δίωξη των εγκλημάτων αυτών¹⁹⁹.

---

¹⁹⁷ «1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του. 2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξη επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αύτη προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.»

¹⁹⁸ Σισιλιάνος Α., Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, 2017, σελ. 311

¹⁹⁹ Σισιλιάνος Α., ό.π., σελ.379

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σκοπός κάθε έννομης τάξης είναι η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, με την επιβολή ποινών ανάλογα με τη βαρύτητα των εγκλημάτων. Όταν, όπως στην περίπτωση της εργασίας, εξετάζονται εγκλήματα κατά ανηλίκων, και μάλιστα με κύριο στοιχείο αυτό της σεξουαλικής αυτοδιάθεσης, πρέπει να επαγρυπνά ακόμα περισσότερο, ώστε οι προβλέψεις του νόμου να δημιουργούν ένα πλέγμα προστασίας για τον ανήλικο, και να αποτρέπουν τον δράστη από την δημιουργία ψυχολογικών διαταραχών στα θύματα.

Ο ν.4619/2019, που εισήγαγε τον νέο Ποινικό Κώδικα, προέβη σε διάφορες αλλαγές, ιδιαίτερα στο δέκατο ένατο κεφάλαιο. Η ρητή νομοθετική οριοθέτηση της έννοιας της «γενετήσιας πράξης», η κατάργηση εγκλημάτων που δεν πρόσβαλλαν κάποιο έννομο αγαθό, και ο εξορθολογισμός των ποινών αποτελούν μερικά από τα επιτεύγματα του νομοθέτη, χωρίς βέβαια να έχουν λείψει και αλλαγές σε διατάξεις, οι οποίες δημιούργησαν ερμηνευτικά ζητήματα.

Συνοψίζοντας, και ενόψει της ήδη προβλεπόμενης αναθεώρησης διατάξεων στο κεφάλαιο αυτό, ζητούμενο είναι τόσο η ασφάλεια δικαίου, όσο και η ορθή απονομή της ποινικής δικαιοσύνης. Τούτων δοθέντων, σπασμωδικές και επαναλαμβανόμενες τροποποιήσεις σε συχνά στην πράξη εμφανιζόμενα ζητήματα δε βοηθούν σε τίποτα τον ερμηνευτή του δικαίου, συνεπώς ύψιστο έργο της νομοθετικής εξουσίας στην περίπτωση αυτή, είναι να βρεθεί η «χρυσή τομή», ώστε το ποινικό δίκαιο να εξελίσσεται στην πράξη, και οι ρυθμίσεις του να ανταποκρίνονται στις κοινωνικές ανάγκες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ελληνική

Αναγνωστόπουλος Η., Ασελγείς πράξεις (ΠΚ 336, 339) και ασελγείς χειρονομίες (ΠΚ 337), ΠoinXp 1988, σελ. 568 επ.

Βαρβαρέτος Γ., Ποινικός Κώδιξ, 4η έκδοση, 1970, εκδ. Σάκκουλα

Βαρελάς Δ., Γενετήσια πράξη - ασελγής πράξη στα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας, <https://www.nb.org/blog/post/genetisia-praksi-aselgis-praksi-sta-egklimata-kata-tis-genetisias-eleutherias>

Δοροβίτσα Χ., «Online Grooming»: Προσέλκυση παιδιών για γενετήσιους λόγους – Φαινομενολογία και ζητήματα Αντεγκληματικής Πολιτικής, ΠειρΝομ 1/2019, σελ.18 επ.

Δουζένης Α./Λύκουρας Α. Ψυχιατροδικαστική, 2008, εκδ. Π.Χ. Πασχαλίδης

Εθνική Σχολή Δικαστών, Ποινικό Δίκαιο σήμερα: Μέσο προστασίας ή μέτρο ελευθερίας;, 2010, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

Ζυγούρας Α., Η έννοια της ασελγούς πράξεως, ΠoinXp 1998, σελ.333 επ.

Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Διαδικτυακές προσβολές της ανηλικότητας, ΠoinXp 2012, σελ.161 επ.

Καραμπέλης Χ., Οι βασικότερες αλλαγές που επέρχονται διά της ψήφισης νέου Ποινικού Κώδικα και νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας στην Ελλάδα από 1.7.2019, ΠoinΔικ 7/2019, σελ.787 επ.

Κατσαντώνης Α., Η «αποπλάνησις παιδών», κατ' άρθρ. 339 Π.Κ., ΠoinXp 1973, σελ.689 επ.

Κιούπης Δ., Πορνογραφία Ανηλίκων, ερμηνευτικές προσεγγίσεις του άρθρου 348Α ΠΚ, ΠoinΛογ 1/2008, σελ.5 επ.

Κουράκης Ν., Η πορνογραφία ανηλίκων στο διαδίκτυο (άρθρο 348Α ΠΚ), Εγκλ 1/2012, σελ.14 επ.

Μανωλεδάκης Ι., Ας τελειώνουμε, επιτέλους, με τον ορισμό της ασελγούς πράξης, ΠoinΔικ 11/2009, σελ.1252 επ.

Μανωλεδάκης Ι., Ποινικό Δίκαιο-Επιτομή Γενικού Μέρους, 7η έκδοση, 2005, εκδ. Σάκκουλα

Μαργαρίτης Α., Βιασμός και Αποπλάνηση (Μερικές σκέψεις με αφορμή ένα σχόλιο), Αρμ 1981, σελ.1072 επ.

Μαργαρίτης Α., Η συρροή ανάμεσα στα εγκλήματα του βιασμού (336 ΠΚ) και της αποπλάνησης των παιδών (339 ΠΚ) είναι φαινομενική ή αληθινή; Αρμ 1981, σελ.75 επ.

Μαργαρίτης Α./Νούσκαλης Γ./Παρασκευόπουλος Ν., Ποινολογία, 8η έκδοση, 2016, εκδ. Σάκκουλα

Μαργαρίτης Μ./Μαργαρίτη Α., Ποινικός Κώδικας Ερμηνεία – Εφαρμογή, 4η εκδ., 2020, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλας

Μπιτζιλέκης Ν., Αποπλάνηση ανηλίκου χωρίς «παραπλάνηση» (με αφορμή την απόφαση ΜΟΔΚατερ 130/2015), ΠοινΔικ 10/2016, σελ.856 επ.

Μπρακουμάτσος Π., Αναφύομενα ζητήματα στα εγκλήματα κατά της προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας, ΠοινΔικ 8-9/2011, σελ.989 επ.

Μυλωνόπουλος Χ., Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο, 3η έκδοση, 2021, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

Μυλωνόπουλος Χ., Ποινικό Δίκαιο-Γενικό Μέρος, 2η έκδοση, 2021, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλας

Μωραΐτης Χ., Η έννοια της ασελγούς πράξης και η διάκριση αυτής από την ασελγή χειρονομία (άρθρο 337 ΠΚ) και την ακόλαστη πράξη (άρθρο 353 ΠΚ), ΠοινΔικ 9/1998, σελ.910 επ.

Ναζίρης Γ., Ζητήματα διαχρονικού δικαίου που απορρέουν από την εφαρμογή των διατάξεων του νέου Ποινικού Κώδικα (Μέρος Β'), ΠοινΔικ 2/2020, σελ.164 επ.

Νούσκαλης Γ. Πορνογραφία ανηλίκων: Τα κρίσιμα ζητήματα του άρθρου 348 Α ΠΚ, ΠοινΔικ 7/2006, σελ.908 επ.

Νούσκαλης Γ., Παρατηρήσεις στην ΣυμβΑΠ 2056/2004 Στ Τμ. [Φαινόμενη κατ' ιδέα συρροή με ασέλγεια παρά φύση], ΠοινΔικ 10/2005, σελ.1118 επ.

Παπαγεωργίου-Γονατάς Στ., Είναι αναγκαίος ο σκοπός ηδονισμού στα σεξουαλικά εγκλήματα;, ΠοινΔικ 10/2018, σελ.986 επ.

Παπαγεωργίου-Γονατάς Στ., Η υπαγωγή των ασελγών πράξεων στο έγκλημα της αποπλάνησης ανηλίκου, ΠοινΧρ 1998, σελ. 543 επ.

Παρασκευόπουλος Ν., Η έννοια της ασελγούς (γενετήσιας) πράξης: ερμηνεία και κριτική θεώρηση, ΠοινΧρ 1984, σελ.337 επ.

Παρασκευόπουλος Ν./Φυτράκης Ε., Γενετήσια πράξη χωρίς ηδονισμό, ΠοινΧρ 2020, σελ. 401 επ.

Πλιώτας Β., ΕγκΕισΑΠ 3/2021 [Καταγγελίες για αξιόποινες συμπεριφορές κατά της γενετήσιας ελευθερίας - Οδηγίες σε Εισαγγελικούς Λειτουργούς - Τεκμήριο αθωότητας], ΠοινΔικ 1/2021, σελ.144 επ.

Πολυζωΐδου Β., Η ποινικοποίηση των πορνογραφικών παραστάσεων-Άρθρο 348 Γ (ελληνικού) ΠΚ, [http://crime-in-crisis.com/%CE%B7-](http://crime-in-crisis.com/%CE%B7-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%BD%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CF%80%CE%B1/)

[%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CF%84%CF%89%CE%BD-](http://crime-in-crisis.com/%CE%B7-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%BD%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CF%80%CE%B1/)

[%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%BD%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CF%80%CE%B1/](http://crime-in-crisis.com/%CE%B7-%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%BD%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CF%80%CE%B1/)

Σισιλιάνος Α., Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, 2η έκδοση, 2017, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

Σταμάτης Θ., Το έγκλημα του βιασμού, ΠοινΧρ 1996, σελ. 609 επ.

Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εγκλήματα κατά προσωπικών αγαθών, 4η έκδοση, 2020, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Η σεξουαλική παρενόχληση στον χώρο εργασίας, ΠοινΧρ 2007,σελ. 577 επ.

Φραντζεσκάκης Ι., Αντικοινωνική συμπεριφορά των νέων, 1987, εκδ. Α.Ν. Σάκκουλα

Χαραλαμπίδης Α., Ο νέος Ποινικός Κώδικας (2 Τόμοι), 2021, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

Χαραλαμπίδης Α., Οι νομοθετικές και νομολογιακές εξελίξεις στο χώρο του ποινικού δικαίου που αφορούν οικογενειακές ή συγγενικές σχέσεις, ΠοινΧρ 2011, σελ.562 επ.

Χρυσογιάννη Ε., Πορνογραφία ανηλίκων, άρθρο 348Α Π.Κ. – Η έννοια της «παραγωγής» πορνογραφικού υλικού , ΕΣΔ/Επιμορφωτικό Σεμινάριο Δικαστικών Λειτουργών, Θεσσαλονίκη 22/23 Απριλίου 2021: «Ερμηνευτικά ζητήματα σχετικά με τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας. Ποινική, αστική και πειθαρχική ευθύνη»

Χρυσόγονος Κ., Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, 3η έκδοση, 2006, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

2. Ξενόγλωσση

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition (DSM-5), 2013, American Psychiatric Publishing, 685-700

Laura K. Murray, Amanda Nguyen, Judith A. Cohen, Child Sexual Abuse, Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America, Volume 23, Issue 2, April 2014, 321-337

Laurence Steinberg/Elisabeth Cauffman, Maturity of Judgement in Adolescence: Psychosocial Factors in Adolescent Decision Making, Law and Human Behavior, Volume 2, Number 3, 1996, 249-272

World Health Organization, International Classification of Diseases 11th Revision (ICD-11), Chapter 6D32 (Pedophilic disorder), <https://icd.who.int/browse11/l-m/en>

3. Δικαστικές αποφάσεις

i. Άρειος Πάγος

ΑΠ 784/2007, ΑΠ 1388/2008, ΑΠ 105/1998,ΑΠ 1505/2005, ΑΠ 1764/2008,ΑΠ 478/2020, ΑΠ 962/1980, ΑΠ 1149/1980, ΑΠ 784/2007, ΑΠ 727/1987, ΑΠ 439/2009, ΑΠ 1819/2008, ΑΠ 233/1953, ΑΠ 560/2010, ΑΠ 1783/2008, ΑΠ 1781/2002, ΑΠ 957/2019, ΑΠ 1491/2010, ΑΠ 1577/2004, ΑΠ 2122/2018, ΑΠ 377/2015, ΑΠ 1415/2013. ΑΠ 3/2018, ΑΠ 1/2020, ΣυμβΑΠ 2056/2004, ΑΠ 785/2012, ΑΠ 1608/2007, ΑΠ 1550/2012, ΑΠ 153/2019, ΑΠ 1556/2009, ΑΠ 256/2008, ΑΠ 219/1959

ii. Εφετείο

ΕφΝαυπλ 23/1962, ΜΟΕΑνΚρ 64/2019

iii. Πρωτοδικείο

ΤρΠλαθ 21248/2017, ΣυμβΠλΒολ 163/1996, ΜΟΔΚατερ 130/2015, ΜΟΔΑθ 283/2019, ΣυμβΠλημΡεθ 104/2012, ΣυμβΠλημΡεθ 116/2012

iv. ΕΔΔΑ

Χ και Υ κατά Ολλανδίας (26/03/1985)

Μ.Σ. κατά Βουλγαρίας (04/12/2003)

Σημειώνεται ότι, για την ανεύρεση του κειμένου των δικαστικών αποφάσεων, χρησιμοποιήθηκαν οι διαδικτυακές βάσεις δεδομένων «ΝΟΜΟΣ», «ΤΝΠ Ισοκράτης», η ιστοσελίδα του Αρείου Πάγου, η ιστοσελίδα του ΕΔΔΑ, καθώς και τα νομικά περιοδικά «Αρμενόπουλος», «Ποινική Δικαιοσύνη», «Ποινικά Χρονικά» και «Ποινικός Λόγος».